

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 733

5. SVIBNJA 2017. CIJENA 50 DINARA

INTERVJU

**Ruža
Tumbas**

TIHA LIRIKA
salaša
i krajolika

SADRŽAJ:

6

Vojvođanska poljoprivreda
izgubila utrku

**Prevaziđena »žitar-
ska« poljoprivreda**

15

O upisu u hrvatske odjele
s predsjednikom DSHV-a
Tomislavom Žigmanovim

**Budimo
vjerodostojni!**

20

Freelance u ekspanziji
**Zarada iz fotelje
dobija nove
dimenzije**

26

Šetnja glavnim gradom Češke
Prag – grad muzej

32

SHKM u Vukovaru
Krist, nada naša

43

Miran Kujundžić, odbojkaš
Vojvodine NS seme

**Uspjehe ne prati
popularnost**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica),
Ladislav Suknović (zamjenik predsjednice),
Martin Bačić, Antun Borovac, Josip Dumendžić,
Petar Pifat, Josip Stantić, Andrej Španović,
Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(društvo)

Davor Bašić Palković

(urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Dražen Prčić

(urednik rubrike sport i zabava)

Željka Vukov

(urednica društvene rubrike i urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

ŠEF DOPISNIŠTVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Datumi

Iza nas je 1. svibnja koji se od 1890. godine u raznim dijelovima svijeta obilježava kao međunarodni dan opće solidarnosti radnika. Ovaj je datum spomen na tragične događaje 1. svibnja 1886. godine u Chicagu kada su se radnici borili za 8 sati rada, 8 sati odmora i 8 sati obrazovanja i kulture. Tada su održani veliki radnički prosvjedi, u sukobima s policijom poginulo je više radnika, mnogo ih je ranjeno, mnogo uhićeno a vođe štrajka su izvedeni pred sud, osuđeni na smrt ili dugogodišnju robiju. Ovaj datum, Praznik rada je obilježen skoro u cijelom svijetu na različite načine demonstracijama, prosvjedima, urancima ili naprosto odmorom u prirodi uz prijatelje i dobru hranu. Kod nas također.

Iza nas je i 3. svibnja, Svjetski dan slobode medija, koji se također obilježava širom svijeta. Mogućnost je to da se podsjeti na fundamentalne principe slobode medija, unaprijedi stanje slobode medija u cijelom svijetu, da se obrane mediji od napada na njihovu neovisnost i da se oda počast novinarima koji su izgubili život na dužnosti, navodi se u tekstu UN-a objavljenog ovim povodom. Među ostalim se ističe kako su 2016. godinu obilježile lažne vijesti, a razlog tomu se vidi u opadanju publike i profita tradicionalnih medija (novine, npr.) i sve većem utjecaju interneta koji omogućava curenje informacija kao i širok protok svakakvih informacija, teorija zavjere, izmišljenih stvari, izražavanja i dobrohotnosti i mržnje. Kao dobra stvar u svemu ovome (lošemu) navodi se kako ovakva situacija može podići vrijednost stvarnih vijesti i da protuteža eksploziji lažnih vijesti može biti samo originalno, kritičko i analitičko novinarstvo. O ovome datumu oglasili su se i v.d. zaštitnika građana **Miloš Janković**, koji je rekao kako »Srbija i dalje nije društvo slobodne riječi« te se navodi kako je prošle godine NUNS zabilježio 69 napada na novinare, a ove godine već skoro 30. Povjerenik za informacije od javnog značaja **Rodoljub Šabić** pak istaknuo je kako je nužna dostupnost informacija o financiranju medija iz javnih izvora, suzbijanje mehanizama koji dovode do autocenzure, zaustavljanje sve šire tabloidizacije ne samo medija nego i javne sfere u cijelosti, kao i 'curenja' iz javnih institucija raznih 'povjerljivih' informacija, na diskriminatornoj osnovi, ka pojedinim medijima. On smatra da su uloga i odgovornost države najveći u ostvarivanju tih ciljeva, ali i doprinos novinara i medija.

A pred nama je 6. svibnja. Datum je to o kojem se malo zna u Srbiji ili se ne želi znati. Tog datuma 1992. godine u srijemskom selu Hrtkovci pročitana su imena 17 mještana hrvatske nacionalnosti kojima je zapriječeno da se moraju iseliti, nakon čega je 20 obitelji hrvatske nacionalnosti nasilno izbačeno iz svojih domova, i ovaj se datum obilježava kao početak progona srijemskih Hrvata (mada su zastrašivanja, premlaćivanja, protjerivanja, ubijanja, prisilna novačenja započela već i ranije). Prema podacima udruga prognanika iz Vojvodine, na teritoriju istočnog Srijema i južne Bačke ubijeno je 25 Hrvata koji su na taj način poslužili kao svojevrsno oruđe prisile na masovno iseljavanje građana hrvatske nacionalnosti, ponajprije iz Vojvodine što je i rezultiralo time da je njih oko 40.000 prognano iz svojih domova u razdoblju od 1991. do 1996. godine. Na ovaj datum podsjećaju i obilježavaju ga uglavnom sami Hrvati – prognani Hrvati, pojedinci i njihove udruge koji danas žive u Hrvatskoj, i hrvatske udruge, manjinski mediji i stranke u Srbiji te par vojvođanskih stranaka, medija i udruga. Za ostale stranke, medije i udruge kao da se to nije niti dogodilo. Kao da nije vrijedno niti spomena.

J. D.

Priopćenje DSHV-a:

Ne smiju se zaboraviti zločini nad Hrvatima u Vojvodini

»**D**emokratski savez Hrvata u Vojvodini u svojem djelovanju nastoji gajiti živo sjećanje na tragična događanja u Vojvodini od prije 25 godina. Riječ je o organiziranom progonu vojvođanskih Hrvata iz njihova zavičaja – jednom od najtragičnijih razdoblja u novijoj povijesti Vojvodine, napose kada je riječ o stradanju Hrvata u Srijemu te jugozapadnoj i zapadnoj Bačkoj. Bilo je to ne samo vrijeme straha, nego i etnički motiviranog nasilja i ubojstava, koje se organizirano provodilo bez ikakvih povoda spram lojalnih građana hrvatske nacionalnosti, samo zato što su Hrvati.

Tih se tragičnih događaja podsjećamo svakog 6. svibnja kada je u Hrtkovcima 1992. godine održan miting na kojemu je sudjelovao i Vojislav Šešelj, kada su pročitana imena sedamnaestoro Hrvata kojima je javno poručeno da se sele. Ubrzo se poruka počela i uspješno ostvarivati – u samo 19 dana, od 10. do 29. lipnja te 1992. godine protjerano je oko 600 hrtkovačkih obitelji koji sada žive diljem Hrvatske i svijeta.

Istina, protjerivanje vojvođanskih Hrvata započelo još 1991. u Novom Slankamenu, no ovaj je događaj u Hrtkovcima u javnosti prepoznat kao najeklatantniji i najočigledniji primjer. Podsjećamo da su Hrvati 1990-ih protjerivani i iz drugih vojvođanskih

mjesta: Starog i Novog Slankamena, Golubinaca, Sota, Morovića, Erdevika, Kukujevaca, Gibarca, Šida, Vašice, Rume, Iriga, Beške, Maradika, Indije, Zemuna, Novih Banovaca, Surčina, Srijemskih Kamenice, Beočina, Čerevića, Petrovaradina, Srijemskih Karlovaca, Srijemske Mitrovice, Nikinaca, Platičeva, Martinaca, Bača, Plavne, Sonte, Stanišića... Procjenjuje se da je Vojvodinu moralo napustiti između 35 i 40 tisuća Hrvata, a od izbjeglih se gotovo nitko nije vratio u rodni kraj.

Zadaća je svih političkih i društveno relevantnih hrvatskih institucija i organizacija koje djeluju u Vojvodini i Republici Srbiji otrgnuti zaboravu strahote koje su 1990-ih godina vojvođanski Hrvati preživjeli. Jer, zajednica koja ne pamti i ne memorira vlastito stradanje, koja primjereno ne njeguje sjećanje na vlastite žrtve jest zajednica koja nema budućnost. Tim prije nam to mora biti zadaća, jer u politikama suočavanja s prošlošću u Srbiji u potpunosti izostaje tematiziranje i sukladno rješavanje pitanje protjerivanja Hrvata iz Vojvodine – pravosudna tijela nisu pokretala sudske postupke za učinjene zločine, ne postoji niti jedno javno obilježje a nema ni prigodnog memoriranja. Ovi su zločini, naime, prešućuju, na što ne smijemo pristati.«

Tomislav Žigmanov, predsjednik DSHV-a

Sastanak u HNV-u

Standardizacija srednjoškolskog obrazovanja

Standardizacija srednjoškolske nastave na hrvatskom jeziku bila je tema sastanka v. d. ravnatelja Zavoda za vrednovanje kvalitete obrazovanja i odgoja iz Beograda dr. **Branislava Randelovića** i predstavnika Hrvatskog nacionalnog vijeća koji je održan u utorak u sjedištu Vijeća u Subotici.

»Zavod počinje s radom na izradi standarda za srednju školu za nastavu na jezicima nacionalnih manjina. Tu surađujemo s osam vijeća nacionalnih manjina, među ostalim, i s Hrvatskim nacionalnim vijećem. S HNV-om dosad nismo surađivali, ja sam

došao da dogovorimo principe našeg rada. Nadam se lijepoj suradnji i da rezultat toga budu gotovi standardi za srednje obrazovanje na hrvatskom jeziku«, izjavio je Branislav Randelović.

Važan segment u ovom projektu je standardizacija nastave iz materinjeg, tj. hrvatskog jezika. Inače, standardizacija nastave u Srbiji počela je prije nekoliko godina. Prvo se krenulo s uporabom standarda za osnovnoškolsko obrazovanje, a od prošle se godine radi na primjeni standarda za srednje obrazovanje. Ove godine na dnevni red je došlo pripremanje standarda za nastavu na materinjem jeziku nacionalnih manjina.

»Nama su nacionalna vijeća prirodni suradnici na tom planu, štoviše u dogovoru s njima radimo i izbor suradnika kao i sve što trebamo uraditi u predstojećem razdoblju kako bi rezultat rada bio i na zadovoljstvo Republike Srbije i djece koja će slušati nastavu na jezicima nacionalnih manjina«, dodaje Randelović.

U ime HNV-a, sastanku su prisustvovali predsjednik Izvršnog odbora **Darko Sarić Lukendić**, članica IO zadužena za obrazovanje **Andela Horvat** i savjetnica predsjednika HNV-a zadužena za razvojne projekte **Jasna Vojnić**.

D. B. P.

Kadrovsko rješenje i obrazloženje vladajuće skupštinske većine izazvalo polemiku u subotičkoj javnosti

Za rad u kulturi nepotrebne posebne kvalifikacije?

Braneći skupštinsku odluku Josipa Ivanković je na sjednici rekla da »za rad u kulturi nisu potrebne posebne kvalifikacije«

Prošlotjedna odluka Skupštine grada Subotice da nova v. d. ravnateljica Art kina **Aleksandar Lifka** bude **Gordana Guberinić**, inženjerka agronomije i ekonomistica s iskustvom u sjemenarstvu, izazvala je oprečna mišljenja ne samo za skupštinskom govornicom, već i u subotičkoj (kulturnoj) javnosti.

U raspravi o ovoj točki dnevnog reda oporba se protivila ova-koj odluci, navodeći da Guberinić nema odgovarajuće kvalifikacije za ovu poziciju, kao i da je nedavnom izmjenom statuta Art kina odlučeno da je umjesto osobe sa završenim filozofskim fakultetom može voditi bilo koja osoba s visokom stručnom spremom. S druge strane, vijećnici vladajuće većine naveli su kako je nova ravnateljica prije svega ekonomistica i da je svakoj ustanovi potreban prije svega dobar menadžer. Braneći ovo kadrovsko rješenje, vijećnica **Josipa Ivanković** iz Srpske napredne stranke je na sjednici rekla da »za rad u kulturi nisu potrebne posebne kvalifikacije«. U izjavi za medije po završetku sjednice, njezino mišljenje podržao je **Veljko Vojnić**, potpredsjednik Skupštine, rekavši da onome tko se želi baviti kulturom »nije potrebno posebno obrazovanje«.

Relativizacija stručnosti

Na navedene izjave reagirao je sutradan otvorenim pismom dio subotičkih djelatnika u kulturi (preko dvadeset potpisnika) najoštrije osuđujući »ovako paušalne izjave članova Skupštine grada«.

»Smatramo da one (izjave) počivaju na relativizaciji dostignutih standarda i stručnosti i profesionalnog integriteta cijele zajednice djelatnika u kulturi. Duboko nas pogađa i brine činjenica da ljudi koji misle da su kvalifikacije suviše za rad u kulturi trebaju odlučivati o toj djelatnosti. Građanima Subotice mi, dolje potpisani, želimo poručiti da su ustanove kulture našeg grada pune ljudi koji svoja znanja, kvalifikacije i kompetencije iz dana u dan stavljaju u službu očuvanja našeg zajedničkog naslijeđa i stvaranja novih vrijednosti u kulturi, i da će to činiti i dalje. Svim snagama ćemo se boriti protiv napada na našu plemenitu profesiju i svim snagama čuvati njeno dostojanstvo koje je jučer toliko surovo narušeno.«

U otvorenom pismu se dodaje i da se kvalifikacije koje imaju uposleni u kulturnim ustanovama stižu pohađanjem studija na odgovarajućim fakultetima humanističkog usmjerenja, polaganjem državnih stručnih ispita i potvrđuju svakodnevnim radom,

»čiji su rezultati veoma vidljivi korisnicima programa ustanova kulture«.

Potpisnici otvorenog pisma su: **Mirko Grlica**, **Goran Bolić**, **Árpád Csernik**, **Neda Džamić**, mr. sc. **Aleksandra Jeftić**, **Greguss Erdélzi Hermína**, **Jasmina Jovančić-Vidaković**, **Miroslav Jovančić**, dr. sc. **Gabriella Kajdócsy Lovász**, dr. sc. **Zsuzsanna Korhecz Papp**, **Körmöci Petronella**, **Andor Kovács Nemes**, **Daniela Mamužić**, **Pavle Menalo**, **Petar Mitrić**, dr. sc. **Árpád Papp**, **Ana Patarčić**, **Pesitz Mónika**, **Gordana Prčić-Vujnović**, **Maja Rakočević-Cvijanov**, **Katalin Szíráczky**, **Nela Tonković**, **Gordana Vukov Ciganjik** i **Ljubica Vuković-Dulić**.

Argumentacija i kvaziargumentacija

Priopćenjem je na otvoreno pismo reagirala vijećnica Josipa Ivanković, navodeći kako je to pismo »ipak više odraz dnevno-palanačke politike, ali i ozbiljan dokaz koliko biti obrazovan – ne znači biti i kulturni«.

»Cijeneći visoke škole koje je većina potpisnika završila, stupanj vašeg obrazovanja i doprinosa koji svatko od vas daje za unapređenje kulture u našem gradu ipak bih ostala pri svojim ranije izrečenim riječima, jer zaista smatram da se kulturom, umjetnošću i stvaralaštvom može baviti svatko. Kultura i umjetnost i stvaralaštvo se ne uče, oni se osjećaju, vide, doživljavaju«, istaknula je u priopćenju, i ponovila kako je »predložena gospođa kvalificirana kao diplomirana ekonomistica da taj posao obavlja« te da to što ista ima završena dva fakulteta treba joj »samo ići u korist, nikako na štetu.«

Ovo priopćenje Josipe Ivanković, analizirala je u autorskom tekstu za portal *Magločistač* pod nazivom (*Koga*) *briga za kulturu* profesorica hrvatskoga jezika i književnosti i diplomirani književni komparatist **Marina Balažev**. Komentirajući argument Ivankovićeve da je »**Kventin Tarantino** američki filmski redatelj, scenarist i glumac, nagrađen Oskarom, Zlatnim globusom i mnogim drugim nagradama sa 16 godina napustio srednju školu«, Balažev je ocijenila kako »ova izjava, ako se koristi kao argument za to da se na poziciju postavi osoba koja nije kompetentna po određenim kriterijima, izvrstan primjer pogreške u prosuđivanju koju bismo mogli nazvati 'kvazilogičnost'« te zaključila da je »kvaziargumentacija uvijek na snazi kada nema valjanih argumenata da se opravda neki postupak.«

D. B. P.

Vojvođanska poljoprivreda **IZGUBILA UTRKU**

PREVAZIĐENA

»žitarska« poljoprivreda

U Vojvodini se poljoprivreda zasniva na niskoprofitabilnoj proizvodnji * Najviše se gaje žitarice, dok je stočni fond sve siromašniji * Naši proizvođači su dobri, hoće i znaju raditi, ali država mora stati iza njih kao garant, kaže Vojislav Stanković

U prošloj, 2016., godini poljoprivreda Srbije ostvarila je ukupnu bruto vrijednost proizvodnje od 5,3 milijarde dolara, a gledano po regijama centralna Srbija ostvarila je 2,9 milijardi, a Vojvodina 2,4 milijarde dolara. Autor analize *Dometi tranzicije u poljoprivredi Srbije* ekonomski analitičar **Vojislav Stanković** kaže za *Hrvatsku riječ* da ovo zaostajanje Vojvodine nije iznenađujući podatak s obzirom na to da u Vojvodini u ratarskoj proizvodnji dominiraju nisko akumulativne kulture, a stočarska proizvodnja manja je iz godine u godinu. Vojvođansko stočarstvo čini tek 21,6 posto ukupne poljoprivredne proizvodnje u Pokrajini, dok je u centralnoj Srbiji taj postotak 44,6. Ono što je globalna karakteristika srbijanske poljoprivrede je neracionalno korištenje oraničnih površina, a posebno u Vojvodini.

Neisplativa žitnica

Razloga zašto je centralna Srbija ostvarila veću poljoprivrednu proizvodnju od Vojvodine je više, a jedan od njih je i taj što centralna Srbija ima veće površine poljoprivrednog zemljišta od Vojvodine, ali postoje i drugi razlozi.

»Godišnje u Srbiji pod oranicama bude 3,5 milijuna hektara, tu se misli i na površine pod ratarskim kulturama i na voćnjake i vinograde. U Srbiji je to oko dva milijuna hektara korištenih poljoprivrednih površina, a u Vojvodini milijun. U obje regije dominantna je proizvodnja kukuruza, koja u poljoprivrednoj proizvodnji države sudjeluje sa 65 posto. Ako promatramo samo strukturu biljne proizvodnje u Vojvodini, oko 44 posto čini kukuruz, što znači da, pod znacima navoda, imamo neku vrstu monokulturne proizvodnje. Slijedi zatim pšenica, soja, šećerna repa i suncokret. I to čini oko 90 posto vojvođanske poljoprivredne proizvodnje. Međutim, u Srbiji je struktura poljoprivredne proizvodnje drugačija. Mislim tu prije svega na voćarske kulture i kod skoro svih voćarskih vrsta centralna Srbija daje 90 posto srbijanske proizvodnje. Vojvodina se kod voćarstva centralnoj Srbiji približava jedino u proizvodnji jabuka, i to s udjelom od 46 posto u ukupnoj proizvodnji jabuka na nivou cijele države. Slična je situacija i u povrtlarškoj proizvodnji, gdje dominira cen-

tralna Srbija, osim u proizvodnji dinja i lubenica, gdje prednjači Vojvodina u odnosu na ostatak Srbije«, kaže Stanković.

Statistički podaci pokazuju da u strukturi vojvođanske biljne proizvodnje dominiraju žita sa 61 posto (u centralnoj Srbiji 40 posto), slijedi zatim industrijsko bilje s 23 posto (centralna Srbija osam posto), povrtlarstvo osam posto (centralna Srbija 23,6 posto), voćarstvo pet posto (centralna Srbija 22,4 posto), krmno bilje dva posto (centralna Srbija 9,4 posto) i vinogradarstvo jedan posto (centralna Srbija 1,8 posto).

Ispražnjene štale i obori

Ekonomski analitičar Vojislav Stanković u razgovoru za *Hrvatsku riječ* podsjeća da najveću dodanu vrijednost donosi stočarska proizvodnja gdje sjever Srbije također zaostaje.

»Pad stočarske proizvodnje u Vojvodini je toliki da njen udio iznosi tek 28 posto u ukupnoj vrijednosti poljoprivredne proizvodnje Srbije. I *de facto* skoro cjelokupna stočarska proizvodnja locirana je u centralnoj Srbiji. Primjera radi u 2016. godini proizvedeno je 1,5 milijardi litara kravljeg mlijeka, od čega je u Vojvodini proizvedeno tek 350 milijuna litara. U Vojvodini je niža i proizvodnja svinjskog, goveđeg i živinskog mesa. Da ne govorimo o pčelarstvu ili proizvodnji ovčijeg mlijeka«, kaže Stanković i dodaje da je prava šteta što je devastirana stočarska proizvodnja u Vojvodini, koja je 80-tih godina imala značajnu prednost u odnosu na centralnu Srbiju u proizvodnji svinjskog i živinskog mesa, dok je centralna Srbije prednjačila po proizvodnji junećeg i ovčijeg mesa. »Taj pad stočarske proizvodnje, koji nije zaobišao ni Vojvodinu, uvjetovan je, osim tranzicijom kroz koju smo prolazili, i značajnim gubitkom tržišta. Jednostavno kada je onemogućen izvoz termički obrađenog svinjskog i junećeg mesa, prekinuta je ta izvozna karika. S druge strane, narušeni su sustavi financiranja i poticaja, napose kod stočarske proizvodnje, što su sve faktori koji su utjecali na smanjenje stočarske proizvodnje«, kaže naš sugovornik.

Srbija, pa i Vojvodina imaju tradiciju stočarske proizvodnje i to bi trebalo iskoristiti, i ne samo to već i potražnju na tržištu. A ima

»Bolest« zemalja u tranziciji

Stanković kaže da su poremećaji u poljoprivrednoj proizvodnji koji su zadesili Srbiju identični onima koji su se događali u zemljama u tranziciji, a to se prije svega ogleda u poremećajima u stočarskoj, voćarskoj i povrtarskoj proizvodnji.

Najveći izvoz u povijesti

U 2016. godini poljoprivreda Srbije ostvarila je izvoz od 3,2 milijarde dolara. Najveći je to izvoz u ekonomskoj povijesti Srbije. Kako za *Hrvatsku riječ* kaže Stanković, Srbija je u vrijeme nekadašnje Jugoslavije izvozila poljoprivrednih proizvoda u vrijednosti od milijardu dolara. Po Stankovićevim riječima i prošlogodišnji izvoz manji je od mogućnosti srbijanske poljoprivrede, koja bi u idealnim uvjetima mogla ostvarivati izvoz i od 10 milijardi dolara.

Jedna od tih mogućnosti svakako je povećanje izvoza mesa, jer je Srbija danas daleko od izvoza koji je ostvarila prije tridesetak godina. Stanković podsjeća da je Srbija tada izvozila 30.000 tona junećeg mesa, a sada ne može iskoristiti ni kvotu od 8.700 tona bescarinskog izvoza.

Previše ljudi u poljoprivredi

»**N**e može poljoprivreda izdržavati oko 680.000 obitelji koje isključivo žive od poljoprivrede i još 300.000 kojima je poljoprivreda bitan izvor prihoda. Nema zemlje u svijetu gdje poljoprivreda može izdržavati toliko ljudi. Isto to važi i za Vojvodinu, gdje je odnos malo povoljniji«, kaže Lazić.

je kaže Stanković i to ilustrira podacima da Europi nedostaje oko 300.000 tona mesa godišnje, a Kinezima oko 500.000 tona. Nažalost, Srbija sada proizvodi godišnje samo 77.000 tona junećeg mesa, a prije 30 godina to je bilo dvostruko više.

Stanković smatara da je potrebno uraditi jedan koncept razvoja stočarske proizvodnje, angažirati domaći i strani kapital i banke, koje bi poznavajući cikluse stočarske proizvodnje kreditirale ovu granu primarne poljoprivredne proizvodnje.

»Naši proizvođači su dobri, hoće i znaju raditi, ali država mora stati iza njih kao garant. Neoliberalni koncept u poljoprivrednoj proizvodnji nije poznat u svijetu, jer s ovakvim uvjetima nikada nećemo razviti stočarsku proizvodnju. A bez povećanja stočarske proizvodnje u Vojvodini nema ni povećanja vrijednosti poljoprivredne proizvodnje. A bez povećanja vrijednosti poljoprivredne proizvodnje u Vojvodini, gdje u stočarstvo treba dodati i voćarstvo i povrtlarstvo, nema ni povećanja poljoprivredne proizvodnje u cijeloj Srbiji«, kaže Stanković.

Za usporedbu, naš sugovornik navodi primjer Nizozemske koja ima deset puta manje obradivih površina, a ima višestruko veću bruto vrijednost poljoprivredne proizvodnje od Srbije, što nedvosmisleno znači da su na potezu kreatori naše agrarne politike.

»Ukupna bruto vrijednost od 2000. ima rast od 1,5 posto godišnje. To je nedovoljna dinamika. FAO i OECD radili su projekciju razvoja primarne poljoprivrede do 2024. i po njihovoj procjeni globalni rast iznositi će pet posto godišnje, od čega dva posto u industrijski razvijenim zemljama, a sedam do osam posto u zemljama u razvoju«, kaže Stanković.

Vrijednost biljne proizvodnje
Izvor: Podaci RZS, pripremio Vojislav Stanković

	Srbija ukupno	Centralna Srbija		Vojvodina	
	Vrijednost u milijunima USD	Vrijednost u milijunima USD	Udio u %	vrijednost u milijunima USD	Udio u %
Bruto vrijednost poljoprivrede	5.337	2.897	54,7	2.440	45,3
Vrijednost biljne proizvodnje	3.535	1.623	45,9	1.912	64,1
Žita	1.806	647	35,8	1.159	64,2
Industrijsko bilje	496	47	9,5	449	90,5
Povrće	535	383	71,6	152	28,4
Krmno bilje	195	152	77,9	43	22,1
Voćarstvo	463	364	78,6	99	21,4
Vinogradarstvo	40	30	75,0	10	25,0

Vrijednost stočarske proizvodnje
Izvor: RSZ, priredio Vojislav Stanković

	Srbija	Centralna Srbija		Vojvodina	
	Vrijednost u milijunima USD	Vrijednost u milijunima USD	Udio u %	Vrijednost u milijunima USD	Udio u %
Bruto vrijednost poljoprivrede	5.353	2.897	54,7	2.440	45,3
Stočarstvo	1.802	1.274	44,0	528	28,2
Govedarstvo	741	576	45,2	165	32,6
Svinjogojstvo	650	413	32,5	237	43,4
Živinarstvo	265	161	16,6	104	18,9
Pčelarstvo	18	13	1,0	5	1,4

Ljekovitom bilju ni traga

Ekonomski novinar **Živan Lazić** u razgovoru za *Hrvatsku rijec* razloge zaostajanja vojvođanske poljoprivrede vidi i u odustajanju od proizvodnje nekada značajnih kultura, kao što je ljekovito bilje.

»Mi nemamo modernu sjetvenu strukturu. Nekada smo gajili ljekovito bilje i prije tridesetak godina bili smo značajni izvoznici ljekovitog bilja. Nemamo dovoljnu povrtlarsku proizvodnju. Suviše se baziramo na, da tako kažem, žitarskoj poljoprivredi. Osobno mislim da je jedan od aduta ljekovito bilje, ali se onda na to naslanja farmaceutska industrija, a jedan takav značajan proizvođač, zrenjaninska *Jugoremedija*, je propao. Što mi imamo od izvoza kukuruza čime se hvalimo, jesmo deseta zemlja po izvozu kukuruza, ali što mi imamo od toga?«, kaže Lazić.

Po njegovom sudu vojvođanska poljoprivreda se previše bavi klasičnim ratarstvom, a tu na tržištu vladaju veliki svjetski proizvođači kojima mala Srbija i njena poljoprivreda nisu konkurentne. Za boljitak poljoprivrede treba barem udvostručiti agrarni proračun smatra Lazić, a za to ima i osnova. To je izvoz primarnog agrara koji čini 11,12, pa i 13 posto ukupnog izvoza Srbije, a cijela prehrambena industrija sudjeluje sa skoro 25 posto u izvozu.

»Agrarni proračun se orijentira prema izvozu. Naš agrarni proračun je sada oko tri posto i za početak trebalo bi ga udvostručiti i onda ne bi bilo priče da li se poticaji daju ratarstvu ili stočarstvu. Kada se uzmu svi mogući poticaji koji se dobivaju u Srbiji iz proračuna, to je 25 do 30 eura po hektaru, a u Europi su ti poticaji od 300 do 450 eura po hektaru i naravno da su europski poljoprivrednici konkurentni s cijenom«, kaže Lazić.

Razvoja poljoprivrede, pa ni one vojvođanske, nema bez ulaganja u sela, koja nemaju ni osnovnu komunalnu infrastrukturu, ne samo u Srbiji, već i u Vojvodini.

»Primjerice, Beška je jedno veliko selo s idealnim uvjetima za organsku poljoprivredu, a oni to ne mogu uraditi, jer selo nema kanalizaciju. Nije realno očekivati da mladi dođu na selo ako u tim selima nemaju barem upola slične uvjete života kakve imaju u gradu«, kaže Lazić.

On budućnost vojvođanske poljoprivrede vidi u razvoju proizvodnje ljekovitog bilja, cvjećarstvu, razvoju pčelarstva, jer postojeće stanje nije rješenje. Lazić smatra i da bi zemljišni maksimum trebalo ograničiti na 250 do 300 hektara, po uzoru na zemlje EU.

Zlata Vasiljević

Damir Prčić: Đurđin – Beograd – Stockholm – Abu Dhabi – Dubai

Duh metropola

Damir Prčić ekonomist je iz Đurđina, a posljednjih pet godina selio se iz Beograda u Stockholm, iz Stockholma u Abu Dhabi, a potom iz Abu Dhabija u Dubai gdje trenutno živi. Iako kaže da je razlog bio prije svega ekonomske prirode, njegov duh je sličan ovim metropolama i uživa u njima.

»Htio sam se definitivno skrasiti u nekoj metropoli gdje bih gradio internacionalnu karijeru, pa mi je Stockholm bio najbitnija odskočna daska u tome«, objašnjava Prčić kako je počela njegova priča izvan Srbije.

Europski grad

U Švedskoj je Prčić radio kao projekt menadžer u *Electroluxu* i *Mondelezu* nordijskoj diviziji.

»Ponudu koju sam dobio nikako nisam mogao odbiti i to je bio razlog da odem u Švedsku i Stockholm. U Švedskoj imam i rođake, koji su mi ponudili smještaj u početku. Stockholm je nevjerovatno lijep grad i ta je činjenica utjecala na moju odluku da dođem u Švedsku. Grad je lijep sa svim svojim različitostima, povijesnim i kulturnim. Ima duh metropole na svakom koraku i stil života koji podsjeća na sve zapadnoeuropske gradove, sličan je Kopenhagenu, Amsterdamu i Londonu«, priča Prčić.

Ljepote Bliskog istoka

Nakon kratkog boravka u Švedskoj, Prčić se preselio 2014. godine u glavni grad Ujedinjenih Arapskih Emirata Abu Dhabi, jer je dobio bolju ponudu za posao. U Abu Dhabiju je radio kao projekt koordinator. Iako je razlog preseljenja iz Švedske bio ekonomske prirode, Prčić je htio iskusiti i Ljepote Bliskoga istoka i arapske kulture.

»Nažalost, nisam mnogo boravio u centru Abu Dhabija, jer sam bukvalno živio u pustinji i u jednom naselju Al Ghadeer. Ljepote Abu Dhabija sam samo vidio prva dva mjeseca boravka u UAE, i nekoliko puta kasnije s prijateljima koji su mi pokazali Veliku džamiju šeika **Zajeda** u Abu Dhabiju, kao i druge atrakcije u gradu. Imao sam najboljeg prijatelja s kojim sam radio skupa, kao i nekoliko prijatelja koje sam upoznao u međuvremenu...«, prisjeća se Prčić.

Ispred svog vremena

Nakon isteka ugovora o iznajmljivanju stana, Prčić se konačno preselio u dugo željeni Dubai, gdje je bio bliži prijateljima i urbanoj sredini. Ondje radi u jednoj novonastaloj tvrtki, te je uključen u radu na mnogim pozicijama. Za Dubai kaže da je pre-

krasan grad, pun života i nekog brzog ritma, na raskrižju mnogih kultura i oplemenjen mnogim različitostima, toliko moderan, dinamičan i u stalnom pokretu i nekako uvijek ispred svog vremena.

»Dubai ima neku neviđeno lijepu viziju koju mnogi prate, a to je vizija ekonomskog, tehnološkog i kulturnog lidera, sa svim novotarijama koje se rijetko mogu videti negdje drugdje u svijetu. I to je sve ovdje – na jednom mestu – u Dubaiju«, priča Prčić.

Što se tiče ishrane, Prčić kaže da se sada već navikao na drukčije okuse te da posebno voli libanonsku kuhinju, jer podsjeća na mediteransku.

»Jezik je i dalje nešto na čemu radim i volio bih definitivno da ga mogu govoriti i pisati bolje«, kaže Prčić.

Kada je u pitanju socijalni život, Prčić se, za razliku od uobičajene prakse da se »svatko druži sa svojim«, dobro uklopio u društvo i najviše se druži s autohtonim stanovništvom:

»Društvo koje imam su najvećim dijelom Arapi, kao i nekoliko prijatelja koji su porijeklom s anglosaksonskog i našeg balkanskog prostora. Imamo nevjerovatno razumijevanje i s nekim sam prijatelj sad već i godinu dana. Arapi, koji su mi sada prijatelji, vole izlaske u grad, često odlaze u šiša barove i na ovakvim mjestima često pričamo i razmjenjujemo iskustva s posla i iz svakodnevnog života. Po temperamentu su slični balkanskim narodima, kao i svim južnjačkim europskim narodima. Energični, pozitivni i vedrog duha, ponekad malo kapriciozni i ishitreni, ali to je njihova specifičnost«, priča Prčić koji je došao u UAE sam, bez toga da je tamo imao ijednog poznanika ili prijatelja.

S obzirom na to da je radio do sada u četiri velika grada: Beogradu, Stockholmu, Abu Dhabiju i Dubaiju, Prčić kaže da su definitivno najbolji uvjeti rada u Švedskoj, ali da je to iziskivalo isto tako i cjelodnevni boravak u kompaniji i da je često bilo situacija da dođe doma samo prespavati.

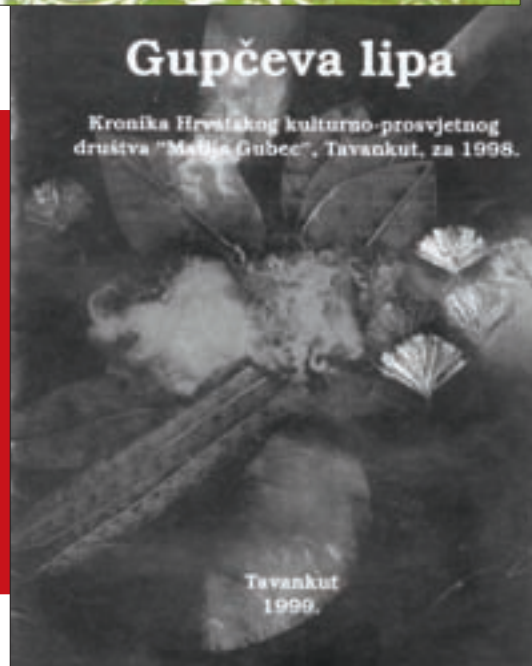
J. Dulić Bako

RAST BROJA informativnih glasila nakon 2000.

Gupčeva lipa je naziv godišnjaka Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Matija Gubec* iz Tavankuta. Predstavlja svojevrsnu kroniku Društva, u kojoj se objavljuju vijesti o radu, zatim o kulturnim i vjerskim događanjima, manifestacijama i aktivnostima tijekom godine. Prvi brojevi *Gupčeve lipe* objavljeni su za 1998. i 1999., obima su 16 stranica, a nakon pauze od 10 godina, nastavio je redovito izlaziti od 2009.

Miroljub – tromjesečnik hrvatske kulturne udruge *Vladimir Nazor* iz Sombora. Počeo je izlaziti 1998. godine, a do sada je objavljeno 80-ak brojeva. U listu, obima najčešće 16 stranica A4 formata, donose se informacije o radu i povijesti društva, te povijesti Hrvata u Somboru i njegovoj okolici. Tekstovi se objavljuju na hrvatskom jeziku, premda ima priloga i na dijalektu, a surađuju mahom članovi Društva.

Prvi je broj informativno-politički tjednika što ga držite u ruci – Hrvatska riječ izašao 31. siječnja 2003. i otada se u prodaji pojavljuje svaki petak

Tjednik Hrvatska riječ

Prvi je broj informativno-politički tjednika što ga držite u ruci – *Hrvatska riječ* izašao je 31. siječnja 2003. i otada se u prodaji pojavljuje svakog petka. Izdaje ga istoimena novinsko-izdavačka ustanova, osnovana Odlukom Skupštine AP Vojvodine od 8. V. 2002., na temelju inicijative koju je pokrenulo Hrvatsko akademsko društvo iz Subotice godinu dana prije. Glavna joj je svrha da na institucionalan i profesionalan način građanima hrvatske nacionalnosti u Vojvodini omogući ostvarivanje prava na cjelovito i pravodobno informiranje na vlastitu jeziku u području tiskanih medija izdavanjem informativno-političkoga glasila. Takva se svrha ostvaruje najprije redovitim financiranjem iz proračuna Autonomne Pokrajine Vojvodine, po čemu se tjednik *Hrvatska riječ* i razlikuje od svih drugih listova i informativnih tiskovina. List nosi ime tjednika koji je izlazio od 1945. do 1956. u Subotici. Pokrajinske su vlasti prije izbora 2004. osnivačka prava nad medijima na manjinskim jezicima prenijele na manjinska vijeća, te je tako i Hrvatsko nacionalno vijeće preuzelo osnivačka prava nad ustanovom, a time i tjednikom 30. srpnja 2004.

Drugi listovi

Sličnog profila kao i *Miroljub* je *Glasnik Pučke kasine*, koje je glasilo udruge *Pučka kasina 1878.* iz Subotice. Pokrenut je u povodu proslave 125 godina od osnivanja Pučke kasine – prvi broj je izašao iz tiska 1. rujna 2003. na 16 strana. Nakon više godina redovitog izlaženja, danas se neredovito izdaje. Objavljuju se članci o društvenim, političkim i kulturnim događajima iz hrvatske zajednice Subotice i okolice te o njezinoj povijesti. Uslijedio je *Glas Šokadije*, glasilo Kulturno-prosvjetne zajednice Hrvata *Šokadija* iz Sonte. Najavljen kao tromjesečnik, prvi broj je izašao u prosincu 2007. u nakladi NIU *Hrvatska riječ* iz Subotice.

U siječnju 2009. godine u Subotici, kao podlistak *Glasa ravnice*, počeo je izlaziti i *Hrvatski Majur*, list Mladeži DSHV-a. U njemu se pretežito objavljujani sadržaji vezani uz aktivnosti, događaje i prvake Mladeži DSHV-a. Izlazio je povremeno, a posljednji, 13. broj je objavljen 28. veljače 2014.

Iste – 2009. godine objavljen je i vjerski list *Otac Gerard* – glasilo Vicepostulature Sluge Božjega oca Gerarda **Tome Stantića**. Izlazi u Somboru kao polugodišnjak i do sada je objavljeno 16 brojeva. Temeljni mu je cilj upoznavanje i popularizacija života i djela najčuvenijeg karmelićanskog redovnika iz Bačke i »našeg kandidata za sveca« Katoličke Crkve.

Od kolovoza 2013. godine u Subotici izlazi mjesečnik za kulturu, povijest, znanost i društvo *Hrvatske novine* u nakladi Hrvatske nezavisne liste. Koncipiran više kao magazin, u listu se objavljuju tematski napisi iz kulture, povijesti i vjere, zatim književni i publicistički napisi, što znači da izostaju bogatiji informativni sadržaji.

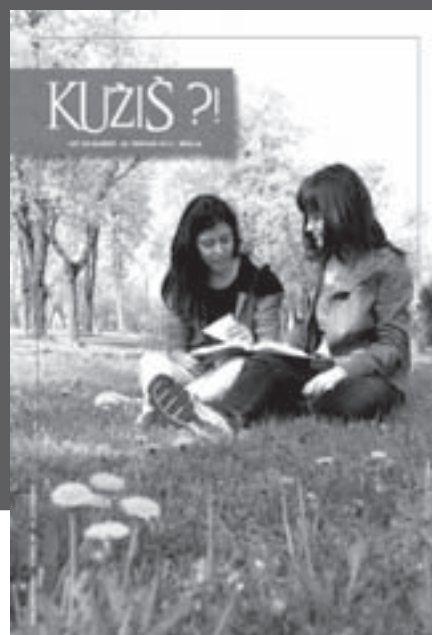
Srpnja 2015. iz tiska je izašao prvi broj »informativno-pastoralnog lista« Srijemske biskupije pod nazivom *Nada* i do sada je objavljeno tri broja, što znači da ima polugodišnji ritam izlaženja. *Nada* je prvi i jedini vjerski list na hrvatskome koji piše o, mahom vjerskim, događajima unutar Srijemske biskupije, a posljednji koji je pokrenut unutar hrvatske zajednice u Vojvodini.

DVA specijalizirana lista

Slično kao i druge nacionalne manjine u Vojvodini, i Hrvati imaju dva specijalizirana lista koja su namijenjeni djeci i mladima. Oba su mjesečnici, a izlaze kao podlistci tjednika *Hrvatska riječ*. Kao prvi list za djecu na hrvatskom jeziku u povijesti novinstva u Bunjevaca i Šokaca u Bačkoj *Hrcko*, dječji povremeni podlistak tjednika *Hrvatska riječ*, počeo je izlaziti u prosincu 2003. Od 2005. izlazi mjesečno svakoga pretposljednega petka u mjesecu, a broj stranica ustalio se na 24.

Prvi, pak, broj podlistka za mladež *Kužiš*, kao glasilo Udruge građana CroV i NIU *Hrvatska riječ*, pojavio se u srpnju 2007., drugi u rujnu iste godine na 16 stranica. Vremenom se obim ustalio također na 24 stranice, a izlazi uz tjednik *Hrvatska riječ* posljednjeg petka u mjesecu. Uz časopis *Kužiš* se službeno navodi kako »promovira teme mladih, te pridonosi učenju ili usavršavanju hrvatskoga standardnoga jezika, navikavajući mlade viših razreda osnovnih škola, srednjoškolce i studente na praćenje medija na hrvatskom jeziku«.

Ruža Tumbas, poznata amaterska slikarica iz Subotice

TIHA LIRIKA

salaša i bačkih krajolika

Volim slikati pastelom dakle umjerenim bojama, bez izrazitih odskakanja u koloritu. Tako mi slike dobiju svojevrsnu »izmaglicu« * Mirovina mi je omogućila brži tempo rada te sam gotovo svakodnevnim slikanjem došla do brojke od gotovo tisuću radova u pastelu i ulju

Amaterska slikarica **Ruža Tumbas** (Subotica, 1929.) ove godine obilježava šezdeset godina od prve službene izložbe kao i sedamdeset godina bavljenja slikarstvom. Tim povodom u ponedjeljak, 8. svibnja, u galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici bit će otvorena njezina izložba.

Tumbas je jedna od rijetkih živućih subotičkih slikara-amatera starijeg naraštaja. Poznata je po lirskim motivima salaša i bačkih krajolika koji čine većinu njezinog opusa. Njezine slike odišu tihom i nenametljivom lirikom, na njima obično nema ljudi, nitko ne remeti spokoj i tišinu prirode, ali zato vidimo djela ljudskih ruku, salaše i ceste suživljene s prirodom iz koje su i nastali. Radovi ove slikarice krasi zidove mnogih domova, ureda, čak i veleposlanstava. Bila je članica likovnih sekcija KUDŽ-a *Bratstvo*, Radničkog univerziteta u Subotici i KUD-a *Bunjevačko kolo*. Danas je članica Likovnog odjela HKK-a *Bunjevačko kolo* i HLU *CroArt* iz Subotice.

Za svoj rad nagrađena je na XVI. Jugoslavenskom susretu *Bratstvo-jedinstvo* u Kraljevu 1983. te prvom otkupnom nagradom na izložbi slikara amatera pri Radničkom sveučilištu u Subotici 1986. godine.

HR Ove godine proslavljate dva velika jubileja. Kako su izgledali Vaši počeci bavljenja slikarstvom?

Aktivnim slikanjem započela sam relativno kasno. Iako sam tijekom školovanja uvijek nešto za sebe crtala, tek sam krajem srednjoškolskog obrazovanja obratila pozornost na slikarstvo. Pohađala sam subotičku žensku gimnaziju koju sam završila 1948. godine. Tada sam svojim školskim drugaricama za uspomenu nacrtala po prigodnu sličicu u spomenar. Naime, sve su one znale da ja stalno nešto rišem i to su željele da im ostane kao uspomena iz školskih dana.

HR Krajem prosinca 2015. godine sudjelovali ste na izložbi povodom pete godišnjice rada Hrvatske likovne udruge *CroArt* postavljenoj u galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici. Tom prilikom prvi put u javnosti izložena je Vaša slika *Be-gonije* iz 1957. godine. Te daleke 1957. ste bili uposleni kao službenica-činovnica u *Bratstvu*, potom od 1961. u tadašnjoj *SDK*, a uz to ste u slobodno vrijeme slikali?

Tako je, odmah po završetku škole zaposlila sam se u subotičkoj Tvornici šinskih vozila *Bratstvo*. Prva zajednička izložba na kojoj sam sudjelovala otvorena je svibnja 1957. u Gradskom izložbenom prostoru u palači *Verme*s na kraju Korza. Na toj izložbi likovne sekcije tvornice sudjelovala je grupa radnika-slikara amatera. Te radove sam godinama kasnije ponudila na otkup Komunalnoj banci, odnosno kasnijoj Službi društvenog knjigovodstva. Uslijed tadašnje procedure, slike sam prvo poklanjala a zatim su bile otkupljene. Neke od tih ranih slika našle su se i u prostorijama raznih vojvođanskih banaka i kompanija. Naime, radeći u *SDK* često sam dolazila u kontakt s direktorima banaka koji su od mene naručivali slike za svoje urede. Kasnije je i *Fidelinka* otkupila desetak mojih slika nastalih tijekom 1970-ih i 1980-ih.

HR Vi ste samouka slikarica, ali ste nakratko pohađali poznati *Tečaj figuralnog crtanja* u Subotici?

Jeste, nakon Drugog svjetskog rata uspostavljen je taj tečaj. Bila sam jedina ženska polaznica 1949. godine te su nakratko moji kolege bili slikari **Gustav Matković**, **Marko Vuković** i druga, kasnije poznata, imena subotičke likovne scene. Međutim, bila sam prisutna na svega nekoliko početnih predavanja te sam ubrzo odustala. Nakon toga sam samostalno učila, donekle čitanjem, ali uglavnom praktičnim radom – preslikavanjem i precrtavanjem te posjećivanjem izložbi u Subotici i šire. Prvih deset godina radila sam uglavnom samostalno i to putem preslikavanja reprodukcija koje su se nalazile u monografijama o slikarstvu ili povijesti umjetnosti. Proučavala sam djela **Velazqueza**, **Van Gogha**, **Renoira** kao i nekih manje poznatih ruskih slikara poput **Fjodora Vasiljeva**. Imala sam tih godina i pojedine privatne narudžbe ali to su sve bile kopije poznatih djela. Moji prvi samostalni slikarski pokušaji vezuju se stoga za 1957. godinu. Do tada sam samo kopirala, odnosno preslikavala, učila i usavršavala naučeno.

HR Kako je likovni pedagog **Stipan Šabić** utjecao na Vas?

Sve do kraja šezdesetih godina radila sam isključivo u tehnici ulja. Međutim, 1968. godine gospodin Šabić potaknuo me je da radim i u pastelu. Tom prilikom mi je poklonio jedan

komplet pastelnih boja i sugerirao da slikam »na licu mjesta«, odnosno u prirodi. Takav način i tehniku rada sam u potpunosti prihvatila i zavoljela. Iste godine imala sam i izložbu u Gradskom izložbenom prostoru u okviru programa prve gradske *Dužijance*. Nedugo nakon toga, 1970-e, bila sam i jedan od osnivača likovne sekcije KUD-a *Bunjevačko kolo* uz **Ciliku Dulić-Kasibu**, Stipana Šabića i druge. Isto tako, navela bih i utjecaj **Bele Durancija** koji me je savjetovao da se »držim« lokalne zavičajne tematike – onoga što mi najbolje ide i u čemu se mogu autentično izražavati.

Vaša prva samostalna izložba dogodila se ipak prilično kasno?

Prvu samostalnu izložbu imala sam travnja 1983. godine u tadašnjem Računarskom centru Ekonomskog fakulteta u Subotici. Izložbu je otvorio profesor **Tibor Đerman**. Prisustvovala je brojna publika, a bili su izloženi radovi nastali tijekom prethodnih dvadesetak godina. Iste godine sam otišla u mirovinu te se otvorila mogućnost da se u potpunosti posvetim slikanju.

Nakon toga uslijedile su brojne grupne, ali i samostalne izložbe?

Sudjelovala sam na brojnim grupnim izložbama diljem bivše Jugoslavije: u Subotici, Somboru, Osijeku, Kraljevu, Mostaru, te u Segedinu (Mađarska). Već sam ranije sudjelovala na izložbama prigodom *Dužijance* 1968., 1969. i 1970. godine kada sam, među ostalim, izlagala skupa s **Ivanom Tikvickim Pudarom**, **Markom Vukovićem** i **Ivanom Balaževićem**. Od samostalnih izložbi u Subotici izdvojila bih onu u vestibulu Gradske kuće 1997. godine povodom četrdesetgodišnjice rada (u okviru proslave Dana grada), potom nekoliko izložbi u klubu *Cinema* (ulazni foaje nekadašnjeg kina *Zvezda*), dvije samostalne izložbe u HKC-u *Bunjevačko kolo*, nekoliko prigodnih izložbi u Maloj Bosni i Starom Žedniku te dvije izložbe u Gradskoj knjižari *Danilo Kiš*. Svakako najznačajnije izložbe bile su mi priređene u Modernoj galeriji Likovni susret – u okviru *Dužijance* 1992. te, kao kruna mog rada, 2007. godine prigodom koje je tiskan i katalog s predgovorom Bele Durancija te reprodukcijama izloženih radova nastalih u razdoblju između tih dviju izložbi. Posljednju zajedničku izložbu imala sam skupa sa svojom obitelji odnosno sinom **Nikolom** i unukama **Aleksandrom** i **Najdom** 2011. godine u ogranku Gradske knjižnice na Paliću.

Gdje se sve danas mogu naći Vaši radovi?

Cijelog života imala sam narudžbe od privatnih lica. Početkom devedesetih godina radila sam i za jednu privatnu galeriju iz Novog Sada koja mi je naručivala brojne slike. Isto tako, prigodom različitih svečanosti, često su upravo moje slike bile dodjeljivane na dar dužnosnicima. Primjerice, uručila sam sliku bikovačkog salaša bivšem predsjedniku **Borisu Tadiću** 2010. godine prilikom svečanosti obilježavanja 20 godina Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, potom apostolskim nuncijima 1997. i 2001. godine prilikom njihova posjeta župi Isusova Uskrsnuća. Radove sam darovala i gradonačelnicima Subotice, Senja i Mohača a moje slike krasi i prostorije u hrvatskim konzulatima u Budimpešti i Skopju te američkom veleposlanstvu u Beogradu. Jedan rad nalazi se i u zbirci Galerije *Dr. Vinko Perčić*. Doduše, za mnoge radove, napose one iz ureda raznih banaka, ne znam gdje se nalaze danas.

Recite nam nešto o tehnici i tematici Vaših radova...

Kao što sam već navela, prvih desetak godina uglavnom

sam kopirala tuđe radove i izučavala postupke slikanja. Potom sam radila motive mrtve prirode i krajolike u tehnici ulja na lezenu s obzirom na to da je platno tada bilo skupo i nedostupno. Nakon toga započela sam sa slikanjem gotovo isključivo salaša, ravničarskih krajolika, prikaza godišnjih doba i »litnijih« puteva u okolini grada. Najviše radova nastalo je svakako u razdoblju od mog odlaska u mirovinu, te tijekom devedesetih godina sve do 2007. godine. Osim toga, radila sam i ciklus sakralnih objekata u Subotici i okolini – nacrtala sam gotovo sve crkve, osim one u Bajmoku. U slikanju sam relativno brza a pri radu uglavnom stojim što mi u ovim poodmaklim godinama sve više predstavlja poteškoću. Što se tehnike i motiva tiče, poznato je da volim slikati pastelom dakle umjerenim bojama, bez izrazitih odsakanja u koloritu. Tako mi slike dobiju svojevrsnu »izmaglicu«. Također bih istaknula da, uz salaše i krajolike, izrazito volim i motiv suncokreta. Mirovina mi je omogućila brži tempo rada te sam gotovo svakodnevnim slikanjem došla do brojke od gotovo tisuću radova u pastelu i ulju. Često sam radila vani u prirodi, izlazila sam na salaše i slikala, a do 2012. godine redovito sam sudjelovala na *Takmičenju risara* slikajući na njivi. Posljednjih nekoliko godina uslijed slabijeg zdravlja i manjeg broja narudžbi ne slikam toliko, tek povremeno kada želim mojim bližnjima darovati koju sliku.

Branimir Kopilović

O upisu u hrvatske odjele s predsjednikom DSHV-a Tomislavom Žigmanovim

BUDIMO vjerodostojni!

Ustavom Srbije zagaranirano je pravo obrazovanja na vlastitom jeziku, a od školske 2002./03. godine hrvatska manjina to pravo koristi. S predsjednikom Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislavom Žigmanovim** razgovarali smo o aktivnostima ove stranke glede promoviranja i potpore obrazovanju na hrvatskome.

Na koji način su aktivisti DSHV-a posljednjih 15 godina pridonijeli obrazovanju na hrvatskome jeziku?

Na različite načine i kontinuirano! Najprije, radilo se na osiguravanju formalno-pravnih, institucionalnih i sadržajnih pretpostavki kako bi obrazovanje na hrvatskome uopće bilo moguće. Te aktivnosti bile su osobito razvijene neposredno nakon 2000. i one su se više odnosile na rad spram prosvjetnih ustanova, institucija vlasti i strukovnih udruga. Usporedo, radilo se i na planu zagovaranja roditelja da upišu svoju djecu, što je podrazumijevalo neposredni rad članova s ljudima na terenu, koje su pratili i određene aktivnosti na planu marketinga. Na koncu, ali ne i najmanje važno, DSHV je osiguravao i određene poticaje za obrazovanje na hrvatskome – od pokrivanja putnih troškova do nabave školskog pribora, napose onim učenicima koji su slabijeg materijalnog stanja. Pri tomu, vodstvo DSHV-a je uvijek bilo svjesno da stranka nije jedini čimbenik koji je na tomu planu radio – osim Hrvatskoga nacionalnog vijeća, tu je i nekoliko udruga, prije svega članovi Udruge *Naša djeca*, svjesnih pojedinaca te nekoliko hrvatskih svećenika Katoličke Crkve.

Kakve su njihove povratne informacije s terena?

Kao što je i za očekivati, različite. Postoji veliko neznanje među Hrvatima o svojim pravima, što onda prati i određeno pogrešno razumijevanje uloge i važnosti obrazovanja na hrvatskome. S druge strane, postoje i, naravno, opravdani strahovi, napose u sredinama s manjim brojem Hrvata. Također, bilježe se i aktivnosti onih čimbenika koji rade na tome da se ovo zakonom propisano pravo što manje koristi. U tom smislu, veliki je problem što predstavnici vlasti, napose s republičke i pokrajinske razine, ne čine ništa na planu afirmacije manjinskog obrazovanja, što onda pridonosi raširenosti negativnih predodžbi o obrazovanju na hrvatskome.

Zašto po Vama samo 20 posto djece hrvatske zajednice iz Subotice, gdje je upis jedino moguće, upisuje odjele na hrvatskome jeziku?

Upravo u maloprije navedenom – državne institucije čine premalo da bi se na tome planu učinili značajniji pomaci. Usto treba spomenuti da postoje i opstrukcije unutar prosvjetnog sustava – i to od najnižih instancija, kada je riječ u komunikaciji s rodi-

Obrazovanje na hrvatskome jedno je od najkvalitetnijih segmenata obrazovanja u Srbiji

teljima prilikom upisa, pa do najviših, čega su najbolji primjer udžbenici na hrvatskome. Dodatni je problem postojanje negativnih stereotipa u srbijanskom društvu spram Hrvata.

Ima li DSHV organiziranih akcija za promociju obrazovanja na hrvatskome i ove godine?

Nastavili smo i ove godine s aktivnostima na ovome planu. Za razliku od ranije, sada imamo afirmativnu kampanju u medijima na hrvatskome, kao i osmišljene aktivnosti glede zagovaranja roditelja da upišu svoju djecu. Od članova DSHV-a se očekuje ne samo da upišu svoju djecu u obrazovanje na hrvatskome, nego da daju svoj prinos i na planu neposrednog rada s ljudima na terenu kako bi upisali svoju djecu u odjele na hrvatskome. Pri tomu, nastojimo biti ne samostalni već konstruktivni čimbenik i s drugim akterima koji rade na ovome planu, prije svega s Hrvatskim nacionalnim vijećem i udrugom *Naša djeca*, ne bi li se sve odvijalo sinkronizirano te tako bilo posvećeno istom cilju.

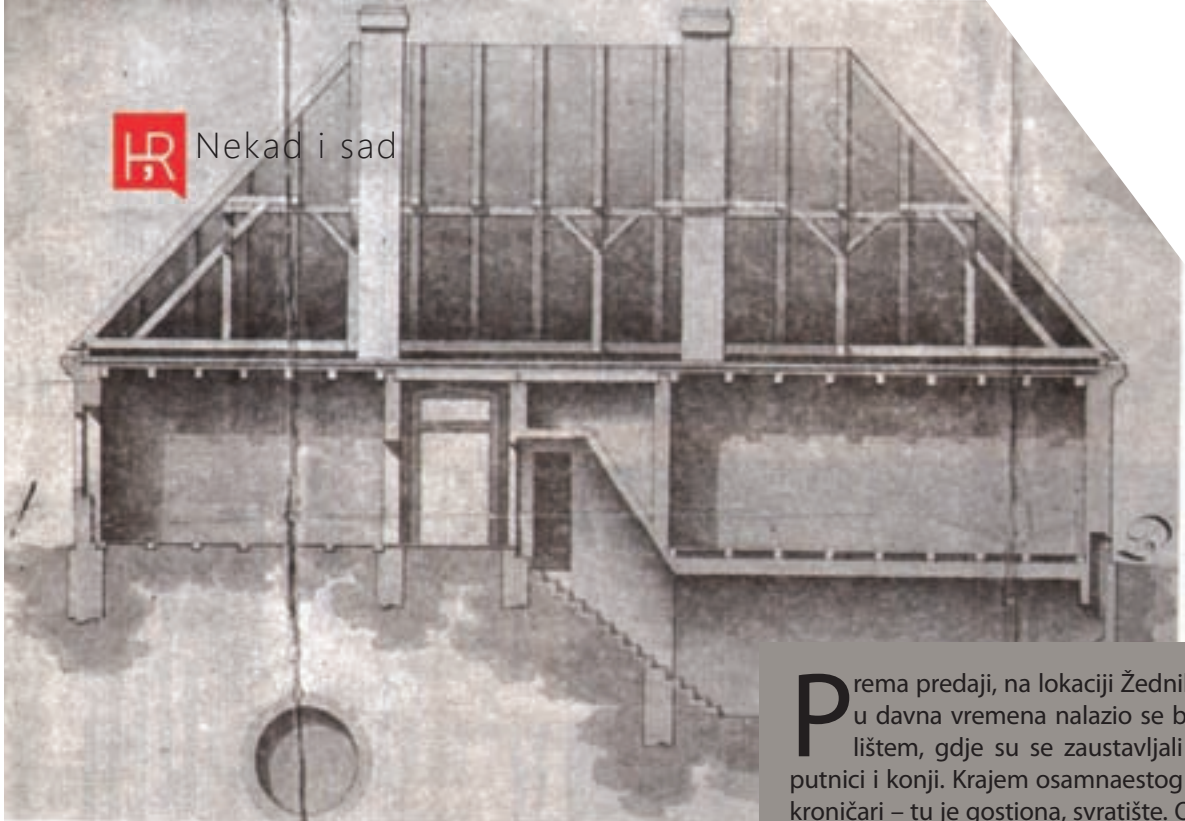
Zbog čega bi ovdašnji Hrvati svoju djecu trebali upisati u hrvatske odjele?

Najprije zbog autentičnog življenja punine vlastitog identiteta! Riječju, zbog svjedočenja života bez ikakvih kompleksa i simulacija! Zatim, zbog zaloga predaka – ne smijemo biti ispod razine onih čiji smo baštinici. Trebamo, naime, biti vjerodostojni! I na koncu, a što je najvažnije – zbog same djece, jer je obrazovanje na hrvatskome jedno od najkvalitetnijih segmenata obrazovanja u Srbiji!

J. Dulić Bako

Nekad i sad

*Projekt čarde u Žedniku iz 1804. godine.
A Žednički čarda prije 1804. god.*

Stara čarda u ŽEDNIKU

Prema predaji, na lokaciji Žednika, na križanju putova, u davna vremena nalazio se bunar s đermom i pojištem, gdje su se zaustavljali radi osvježanja žedni putnici i konji. Krajem osamnaestog stoljeća – kako bilježe kroničari – tu je gostiona, svratište. Ono što je pouzdano je podatak o projektiranju čarde u Žedniku 1804. godine. Nacrt se čuva u Povijesnom arhivu Subotica, a objavljen je u publikaciji *Korijeni, svjedočenje stoljeća* 1991. godine (na priloženoj fotografiji). Tad je projektirana, ali je gradnja, moguće, bila izvedena narednih godina. Žedničani vjeruju kako je najstariji postojeći objekt u selu upravo ta čarda, mada vremenom promijenjene funkcije. Službene potvrde još nemaju, osim usmenih predanja prenesenih od prijašnjih generacija.

U toj najstarijoj zgradi u selu, na adresi Beogradski put 1, dugo je bila smještena stanica milicije, a od 1980. ona je stambena; u gradskom je vlasništvu (neophodan je popravak krova). I u bilješkama o povijesti sela iz 1983. godine kaže se: »Bivša zgrada milicije u Žedniku je ostatak nekadašnje čuvene čarde u koju su u prošlom stoljeću navraćali mnogi putnici – gosti.« Isto kao i na projektu, ispod dijela zgrade postoji prostran podrum visokih lučnih svodova s masivnim vratima na ulazu.

To nije bio samo jedan usamljeni objekt nego kompleks opasan visokom masivnom ogradom od cigala, a dio te ograde još je očuvan i graniči s dvorištem župnog doma. Na ogradi se vidi naknadno zazidan dio, gdje se nalazila velika kapija kroz koju se ulazilo u kompleks čarde. Tu je bila i konjušnica. Taj objekt, također, još postoji i odavno služi u stambene svrhe.

Zanimljiva lokacija i za istraživanja stručnjaka.

K. K.

Svibanjsko DRVO

Nama, koji smo rođeni poslije II. svjetskog rata, prvi svibanj značio je praznik kada se obvezno odlazilo u šumu. Pošto smo stanovali blizu Dudove šume, kada sam bio klinac, na taj dan s roditeljima sam išao u ovu šumu, gdje je bila održavana službena gradska svečanost proslave Praznika rada.

»Majpan« u Dudovoj šumi

Tu je bio održavan i vašar sa svakakvim slatkišima i licitarskim srcem. Na nekadašnjem nogometnom igralištu bio je postavljen zabavni park čija je glavna atrakcija bio »ringšpil« na koji, priznajem, nikad nisam imao hrabrosti sjesti, jer sam se bojao da ću izletjeti iz stolice. Nakon obilaska vašara, otišli smo u restoran, gdje smo jeli čevapčiče ili »malo meso« kako sam ja zvao to jelo s roštilja. Kroz maglu se sjećam da je u prvim godinama negdje bilo postavljeno i svibanjsko drvo, ili »majpan« kako to u

nekim dijelovima Hrvatske zovu (mađ. májusfa). To je bilo stablo jedne manje breze čije su donje grane bile odsječene, kora oguljena, a grane pri vrhu su bile ukrašene trakama raznih boja. Kasnije je službena proslava premještena na Palić, restoran se uslijed nebrige srušio sam od sebe, nogometno igralište je poslužilo kao građevinsko zemljište za restoran i dom studenata kao i za podizanje Dvorane sportova. Prvi arhitektonski natječaj na kojem sam sudjelovao s kolegama također je bio vezan za Dudovu šumu. Naime, planirala se obnova restorana s jednom kuglanom. Naš projekt je bio zamišljen u stilu narodne arhitekture, s »ambetušom« i pokriven trskom. Kao dio uređenja okoline predvidjeli smo i postavljanje stalnog svibanjskog drveta, kao podsjećanje na nekadašnje proslave. Ocjenjivački sud je našem radu dodijelio drugu nagradu, prvu je dobila grupa arhitekata iz Beograda koji su tu zamislili jedan supermoderan objekt. Kako to često biva od izgradnje se odustalo, predviđeni novci su »preusmjereni« na neki važniji projekt.

Stablo kao simbol

Stablo je jedno od najbogatijih i najraširenijih simboličkih tema. Kod starih slavenskih naroda hrast je bilo sveto drvo oko kojega su izvođeni obredi štovanja, žrtvovanja i plesanja koji-

ma je svrha bila poticanje rasta. Ostatak ovog obreda može se vidjeti i kada pravoslavci za Božić pale badnjak. Primjera radi, narodi čija je prijašnja vjera bio šamanizam cijeli svijet su zamišljali u obliku drveta. Takvo stablo povezuje tri razine kozmosa: podzemlje, zemlju i nebo. U krošnji ovog stabla svijeta nalaze se sunce i mjesec, tu žive ptice i duhovi predaka. Prilikom rituala, šaman se penje do krošnje tzv. šamanskog drveta kako bi razgovarao s precima. U simboličnom smislu ovo drvo je i centar svijeta – *axis mundi*. Kod starih Grka boginja Atena, zaštitnica grada, na Partenonu je imala svoje sveto stablo: jednu maslinu; nedolično ju je dodirnuti, smatralo se svetogrđem. Turistima i

dan danas pokazuju to stablo. Stablo ili drvo je i simbol dolaska proljeća, to jest obnove prirode, radosti i ljubavi. U antičkom Rimu dolazak proljeća je proslavljan na godišnjoj svetkovini u čast boginje Flore, na tzv. Floralijama. Flora je jedna od najstarijih boginja, boginja cvijeća i proljeća.

U našim krajevima dolazak proljeća sla-

vio se s danas već pomalo zaboravljenim običajem, a to je bilo da su u noći između 30. travnja i prvog svibnja momci ispred kuća djevojaka koje su za udaju, shodno svojim simpatijama »posadili« ukrašeno svibanjsko drvo. Ovaj običaj je u nekim manjim selima i danas živ. U nekim selima »sađeno« je i zajedničko seosko stablo, čija je kora bila oguljena, često i premazana mašću, kako bi se što teže moglo penjati do ostatka krošnje, gdje su bili i pokloni za najsposobnije (npr. boca rakije ili vina). Ovo je bio i dokaz muškosti ili sjećanje na penjanja nekadašnjih šamana. Ovaj seoski »majpan« se rušio na blagdanski dan, poznat kao Duhovi ili Pedesetnica (Pentakosta), 50 dana nakon uskrsnuća Isusa Krista, uz muziku i pjesmu, praćen zajedničkim plesom, naravno uz piće i kolače. To je bila i ponovljena mogućnost da se simpatije iskažu. Prije, u nekim mjestima, one djevojke koje su bile mrzovoljne, negostoljubive, za prvi svibanj su ispred svojih kuća dobili zasađeno suho drvo. Štovanje određene vrste drveta, obično prvog svibnja, i danas je prisutno i u germanskim zemljama: u Velikoj Britaniji, njemačkim zemljama i skandinavskim zemljama.

Ovim sam želio podsjetiti koliko je simbolički važan u povijesti čovječanstva početak svibnja, ponovnog rađanja prirode i kako su do današnjih dana na najrazličitije načine sačuvani drevni običaji.

Opterećuje li prošlost moguća politička partnerstva?

Zajednička budućnost

Vlado Babić,
Sombor

Svaki građanin ima slobodu odlučivanja na izborima i potpore kandidatima za koje smatra da su im programi, ideje, komunikacija ili način rada približni njegovom shvaćanju i poimanju politike. Tako su na prošlim predsjedničkim izborima slobodu odlučivanja imali i pripadnici hrvatske manjine. Vjerujem da su neki i glasovali za **Aleksandra Vučića**, jer su u njemu prepoznali i svoj put, jer očigledno da samo pod njegovim vodstvom Srbija može brže krenuti put EU u kojoj su već zemlje u našem okruženju, pa tako i Hrvatska. Srbiju tek očekuju nova poglavlja i prava nacionalnih manjina, pa ni hrvatske ničim neće biti ugrožena. Tako kako je Srbija riješila status nacionalnih manjina nije ni jedna druga država u regiji. Ova država na čelu s već potvrđenim predsjednikom Vučićem pomaže u svim segmentima hrvatsku nacionalnu zajednicu i tu se ne pravi nikakva razlika u odnosu na druge nacionalne zajednice. Siguran sam da nitko iz SNS-a nije ugrozio status pripadnika hrvatske nacionalne manjine. Po mojim saznanjima na teritoriju grada Sombora među članovima SNS-a su i pripadnici ne samo hrvatske već i drugih nacionalnih manjina. Ako samo pogledate rezultate predsjedničkih izbora, mislim da nešto govori i to što je u Monoštoru i Beregu, gdje pretežito žive Hrvati, kandidat SNS-a odnio uvjerljivu pobjedu. Devedesete godine su iza nas, a mi moramo zajedno gledati u budućnost.

Z. V.

Teška vremena iza nas

Vladimir Rakoš,
Ruma

Mi kao pripadnici hrvatske zajednice ovdje u Rumi, posebice oni koji žive na Brijegu, poslijeratnih devedesetih godina nismo imali nekih većih problema. Problema jeste bilo, mada ništa dramatično i strašno, jer da je bilo gore od toga, mi bismo se svi tada odselili oдавде. Mi danas živimo mirno i u slozi. Među nama je dosta izmiješanih, jer je veliki broj nacionalno mješovitih brakova. Danas među nama postoji veće poštivanje. Mi ovdje u Rumi živimo lijepo. Strahova više nema, a pripadnost našoj zajednici očitujemo kroz njegovanje naših običaja i tradicije i kroz aktivnosti u našoj kulturnoj udruzi, gdje se redovito sastajemo. Rekao bih da sada mnogo ljepše i mirnije živimo nego što je bilo prije. Nisam potpuno siguran, ali ipak vjerujem da je za takvo normalno stanje na prvom mjestu zaslužna i aktualna politika naše države. Mi ovdje tako osjećamo i to nije samo moje mišljenje nego i mojih sunarodnjaka ovdje s kojima se svakodnevno družim. Iskreno se nadam da će tako i ostati, da se ona teška vremena više nikada neće vratiti, kao i da su se strasti i tenzije konačno smirile. Vjerujem da je konačno sazrela svijest kod mnogih da nije važno tko si nego kakav si čovjek i da svatko ima pravo slobodno očitovati svoju vjeru i kulturu.

S. D.

Ne ponovilo se

Nikola Jurca,
Ruma

Svi dobro znamo što se dešavalo devedesetih godina. Ne ponovile se. Mnogi pripadnici hrvatske zajednice u Srijemu su se iselili u tom razdoblju. Danas su, na svu sreću, došla neka bolja vremena i prebrođena je ta neka barijera. Svjesni smo da su danas odnosi između Srbije i Hrvatske nažalost dosta »klimavi«, ali na svu sreću mi ovdje u Rumi ne primjećujemo da se to nešto bitno odražava prema pripadnicima hrvatske zajednice. Mi imamo, posebno u HKPD-u *Matija Gubec*, korektan odnos prema svim državnim institucijama. Isto tako i oni prema nama. Iskreno se nadamo da je to neka perspektiva i tendencija razvoja, da će ti odnosi biti i bolji i da su loša vremena iza nas. Do sada smo mi ovdje u Rumi organizirali dvije manifestacije koje su imale hrvatski predznak. To su susreti društava *Matija Gubec* i susreti hrvatskih kulturnih društava iz Srijema. Pokrovitelj obje te manifestacije bila je naša lokalna samouprava. Mi se u našem Društvu nikada nismo zatvarali u sebe. Uvijek smo bili otvoreni kako prema zajednici u cjelini, tako i prema lokalnoj zajednici i uvijek smo imali dobru i korektnu suradnju. Osim HNV-a, Veleposlanstva Hrvatske, pokrajinskih institucija i od lokalne samouprave uvijek smo imali punu podršku u radu i ostvarivanju naših prava i interesa. Mislim da su ipak došla neka bolja i sretnija vremena.

S. D.

Predstavljamo sponzore nagradne igre:
Vladimir Vidaković, vlasnik servisa Auto kuća Vidaković

TRADICIJA duga 65 godina

*U servis dolazi oko 70 posto
vozila starosti do 7 godina,
a 30 posto čine starija vozila,
od oko 10 godina*

I sprva automehaničarska radnja, a danas ovlašteni servis i salon za automobile marke *renault* i *dacia*, Auto kuća *Vidaković* postoji u Subotici od 1952. godine. Dvanaest uposlenih u Auto kući *Vidaković* obavlja i autolimarske poslove, farbanje za sve marke vozila, kao i optiku, kontrolu prednjice, kontrolu trapa, vješanja, zamjenu i balansiranje guma i sve što spada u djelokrug automehaničarskog zanata. Vlasnik ove renomirane kuće **Vladimir Vidaković**, koja je bila jedna od sponzora u nagradnoj igri *Hrvatske riječi*, kaže da u Subotici *Zastavinih* vozila sada već ima jako malo, a starih marki poput *wartburga*, *fiata 125 P (pezejca)*, ili *zastave 1300* to jest *tristaća* gotovo i nema. U servis dolazi oko 70 posto vozila starosti do 7 godina, a 30 posto čine starija vozila, od oko 10 godina. Iako je vladalo mišljenje da su za skupe aute i dijelovi i popravke skupi, trenutno niti za *yugo* dijelovi nisu jako jeftini, jer ovih automobila ima sve manje pa se drže cijene dijelova. Automobila marki *opel*, *peugeot* ili *renault* sada ima puno, ima raznih proizvođača te su se i cijene prilagodile našim mogućnostima. Kod novijih auta je predviđeno ne popravljati, već zamijeniti dijelove, međutim, zbog slabe kupovne moći nekada ih treba i popravljati što predstavlja veći problem. Ipak, uz pomoć novih alata, instrumenata i programa, kvar se lakše otkriva, kaže Vladimir Vidaković.

EU standardi

Način poslovanja i rad radionice uređen je po standardima Europske unije, a osim što su prostorije ove kuće u ulici Starine Novaka 53 napravljene po EU standardima, standardizirane su i cijene popravaka. Kad Servis otvori radni nalog, on se vidi u bazi podataka na svim ovlaštenim servisima u cijelom svijetu. Za strane aute se i kod nas traži isti standard koji se primjenjuje u Njemačkoj ili Austriji, a jedina je razlika što su ovdje jeftiniji dijelovi i radni sat. Tako strani automobili moraju imati na primjer treće stop svjetlo, aktivnu i pasivnu sigurnost, zračne jastuke, nultu

normu zagađenja to jest emisiju ispušnih plinova. Za strane automobile se traži da imaju standarde EU, traži se dokument s kojim se potvrđuje da je vozilo s određenim brojem šasijske jednadžbe proizvedeno u tvornici. Ako nema takav dokument prilikom uvoza, Certificate of Conformity (COC), ne može se registrirati. Kada se u Servisu prodaje novo vozilo, također se mora priložiti takav dokument, da bi se auto mogao registrirati. Za automobile domaće proizvodnje, *yugo* i *stojadin*, takva dokumentacija nije potrebna.

Skuplje, ali sigurnije

Cijena novog auta se kreće od 8 do 30 ili 40 tisuća eura, ovisno o modelu. Tako na primjer, *dacia* opremljena klimom, servo volanom, centralnom bravom, zračnim jastucima, sigurnosnim ABS sustavom, bez aluminijskih felni, košta oko 8,5 tisuća eura, dok *clio* s istom tom opremom košta od 10 i pol tisuća eura više. Nova vozila traže održavanje na svakih prijedjenih 15-20 tisuća kilometara te ono godišnje košta 10-tak tisuća dinara. Kada kupi novi auto, vlasnik nema velikih izdataka 10 godina, jer se prosječno prijeđe oko 10 tisuća kilometara godišnje, a novi auti su pod garancijom do prijedjenih 100 ili 150 tisuća kilometara. Problemi dolaze nakon toga ali, većina onih koji kupe novi auto prodaju ga nakon nekoliko godina. Kad se kupi uvezeni auto koji je prešao 150-200 tisuća kilometara, mora se računati na plaćanje popravaka koji mogu koštati od 300 do oko 700 eura. Uvijek je bolje kupiti novi auto, kaže Vidaković, jer on jamči sigurnost. Uglavnom se kupuje na kredit, na lizing, a mjesečne rate od oko 100 eura su sada dostupne većem broju ljudi. Ako polovni auti, u koje se mora odmah uložiti bar 500- 600 eura, koštaju oko 6-7 tisuća eura, više se isplati novcima koji odu na popravak platiti nekoliko mjesečnih rata za novi auto. Tada godišnje održavanje iznosi oko 10 tisuća dinara, pojašnjava Vidaković.

Nela Skenderović

FREELANCE u ekspanziji

ZARADA IZ FOTELJE dobija nove dimenzije

Freelance poslovi u Srbiji, ali i regiji, sve su popularniji oblik zaposlenja. S generacijama računalnih stručnjaka i dizajnerskih mahera gotovo nema čovjeka ovih znanja koji svoj posao nije potražio putem interneta. Među njima su najčešće i projektni menadžeri, stručnjaci za odnose s javnošću, novinari, slobodni umjetnici, učitelji jezika, uposlenici na poslovima iz oblasti kreiranja sadržaja ili onih vezanih za ekonomiju, tzv. virtualni asistenti.

»Po statistici koju sam radio u posljednje vrijeme, većina ljudi koja se bavi *freelancingom* u IT sektoru su studenti završnih godina studija, ima i onih koji nemaju završene studije, ali imaju dobru spoznaju o programiranju«, objašnjava stručnjak za zaštitu podataka i sigurnost informacijskih sustava **Milan Alargić**.

Internet je danas nužnost, kako običnom čovjeku, tako i onom poslovnom. Mnogi poslovi koje *freelanceri* rade usko su povezani s internetom i društvenim mrežama, te raznim sajtovi-ma koji nude određene aplikacije, fotografije i druge programe o kojima se skrbi baš neki *freelancer* iz vašeg okruženja.

Što su freelance poslovi i tko su freelanceri?

Freelancer, ili u slobodnom prijevodu honorarac, je osoba koja je uposlena kod poslodavca za rad na određenom (uglavnom kratkoročnom) projektu. Takvi *freelance* poslovi naplaćuju se od poslodavca koji je najčešće u inozemstvu i ne postoji klasičan uredski kontakt, kao ni klasičan odnos s njim. Sve što se u ovoj vrsti poslovanja vrednuje je zadati rok za ispunjenje određenog poslovnog zadatka i gotov proizvod za koji je *freelancer* angažiran da ga uradi. Po završetku jednog takvog posla, *freelancer* će potražiti drugi, a možda će pak uporedo raditi dva, jer je prednost ovakvog poslovanja ta što *freelanceri* sami sebi organiziraju radno vrijeme izuzev slučajeva kada poslodavci traže da ga prilagode njima. Prema ovoj, stranoj riječi, *freelancer* je osoba koja sama sebi traži uposlenja samo i isključivo na temelju svog rada i dosadašnjeg iskustva, te može imati mnogo poslodavaca tijekom svoje *freelance* karijere. Kod nas, pojam »honorarac« karakterizira osobu bez ikakvih ili ograničenih radničkih prava koja čeka da dobije zaposlenje na određeno ili neodređeno vrijeme. I ono što je vjerojatno najveća prednost, radi se od kuće ili iz nekog drugog prostora koji će sami *freelanceri* odabrati.

Država sistemski ne prepoznaje freelancing

Na Zapadu su zakoni koji *freelancerima* osiguravaju državnu skrb definirani, te se takav zaposlenik može evidentirati

na burzi rada i primati mirovinsko i zdravstveno osiguranje. U državi Srbiji nema evidencija zaposlenih u ovoj branši, te nemaju prava na osnovne radničke povlastice i potrebe. Nijedna banka im neće dati kredit, niti će ih sustav štititi ukoliko dođe do toga da poslodavac ne ispoštuje određeni dogovor koji se potpisuje. *Freelancer* uglavnom radi pod inozemnim uvjetima, kakvi god oni bili.

»Država sistemski ne prepoznaje tu vrstu rada i vi praktično gotovo nikakva prava nemate kao što imaju tvrtke. Ti ljudi imaju problem sa zdravstvenim knjižicama, s dizanjem kredita i mnogim drugim stvarima. Postoji mogućnost da oni sami naprave neku varijantu tvrtke, ali čak i u tom slučaju ih sustav i dalje u potpunosti ne prepoznaje«, kazao nam je savjetnik za poslovnu primjenu interneta **Dragan Varagić** i dodao da država na sistemskom nivou ne razmišlja kako privući *freelancere*.

Jedan od takvih primjera je poduzeće **Ivana Sedlaka** iz Subotice, koje je on sam osnovao prosinca 2015. godine, nakon osam godina samostalnog rada:

»*Freelanceri* nemaju plaćene godišnje odmore, bolovanje i druge beneficije. Ja, kao poduzetnik, uzimam sebi slobodne dane, idem na godišnji odmor, ali svi dani kada ne radim na projektu su neplaćeni. Dakle, novac koji se zaradi tijekom godine dijeli se na 12 mjeseci, jer sebi isplaćujem plaću i kada ne radim.«

Za naš tjednik kaže kako je moguće vrlo lijepo živjeti od ovog posla i kada se počne zarađivati ozbiljniji novac, porez i ostale pristojbe za tvrtku ne spadaju u velike troškove.

Nešto što nije klasičan IT primjer *freelancinga* je velika zainteresiranost za poslove predavanja engleskog jezika učenicima iz azijskih zemalja. Student master studija povijesti **Dušan Piskiadis** radi ovaj posao godinu dana:

»Da bi netko obavljao posao koji ja radim potrebno je najmanje srednje znanje engleskog jezika i može ga raditi svatko, bez obzira ima li diplomu ili ne«, objašnjava Piskiadis i kaže da sam sebi određuje raspored predavanja zainteresiranim učenicima«.

Koliko je to siguran posao?

U većini slučajeva, zaposlenja ovise isključivo od samog angažmana radnika, njegovog vremena, kreativnosti i profesionalnosti. Dokle god postoji ideja o ovakvom načinu poslovanja, postojat će i potreba za *freelancerima*. Oni moraju biti spremni na uspone i padove, veće i manje honorare, ali i znati izboriti se s odgovornošću koju imaju prvenstveno prema sebi i svom vremenu. Moraju biti uporni i odrediti sami dio dana u kojem će raditi. Ponuda ovakvih poslova je iznimno velika i rasti će sve

Novi oblici poslovanja čekaju državnu potporu

više kako se internet i informacijske tehnologije budu razvijali. *Freelanceri* koji, poput Ivana Sedlaka, znaju cijeliti svoj rad za sigurnost u svom poslu ne brinu, jer su naoružani samopouzdanjem, a poglavito iskustvom koje im dopušta da oni sami biraju svoje poslove, a ne da poslovi biraju njih.

Problematično pitanje utjecaja na domaću privredu

Za sada nema značajan podatak koji bi rekao da *freelanceri* »odmažu« domaćem gospodarstvu. Dosadašnja praksa govori u prilog tome da kada nekakvo zanimanje ili zaposlenje postane široko rasprostranjeno u jednoj državi, brzo dobiva svoj opis i mjesto u burzi rada, te se uvrštava u sustav koji bi pomagao, ali i imao koristi od ovakvih zaposlenika.

»Postoji nešto u zakonu što se zove 'fleksibilne vrste poslova' što je ekstremno važno za vrijeme u kojem danas živimo, ali su Narodna banka Srbije i Ministarstvo financija tu najveći problem«, smatra Varagić i objašnjava da je to zbog toga što je porezni sustav iz 80-ih godina prilagođen velikim tvrtkama i da porezni sustav nema nikakve veze s ovim što su danas potrebe, te da se to jasno vidi na primjeru *freelance* tržišta.

S druge strane, svatko tko je zaposlen na bilo koji način nije na teretu proračuna države.

U Hrvatskoj slična situacija

Freelanceri iz Hrvatske dijele probleme sa svojim kolegama iz Srbije. Također nemaju zajamčena temeljna zakonska prava kao radnici, a pojam *freelancinga* nije prepoznat. Međutim, zaposlenici ove branše su se riješili ujediniti i formirati udrugu koja će im pomoći boriti se za željena prava, kako u toj državi tako i na

polju Europske unije, koja prema neslužbenim podacima broji preko devet milijuna »slobodnjaka«.

»Uz zagovaranje i unapređenje položaja i prava, glavni su nam ciljevi *freelancerima* pružiti potporu, savjetovanje i informiranje, pravnu zaštitu, reprezentativnu uredsku infrastrukturu te pristupačnu edukaciju i profesionalni razvoj. Kada već Hrvatska ne razumije naš položaj, pokušat ćemo to postići putem Europskog foruma nezavisnih profesionalaca«, objasnio je za sajt *Sidrome* nezavisni kreativni direktor i konzultant, predsjednik Hrvatskog društva nezavisnih profesionalaca **Matija Raos**.

Kako postati *freelancer*?

Ponuda *freelance* poslova je velika. Uvjeti koje slobodnjak (honorarac/*freelancer*) treba ispuniti ovise isključivo od poslodavca, ukoliko je takva vrsta suradnje u pitanju. Ovakav uposlenik može postati gotovo svatko tko to želi, ali na samom početku, kao i u svakom poslu, potrebno je steći iskustvo u radu s klijentima i ponuditi svoju kreativnost ili profesionalnost poslodavcu. Za početak je prednost ukoliko vrlo dobro vladate kompjutorskim vještinama i razumijete na koji način *freelance* poslovanje funkcionira. Potom provjerite na raznim sajtovima na internetu kakvi se poslovi nude, ali nemojte zaboraviti smisliti što vi imate za ponuditi poslodavcu na čijem projektu želite raditi.

Freelancer može zaraditi više tisuća eura za jedan posao, ali je nemoguće govoriti općenito o skali njihovih priroda, jer se u okviru toga rade razni poslovi na raznim projektima, te se ta brojka može pomicati i od 10 eura.

S troškovima života u Srbiji, ukoliko se bavite *freelancingom*, imate ovdje posao u inozemstvu.

Dajana Marković

 Nekadašnja škola u Nenadiću danas

Salašari pišu knjigu o svojim salašima

Moj NENADIĆ

Salaši Nenadić postat će jedinstveno salaško naselje jer će o sebi imati knjigu čiji su autori sami mještani Nenadića * Pera se latilo 15 autora i izuzimajući dva autora svi su svojim životom vezani za Nenadić

Nenadić. Salaši uz cestu Gakovo – Sombor. Razvučeni nekoliko kilometara, u nekoliko redi uz ovu cestu, pa i nekadašnju prugu. I dok je cesta sve prometnija, pruga već godinama zarasta u korov i još samo starije mještane podsjeća kako su nekada u grad u školu putovali vlakom, koji je kroz Nenadić prolazio nekoliko puta na dan. Povijesni podaci kažu da je u XIX. stoljeću ovo salaško naselje zabilježeno kao neselje bunjevačkih Hrvata, koji bez obzira na doseljavanja kojih je bilo kako poslije Drugog svjetskog rata, tako i nakon raspada negdašnje države i dalje čine većinu stanovništva. Nenadić salaši bili su nekada jedno od najvećih uporišta Radićevog HSS-a. Hrvati iz ovih salaša uvijek su bili vezani uz Hrvatski dom i hrvatsku udrugu, a tako je i danas i Nenadićani su najaktivniji, kako u članstvu udruge tako i u njenom vodstvu. O somborskim salašima, pa i Nenadiću, detaljno je pisao somborski novinar **Milenko Beljanski**, ali će Nenadić dobiti još jednu knjigu o sebi, posve drugačiju od one koju je pisao Beljanski. Drugačiju, jer su njeni autori oni koji su ili cijeli ili dio svog života proveli na Nenadiću i pisali su o onomu što je bio dio njihovog odrastanja i života na tim salašima. Slobodno možemo reći da će krajem godine, kada se planira objavljivanje knjige, Nenadić imati jednu posebnu priču o sebi, svojim salašima, hrvatskim obiteljima i svakidašnjem životu.

Priče iz duše

Mario Bara, Mata Matarić, Alojzije Firanj, Klara Karas Šolaja, Pavle Matarić, Josip Parčetić, Terezija Matarić, Marija Maširević, Šima Raič, Vinko Aranjoš, Nataša Firanj, Katarina Firanj, Manda Karas Matarić, Marija Matarić i otac Mato Miloš. To su imena autora u knjizi *Moj Nenadić*. Osim Maria Bare, koji je pripremio tekst o povijesti Nenadića i oca Mate Miloša koji je suautor teksta o proslavi stote obljetnice somborskog Karmela u salašima Nenadić, svi ostali autori svojim rođenjem i životom vezani su za Nenadić. A na stranicama ove svojevrsne monografije Nenadića moći će se čitati o negdašnjim izgledima salaša, poljoprivredi s posebnim osvrtom na proizvodnju lubenica, o

tome kakve su bile navike u prehrani i odijevanju, o školi u Nenadiću, političkoj angažiranosti ovih salašara, njihovoj vezanosti za crkvu, ali i o *kartarošima* u Nenadiću, nogometu, kuglanju. Bit će pripremljen i rodoslov svih obitelji, kao i fotografije njihovih salaša i kuća, kao i priča o Mostongi, izgubljenoj rijeci, koja dijelom svog toka protiče iz kroz Nenadić. No, neće u knjizi biti samo faktografskih podataka već i osobnih sjećanja na školske dane, na to kako je na salašu prolazila jedna cijela godina, sjećanje na negdašnje nenadićke momke, sjećanje na jedan dan listopada na salašu... I ono što također izdvaja ovu knjigu od drugih je i to što se većina njenih autora bavi nekim sasvim drugim poslovima, a ne pisanjem. Tako su među autorima liječnici, inženjeri, ekonomisti, profesori i ljudi drugih struka koji su se latili pera i pisanja.

Od salaša do salaša

U pripremi knjige najviše je angažiran Alojzije Firanj, koji je i autor uvodnog dijela, ali i nekoliko drugih poglavlja u knjizi *Moj Nenadić*.

 Bunjevački svatovi sa Nenadića kraj XIX. stoljeća

Tjedan u Bačkoj

Oko SVIBNJJA

Od nekadašnjih 25 mostova ostala samo tri

»Prva ideja je bila da samo napravimo jedan popis svih salaša. Razmišljali smo kako ih predstaviti i onda smo došli na ideju da taj popis prate i fotografije, zatim rodoslov obitelji koje žive na tim salašima. Dobili smo tako pravu sliku povijesti jedne obitelji. Na Nenadiću su najčešće obitelji Firanj, Jozić, Fratrić, sada već i Komušanac, obitelj koja se u Nenadić doselila prije nekoliko desetljeća. Autori možda nisu vični književnom radu, ali su stručni u svojim strukama i uglavnom su se pripremajući tekstove za ovu knjigu bavili temama koje su na neki način vezane za njihovu struku«, kaže Firanj.

Za Katrinu Firanj može se reći da je već poznata autorica, jer iza sebe ima dvije objavljenije knjige – knjigu pjesama *Žagor iz opaklije*, koju je tiskala u vlastitoj nakladi i knjigu u kojoj je kroz život svoje obitelji do detalja opisala Kočeve salaše i Nenadić *Garavi salaši*, koju je tiskao Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata. Ipak zajednički rad na knjizi *Moj Nenadić* za nju je jedan novi izazov. »U ovoj knjizi bit će mnogo više kronoloških podataka o Nenadiću i mislim da je ova knjiga kojom se trebamo ponositi. Moj prinos bit će tekst *Lipi školski dani* u kome opisujem jedan školski dan, kao dvije moje pjesme: *Svatovi* i *Didina soba*«, kaže Katarina i dodaje da Nenadić nisu više salaši već naselje sa kućama. »Puno toga se promijenilo, ali ostaje nostalgija za onim starim i drago nam je što će taj stari Nenadić dobiti svoje mjesto na stranicama jedne knjige«, kaže Katarina.

A knjiga bi pred čitateljima trebala biti do kraja ove godine. Tiskati će je HKUD *Vladimir Nazor*, a kako kaže Alojzije Firanj, potporu imaju i od Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Knjiga će biti na standardnom hrvatskom jeziku uz nekoliko tekstova na ikavici kakvom govore, ili su govorili, Bunjevci na Nenadiću.

Z. Vasiljević

Bili i prošli prvosvibanjski praznici, a nekako zgodno se posložili ove godine pa se praznovalo četiri dana. Službeno, jer na ta četiri neradna dana uglavnom su mogli računati oni uposleni u državnim službama, dok je za one druge barem jedan od tih prazničnih dana bio radan. Na ono što su prvosvibanjski praznici tek stidljivo su podsjetili sindikalci u svom proglasu, a manje stidljivo, čak (pre)glasno vlast obećavajući nikad veće plaće i mirovine i upozoravajući da svi oni koji budi radili za praznike za to moraju biti i plaćeni. Tko je povjerovao povjerovao je. I to je ono jedino što je (pre)ostalo od nekadašnje proslave praznika rada. Proslava čiji su nezaobilazni pratilci prije podosta desetljeća bile državne i partijske zastave, uranci uz nezaobilazni folklor (svih naroda i narodnosti) i istinsko praznovanje za radničku klasu. Sve je to sada dio nekih prošlih godina, kojih se svatko od nas sjeća gledano iz neke svoje špilje, iz nekog svog osobnog življenja tih godina. Ono što je jedino (pre)ostalo od tih negdašnjih prvosvibanjskih praznovanja je taj izlazak negdje vani, na izlet, u šetnju... bilo gdje, samo negdje u prirodu. I svatko je negdje za sebe našao svoje mjesto pod suncem. Bila su puna vikend naselja, izletišta oko Sombora, kanalska i dunavska obala, kao da su svi izmiledi iz svojih kuća i stanova željni da barem na kratko zaborave sve ono što ih tišti iz dana u dan. I zašto onda ne iskoristiti taj praznik i negdje se ne okupiti s prijateljima uz nezaobilazni roštilj ili kotlić, uz po koju čašu (ili bocu) više. Do povratka u realnost, koja vrebata tu iz prikrajka, riješena da nam dopusti samo dan-dva opuštanja, radosti i zaborava.

A kada se vratimo u realnost, sračunavat ćemo koliko su nas ta dva dana opuštanja koštala, kroz (skupo) gorivo, meso, piće i sve drugo što smo kupovali kao da su svibanjski praznici sudnji dan. Neki će u toj realnosti pakirati kofere i juriti na svoju radnu smjenu tisućama kilometara dalje od svojih obitelji, tužni što neće biti svojoj djeci na krizmi, pripremi za maturano, tužni što negdje u bijelom svijetu moraju čuvati i brinuti o nekim drugim ljudima, a ne o svojim obiteljima. Neki će tražiti vezu i spremati putovnice za svoj prvi posao vani, jer ovdje više nemaju što čekati. Neki će u toj realnosti i dalje čekati da im se poslodavac smiluje i da (davno) zarađenu plaću, neki će po tko zna koji puta bezuspješno tražiti oglase za posao. Neki će... Pa, živio nam Prvi svibanj!

Z. V.

Zašto Srijemci sve češće odlaze na privremeni rad u Slovačku?

TRBUHOM za kruhom

Sve češća destinacija Srijemaca u potrazi za poslom postala je Slovačka. Među onima koji se odlučuju na privremeni rad, najčešće od tri mjeseca, prednjače mladi, ali u posljednje vrijeme i bračni parovi. Posao u nekim od tvornica gdje ih je najveći broj u gradu Trnavi pronalaze preko nekoliko agencija u Vojvodini. Uglavnom su to poslovi u slovačkim tvornicama na poslovima sklapanja televizora, prehrambenoj industriji, kao i drugim poslovima u auto i elektronskoj industriji. Plaća je između 500 i 700 eura, smještaj im je osiguran, a kako navode oni koji su već duže vremena tamo, za dodatni rad i dodatno su nagrađeni. Iskustva su različita, neki se vraćaju poslije tri mjeseca,

a neki produžavaju ugovor. Jer, kako kažu, u Srbiji ne mogu pronaći zaposlenje, a na povremenim sezonskim poslovima ne mogu zaraditi dovoljno kako bi izdržavali svoju obitelj.

Male šanse za zaposlenje

Na evidenciji Nacionalne službe za zapošljavanje ispostava Šid se nalazi 3.304 nezaposlene osobe, od toga 1.628 žena. U Srijemu najveći broj nezaposlenih čine osobe sa srednjom stručnom spremom, dok visokoobrazovani čine 6,49 posto od ukupnog broja nezaposlenih:

»Šanse za zaposlenje u šidskoj općini potpuno su iste kao i prethodnih godina. Nije došlo do otvaranja nekih većih pogona, bilo stranih, bilo domaćih, koji bi te šanse povećali. Sve se svodi na već postojeće poslodavce. Možda treba napomenuti i trenutnu migrantsku krizu koja je povećala šanse za angažiranje nezaposlenih, ali isključivo u privremenoj formi jer su spomenuta lica angažirana uglavnom po ugovoru o djelu ili privremenim i povremenim poslovima što se tretira kao rad van radnog odnosa«, navodi **Nataša Cvjetković** iz Nacionalne službe za zapošljavanje ispostava Šid. Kako navodi, broj nezaposlenih osoba posljednjih godina uglavnom stagnira i možda statistički bilježi i blagi pad. Kao razlog smanjenju broja nezaposlenih navodi činjenicu da veliki broj osoba u potrazi za poslom odlazi izvan teritorija šidske općine i granica Srbije:

»U posljednje dvije godine porasla je potražnja za vozačima teretnih vozila, a izazvana je isključivo odlivom radne snage izvan Srbije, s obzirom na to da je ovo zanimanje izrazito deficitarno u skoro svim europskim zemljama. Poslodavcima je danas najteže naći knjigovođe, komercijaliste, električare, terenske akvizitere... Razlog je prije svega slaba zainteresiranost nezaposlenih osoba za ovakvu vrstu posla ili pak nedostatak iskustva ili nekih posebnih znanja i vještina, koje poslodavci zahtijevaju.«

U Nacionalnoj službi za zapošljavanje navode da se već duži niz godina izdvajaju značajna sredstva za samozapošljavanje:

»Uvijek je veliki odaziv nezaposlenih osoba po ovim natječajima i to su najčešće uslužne i proizvodne djelatnosti. Uvjet je da osoba bude na našoj evidenciji, da prođe dvotjednu obuku za razvoj poduzetništva i da konkurira na vrijeme.«

Teška odluka

No, i pored toga, Srijemci se sve češće odlučuju za odlazak iz zemlje. Ne odlaze samo mladi, odlaze lječnici, zdravstveni radnici, zaposleni u državnim službama, stručnjaci iz raznih oblasti,

Mila Belić

Ne birajući posao, pristajući i da se na duže vrijeme odvoje od svojih obitelji, u sve većem broju ljudi iz Srijema svakodnevno odlaze u Slovačku, Češku, a oni koji imaju hrvatska dokumenta u Austriju i Njemačku i druge zemlje

Tjedan u Srijemu

PRAZNIK RADA ili ROŠTILJANJE?

Međunarodni praznik rada 1. svibanj stanovnici Srijema proslavili su početkom tjedna na izletima na Fruškoj gori. Već tradicionalno ovaj praznik proslavlja se u krugu svojih najbližih, najčešće u prirodi, uz roštiljanje i druženje. Oni s nešto »dubljim« džepom uplatili su odgovarajuće aranžmane u zemlji ili inozemstvu. Sve u svemu, većina je prvosvibanjske praznike iskoristila da se malo opusti, da se zaboravi na posao, male plaće, radne subote, prekovremeni rad, a mlađi da se lijepo provedu i druže. Miris roštilja i dim koji se izdizao iznad drveća fruškogorskih izletišta, uz miješanje različite skladbe i pjevača, uglavnom »narodnjaka«, mogao se osjetiti i čuti već pri samom ulasku. Pri samom pomenu proslave Praznika rada mnogima je (posebno mladima) prva asocijacija postala roštiljanje i druženje u prirodi, a ne kao podsjećanje na dan kada su 1. svibnja davne 1886. više desetaka radnika izašli na ulice u Chicagu, zahtijevajući bolje uvjete rada. 1890. godine Drugi kongres Radničke internacionale odlučio je da se svakog 1. svibnja širom svijeta održavaju masovne manifestacije, demonstracije i štrajkovi kao jedan od vidova klasne borbe, što je do kraja 19. i početkom 20. vijeka dobilo masovne razmjere. Prvi svibanj u Srbiji obilježen je prvi put 1893. godine prosvjednim skupovima u Beogradu. Vremenom je postao običaj da se tog dana u zoru izlazi na Prvosvibanjski uranak u prirodu. Posljednjih godina prvosvibanjski prosvjedi ponovno dobijaju vidove prosvjednih okupljanja nezadovoljnih radnika, čiji položaj, zbog ekonomske krize, postaje sve teži. Sve teži položaj radnika u Srbiji, male plaće i nemogućnost velikog broja radnika da ostvare svoja prava u današnje vrijeme svakako govore u prilog tome da je proslava Međunarodnog praznika rada izgubila svaki smisao. Podaci govore da je danas u Srbiji 1,9 milijuna zaposlenih, a oko 694.000 je na evidenciji nezaposlenih. Najava premijera **Vučića** od 1. svibnja da će povećanje plaća i mirovina do kraja godine biti značajnije, u stvari najveće do sada, i da će od iduće godine biti još veće, probudila je tračak nade kod onih koji danas imaju tu sreću da rade. Ni ostalima ne preostaje ništa drugo nego da se nadaju da će uskoro pronaći posao i osigurati svojoj obitelji sredstva za život. A možda se sva ta očekivanja i nade ostvare do iduće godine, do proslave Praznika rada, kada će praznovanje tog datuma, konačno ili barem donekle, dobiti pravi smisao.

S. D.

obrtnici... Erdevik i Ljuba mjesta su u šidskoj općini odakle je otišao najveći broj uglavnom mlađih bračnih parova. Jedan od njih je i naš sugovornik iz Ljube, koji je želio ostati anoniman, ali je imao želju podijeliti svoje iskustvo s drugima. Kaže kako mu je dugo trebalo da se odluči na odlazak. Dugi niz godina radio je svoj zanatski posao od kojeg je mogao nekad izdržavati obitelj. U posljednje vrijeme posla je bilo sve manje, a po odlasku djece na studije, novca je trebalo mnogo više. Nakon odlaska supruge, i sam se odlučio na taj korak:

»Ovdje u Trnavu uglavnom dolaze mladi ljudi osnovnog i srednjeg obrazovanja i djeca koja žele zaraditi novac za dalje školovanje. Ima i onih koji imaju različite dugove da vrate, ali dosta i onih koji zarađuju za školovanje svoje djece. Rijetko dolaze intelektualci. Smještaji su različiti, od onih grupnih po hotelima koje osiguravaju agencije do onih gdje se dvije-tri obitelji udruže pa unajme stan u mjestu gdje rade ili okolici. Posao jeste težak i naporan, disciplina je 'spartanska', za relativno malu plaću u odnosu na zarade recimo u Njemačkoj i Austriji, gdje je zarada daleko viša. Ali, ako čovjek nije previše zahtjevan, jer naposljetku, došao je raditi a ne na odmor, sve se može izdržati. Radi se od 8 do 12 sati. Vikendom smo slobodni i tada se uglavnom svi odmaramo«, kaže naš sugovornik.

Mila Belić iz Šida otišla je u Trnavu prije godinu dana. Prije nego što se odlučila, radila je u nekoliko lokala u Šidu. Uglavnom u pekarama, pečenjarama, gdje je zarađivala minimalnu zaradu. Kada joj je kći završila srednju školu odlučila je upisati fakultet u Slovačkoj. Ubrzo nakon njenog odlaska, Mila je zajedno sa sinom otišla za njom:

»Posao sam odmah pronašla u tvornici automobilske industrije *Pezo*. Sin se ubrzo zaposlio u drugoj firmi. U početku sam imala zajednički smještaj s još dvije kolegice, koji je bio vrlo pristojan. Poslije nekoliko mjeseci iznajmila sam privatni stan, koji plaćam zajedno sa sinom i njegovim kolegom. Mogu reći da sam prezadovoljna. Na prvom mjestu odnosom poslodavaca prema nama, srdačnošću Slovačka kako na poslu, tako i na ulici, trgovinama. Kod njih sve besprijekorno funkcionira, posebice promet. Sve je čisto i vrlo uredno. Mora se poštovati rad, red i disciplina i to mora prihvatiti svatko tko se odluči otići odavde. Ja radim 8 sati dnevno. Moja plaća je od 700 do 1.000 eura. Postoji mogućnost za dodatni rad, ali je sve na dobrovoljnoj osnovi. Ukoliko želiš zaraditi više, dobrovoljno se prijavljuješ i nitko te na to ne prisiljava«, kaže Mila.

O lošim iskustvima pojedinaca koji su se nakon nekoliko mjeseci vratili u Srbiju, ona kaže:

»Onaj tko u svojoj zemlji nije navikao raditi, neće raditi ni u Slovačkoj. Isto tako, tko nije naučio raspolagati novcem i ako ode u drugu zemlju da živi 'na visokoj nozi', neće uštedjeti ništa. Moja iskustva govore da sa svojom zaradom u Slovačkoj mogu pristojno živjeti, školovati svoje dijete koje mi tamo studira, a uspijem i uštedjeti. Imala sam sreću da sam uspjela dobiti slovačke papire, pa tako imam mogućnost i duže ostati tamo. Ukoliko se u Srbiji nekada stvore uvjeti za normalan život, vratit ćemo se. Ukoliko ne, ostat ću tamo zajedno sa svojom djecom, jer sumnjam da će se oni vratiti u Srbiju.«

Činjenica je, »egzodus« ljudi iz Srbije u potrazi za sigurnom egzistencijom i uređenim sustavom koji vlada u državama Europske unije svakim danom je sve veći. Ne birajući posao, pristajući i da se na duže vrijeme odvoje od svojih obitelji, u sve većem broju ljudi iz Srijema svakodnevno odlaze u Slovačku, Češku, a oni koji imaju hrvatska dokumenta u Austriju i Njemačku i druge zemlje. Za sada im je, kako mnogi od njih navode, to jedino rješenje kako bi svojim obiteljima osigurali pristojan život.

S. Darabašić

Šetnja glavnim gradom Češke

PRAG – grad muzej

Mjesto kojem se uvijek vraćate

Izborom Praga za kratki bijeg od svakodnevice nikako nećete pogriješiti. Grad pruža za svakoga po nešto – od razgledanja povijesnih znamenitosti i muzeja, preko vrlo živog noćnog života u klubovima, pivnicama i koncertnim dvoranama, do ukusne hrane i svakako bezbroj vrsta piva.

Valuta

Prije nego krenete u šetnju Pragom, trebate nabaviti češke krune jer se euro kao valuta ne koristi. Zamjena eura u krune posebna je tema u ovome gradu jer svaka mjenjačnica nudi različiti tečaj i lošim odabirom mjenjačnice gubite puno novca. Možete smatrati kako ste jako dobro prošli ako za 1 euro dobijete 27 kruna. Najbolje je novac mijenjati u dvije mjenjačnice u ulici u kojoj vozi tramvaj, a koja presijeca Václavski trg (Václavské náměstí) i to u dijelu ulice koji vodi ka Trgu Republike (Náměstí Republiky). Václavski trg mjesto je brojnih povijesnih događaja i dužinom od jednog kilometra najduži je trg u Pragu. Kada ste novac zamijenili, možete krenuti u pustolovinu.

Obilazak grada i javni prijevoz

Turistička šetnja gradom najčešće počinje od dvorca *Hradčani* u kojem su stolovali češki kraljevi. Ovaj dvorac slovi za najveći u svijetu u kojem se živi, jer i danas u istom stanuje predsjednik Češke. U sklopu dvorca nalaze se katedrala *Sv. Vida* iz 10. stoljeća i *Zlatna ulica*. Put vas dalje vodi kroz vijugave i živopisne ulice *Male strane* do *Karlovog mosta* koji je nastao 1357. godine na način da su se kamene kocke međusobno lijepile jajima. Most je poznat po kipovima religijske tematike među kojima je i kip sv. Ivana Nepomuka. Prema jednoj od legendi, ukoliko dodirnete ovaj kip ispunit će vam se želja i vratit ćete se u Prag. Kada pri-

jeđete Vltavu, možete razgledati *Jozefov* – židovski kvart, *Staro Mesto* i *Novo Mesto*. Neizostavna točka ove šetnje je promatranje astronorskog sata *Oroj* na *Staromestskom trgu*. Sat pokazuje vrijeme, dane, mjesečeve mijene i horoskop. Ispred ovog sata je uvijek puno ljudi, a koji čekaju pune sate kada se na dva prozora iznad sata ukazuju dvanaest apostola. Ukoliko imate više vremena i planirate obilazak grada nastaviti, najbolje je koristiti javni prijevoz – metro i tramvaj. Jedna vožnja od pola sata staje

24 krune, a preporuka je uzeti trodnevnu kartu koja staje 310 kuna i s kojom se možete neograničeno voziti puna tri dana od sata kada poništite kartu.

Gastronomija

U Pragu nikako nećete ostati gladni. Kuhinja je vrlo slična našoj. Ono što svakako morate probati je gulaš u lepinji, kobasice, knedličke i veprovo koljeno – odnosno kolenica od koje se dvoje ljudi u restoranu komotno može najesti. Jedan od restorana koji nudi češku kuhinju je rudolfina koja se nalazi preko puta Rudolfinuma – znamenite Češke filharmonije. U ovom restoranu su cijene vrlo pristojne, a jedini problem je dobiti slobodno mjesto jer je većina stolova unaprijed rezervirana. Kada ste u Pragu, svakako morate posjetiti neku od pivnica. Među najpoznatijim pivnicama s odličnom atmosferom je pivnica *U Fleku*, osnovana 1499. godine, a u kojoj se rodila ideja o osnivanju nogometnog kluba *Hajduk* iz Splita. Tu su još pivnica *U Kalincha* ili *Kod vojnika Švejka*. Zanimljivo je to što ćete u restoranu u Pragu skuplje platiti tri dl sode u odnosu na istu količinu piva. Slatkiš koji je čuven u Češkoj su *oplatky*. Imaju oblik male gramofonske ploče, a dva tanka sloja vafle mogu biti punjena čokoladom, vanilijom, kavom i dr.

Izleti

U Pragu se nude različiti izleti, primjerice vožnja Vltavom ili put u Drezden. Preporuka je svakako posjetiti Karlove Vary, udaljene dva sata vožnje autobusom. Kartu za autobus čiji je konfor ravan avionskom morate rezervirati ranije, najbolje putem interneta. Autobus kreće sa stanice Florence, a povratna karta staje oko 12 eura. Karlovy Vary još nisu izgubile sjaj monden-skog europskog lječilišta, a ljekovitu vodu čija se temperatura kreće između 30 do 65 stupnjeva Celzija možete piti sa šesnaest izvora od kojih je najpoznatiji *Izvor Karla IV*. Ovo lječilište poznato je i po izradi češke rakije becherovke kojoj je u mjestu posvećen i muzej.

Na kraju, Prag nije slučajno zaslužio naziv Zlatni grad. To je mjesto koje vas očara i bez sumnje je jedan od najljepših europskih gradova.

Aleksandra Prčić

Povijest Praga počinje osnivanjem praškog zamka 880. godine, a danas u ovom najvećem češkom gradu živi 1,2 milijuna stanovnika.

Gubec gostovao u Buševcu

BUŠEVAC – Na poziv Ogranka *Seljačke sloge* iz Buševca članovi srednje folklorne skupine HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta bili su gosti i sudionici folklornog festivala *Dječje igre* koji je od 27. travnja do 1. svibnja održan u Buševcu. Festival je održan petnaesti puta, a ove je godine poprimio međunarodni karakter jer su na Festivalu sudjelovale i skupine iz Makedonije, Italije te Srbije.

Folklorni nastupi su, osim u Buševcu, organizirani i u Lekeniku te Vukovini. Tavankučani su se predstavili spletovim bunjevačkih plesova. Osim folklornih nastupa, u okviru programa Festivala organizirane su i plesne radionice na kojima su svi sudionici podučavali druge grupe svojim tradicionalnim plesovima. Organizirano je i natjecanje u bacanju potkove, skaknju u džaku i hodanju na štulama.

U okviru posjeta Tavankučani su obišli Veliku Goricu i muzej u tom gradu, kao i ZOO vrt na Maksimiru, te Gornji grad u Zagrebu.

I. D.

Sve je bio dobar san na festivalu Ethnocineca

BEČ – Dokumentarni film *Sve je bio dobar san* redatelja **Branka Ištvančića** uvršten je u glavni program festivala *Ethnocineca 2017.* koji se održava u Beču od 4. do 10. svibnja. Projekcija, a ujedno i austrijska premijera filma, predviđena je za danas (petak, 5. svibnja) u *Kino De France*.

Urbani Šokci 12 u Osijeku i Plavni

OSIJEK/PLAVNA – Međunarodni stručno-znanstveni skup *Urbani Šokci 12* s temom *Šokačka i bunjevačka kulturna baština – kulturni kapital, baštinici i vlasnici* bit će održan danas i sutra, 5. i 6. svibnja, u Osijeku i Plavni. Osječki dio programa bit će održan danas, 5. svibnja, u Gradskoj i sveučilišnoj knjižnici, s početkom u 16 sati. Nastavak skupa je sutra, 6. svibnja, u Plavni, u mjesnom Vatrogasnom domu, s početkom u 10 sati.

Na skupu će sudjelovati znanstvenici, stručnjaci i kulturni djelatnici iz Hrvatske, Mađarske i Vojvodine koji će o temi kulturne baštine progovoriti iz različitih motrišta. Organizatori skupa su *Šokačka grana* iz Osijeka, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice, Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj iz Pečuha i *Vinkovačkih šokački rodovi*.

Pisme, bande, ljudi na HRT1

ZAGREB – Dokumentarna serija *Pisme, bande, ljudi* nastala u produkciji Hrvatske radio-televizije prikazuje se na prvom kanalu te televizije (HRT1). Serijal ima tri epizode, a druga epizoda na programu je u četvrtak, 11. svibnja, u 11 sati. Posljednji, treći nastavak bit će prikazan 18. svibnja također od 11 sati.

Ova trodijelna dokumentarna serija bavi se prošlošću i sadašnjosti glazbe za tambure u Subotici i okolici, odnosno kod Hrvata Bunjevaca, tijekom proteklih sedamdesetak godina.

Režiju potpisuje **Branko Ištvančić**, scenaristi su **Aleksej Pavlovsky** i Ištvančić, a narator je **Zlatko Romić**.

Dani A. G. Matoša i Josipa Andrića

PLAVNA – IX. dani A. G. Matoša i Josipa Andrića bit će održani ovog vikenda, u subotu i nedjelju, 6. i 7. svibnja, u Plavni. Manifestacija počinje u subotu, u 9 sati, otvorenjem Likovne kolonije u Vatrogasnom domu Plavna. Od 15 sati u istom prostoru bit će održane radionice za djecu.

Sutradan, u nedjelju, u 9.30 sati bit će služena sveta misa u župnoj crkvi Svetog Jakova, a u 11 sati predviđeno je otvorenje izložbe u povodu 50. obljetnice smrti **Josipa Andrića**. Poslijepodne, u 16.30 sati, bit će otvorena izložba radova nastalih na Likovnoj koloniji, nakon čega od 17 sati slijedi svečana akademija. Organizator manifestacije je mjesni HKUPD *Matoš*.

Izložba slika Ruže Tumbas u Subotici

SUBOTICA – Izložba slika poznate subotičke amaterske slikarice **Ruže Tumbas**, u povodu 60. obljetnice njezina likovnog stvaralaštva, bit će otvorena u ponedjeljak, 8. svibnja, u Galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici. Otvorenje izložbe je u 18 sati. Postav je podijeljen u šest cjelina: *Salaši, Pejzaži, Staze u šumama, Cvijeće, Detalji grada Subotice* i *Mrtva priroda*. U programu otvorenja sudjeluju mladi tamburaši te recitatorice. Izložbu organizira HLU *CroArt* iz Subotice, a izložena djela moći će se pogledati do 14. svibnja.

Kalendar manifestacija na sajtu ZKVH-a

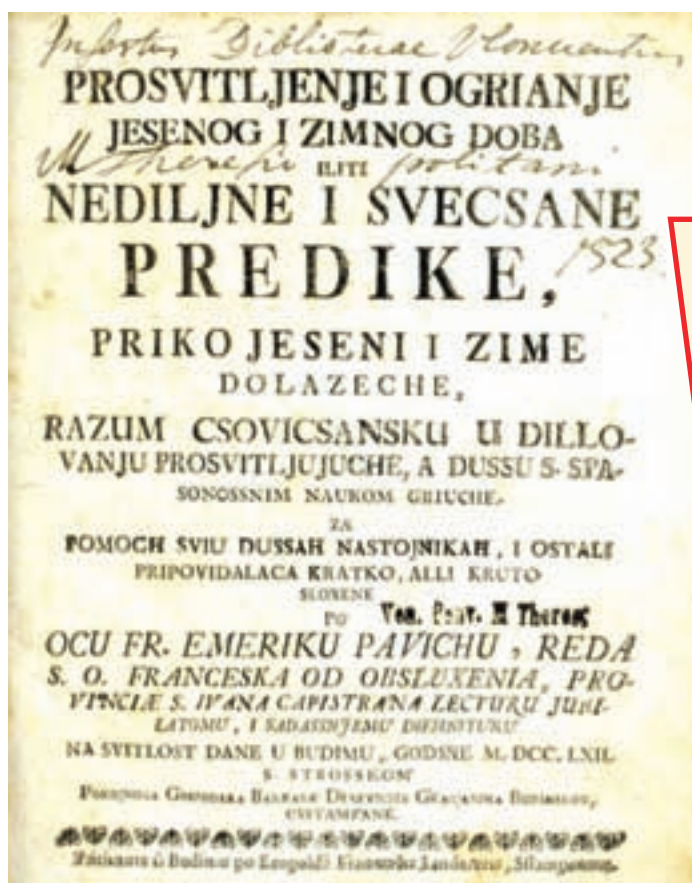
SUBOTICA – Predstavnici hrvatskih udruga kulture u Srbiji utvrdili su kalendar stalnih manifestacija u 2017. godini koji je dostupan na internetskoj stranici Zavoda – www.zkvh.org.rs.

U kalendar su ušle manifestacije koje se redovito održavaju, te već imaju ustaljeno vrijeme održavanja u okviru programskih aktivnosti udruga. Kalendar pomaže bolje planiranje i koordinaciju postojećih kulturnih događaja, te izbjegavanje nepotrebnih preklapanja.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

DIGITALIZIRAN dio raritetne knjige

U sklopu međunarodnog projekta *Digitalizacija baštinskih knjižnih fondova: naša nužnost i obveza*, koji je dobio sredstva na natječaju digitalne i javne humanistike europskog digitalizacijskog konzorcija DARIAH-EU, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata digitalizirao je do kraja travnja devet knjiga iz fonda knjižnice Franjevačkog samostana i objavio ih na svom internetskom portalu – www.zkvh.org.rs. Knjige spadaju u hrvatsku *raru*, odnosno raritete od iznimne važnosti za Hrvate i hrvatsku kulturu kako u Vojvodini tako i u Hrvatskoj i u širem europskom kulturnom prostoru, objavio je ZKVH.

Digitalizirane su tri knjige fra **Emerika Pavića** čija je 300. obljetnica rođenja obilježena 2016. godine (*Rucsna knjixica za utiloviti u Zakon Katolicsanski obrachenike za narediti...*, 1769.; *Prosvitlje-*

nje i ogrianje jesenog i zimnog doba iliti Nediljne i svecsane predike..., 1762.; *Prodromus asceticus recto ducens tramite ad spiritualis vitae perfectionem...*, 1767.), po jedan naslov **Grgura Peštalića** (*Utishenje oxalostjenih u sedam pokorni pisama kralja Davida iztomacseno...*, 1797.), **Lovre Bračuljevića** (*Uzao Scerafinske (nascki) goruchie gliubavi tri put svezan...*, 1730.), **Ambrozije Šarčevića** (*Tolmač izvornih, književnih i zemljopisnih jugoslavenskih riči: na korist prijateljah bunjevačko-šokačke književnosti*, 1870.), **Grgura Čevapovića** (*Slicsnoredno csestitovanje O.M.P. Gergi Csevapovishu*, 1825.), **Antuna Mihalića** (*San u vrime Svecsanoga Uvoda Prisvitloga, i Priposhtovanoga Gospodina Pavla Sucsicha od Pacser...*, 1830.) i **Josipa Mihalića** (*Narodkinja vila ... Pavlu Mathii Sucsichu stolne cerkve stojno-biogradske biskupu...*, 1828.).

Zahvaljujući partnerskoj suradnji s Katedrom za knjižničarstvo Odjela za kulturologiju osječkoga Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera, koja je nositelj projekta, i njezinim voditeljem doc. dr. sc. **Tihomirom Živićem**, ZKVH nastavlja svoj rad na digitalizaciji iznimno vrijedne stare knjižnične građe, čiji se najveći dio nalazi u knjižnici Franjevačkog samostana, te ju objavljivanjem na svom internetskom portalu stavlja na raspolaganje zainteresiranim istraživačima diljem svijeta.

Osim ZKVH-a, partneri u projektu su i Franjevački samostan u Subotici te Zavod za znanstveni i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Umjetnička akademija, Gradska i sveučilišna knjižnica i Muzej Slavonije. U okviru spomenutog projekta dio tih podataka bit će predstavljen na međunarodnoj konferenciji u Osijeku u svibnju ove godine.

H. R.

Sastanak Miroslava Štatkića i Tomislava Buntaka

PROŠIRIVANJE kulture suradnje

Pokrajinski tajnik za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama prof. **Miroslav Štatkić** razgovarao je prošloga tjedna s prodekanom za poslovanje Akademije likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu prof. **Tomislavom Buntakom** o proširenju suradnje između novosadske i zagrebačke Akademije umjetnosti, priopćilo je Pokrajinsko tajništvo. Na sastanku, kom je prisustvovala i prof. **Maja Jockov** s novosadske Akademije, predstavljene su dosadašnje aktivnosti, koje su stvorile uvjete za nastavak suradnje.

Po riječima tajnika Štatkića kultura, umjetnost i glazba ne smiju imati granice i suradnja je nešto što bi se trebalo proširivati i njegovati, posebno kada su studenti u pitanju.

»Osim bližeg povezivanja dvije srodne Akademije, bilo bi dobro da se povežu i institucije kulture obje države, kroz brojne projekte«, naglasio je tajnik Štatkić i precizirao da »se to odnosi na razmjenu izložbi, znanstveno-stručne skupove, razne radio-nice, kao i razmjenu stručnjaka.«

Profesor Buntak predstavio je tajniku Štatkiću novo monografsko izdanje svih zagrebačkih galerija, paviljona i prostora koji služe za izložbene postavke i pozvao na suradnju i predstavljanje naše institucije kulture, kao što je Muzej suvremene umjetnosti Vojvodine, Muzej Vojvodine, Arhiv Vojvodine i brojne poznate galerije koje se nalaze u Vojvodini.

Maja Jockov je podsjetila da su se na osnovu prošlogodišnjeg sporazuma između novosadskog i zagrebačkog Sveučilišta stvorili uvjeti i za saradnju Akademija, pa se kroz polje razvijanja likovne pedagogije prvi put predstavila i novosadska Akademija.

D. B. P.

Michal Viewegh,
najčitaniji češki pisac

Trenutačno se najbolje osjećam u KRATKOJ LITERARNOJ FORMI

Zasigurno najpoznatiji češki pisac današnjice **Michal Viewegh** (1962.) pristao je dati ekskluzivni intervju za *Hrvatsku riječ* koji je vođen u njegovom domu u Sazavi, malom mjestu nekih 50 km od Praga. Njegov zbilja obimni literarni opus, koji pored romana po kojima se proslavio u svojoj zemlji, ali i inozemstvu (na hrvatski je prevedeno nekoliko njegovih romana), broji i pripovjetke, dramska djela, pa i knjige za djecu. Nažalost, ozbiljnija bolest ga je 2012. godine na trenu tak zaustavila u kreativnom stvaralaštvu, no nakon oporavka ponovno je spisateljski aktivan.

Čitajući Vaše knjige čitatelj stječe dojam kako kroz Vaše likove struji jaka autobiografska crta...

To je vrlo ispravan dojam, jer pisac jednostavno često ne može prenebreći svoj autobiografski moment. Tako je to i u mom slučaju.

Pomaže li Vam česta ironija u približavanju fikcije stvarnosti i obrnuto?

Ironija je često moj način komunikacije, kako s ljudima u neposrednom razgovoru tako i s čitateljima, jer to je moj pogled na svijet koji me okružuje. Kako se odnosim prema javnosti, tako i pišem.

Mnogi tvrde kako se pisac rađa, a ne stvara. Kada ste bili sigurni da ste rođeni pisac?

Ne bih to baš mogao sa sigurnošću reći u mom osobnom slučaju, jer sam se isprva bavio ekonomijom a književnost je stigla tek nešto kasnije. Napuštanjem ekonomskog fakulteta, upisao sam češki jezik i književnost na Filozofskom fakultetu i počeo s pisanjem svojih prvih pripovijetki. Kratka forma ovoga žanra je bio moj prvi ulazak u svijet ozbiljnijeg bavljenja pisanjem, a potom su uslijedili i moji prvi romani. Prvu zbirku pri-

povjedaka sam imao s dvadeset godina, potom je uslijedio odlazak na služenje vojnog roka, pa sam se potom zaposlio kao nastavnik da bi tek kasnije došlo do potpunog posvećivanja pisanju kao osnovnoj profesiji.

Koji su češki pisci ponajviše utjecali na Vaše stvaralaštvo?

Zbilja ne bih mogao izdvojiti jednog ili dva češka pisca koji su takoreći izravno utjecali na mene, jer bih trebao izdvojiti najmanje desetak ili više kako čeških tako i svjetskih pisaca. Čitao sam **Kunderu, Škvoreckog, Hrabala**, ali isto tako i mnogo drugih pisaca iz drugih zemalja.

Kako ocjenjujete češku prisutnost u mainstreamu svjetske književnosti, a gdje pak vidite sebe u češkom mainstreamu?

Bez obzira na dobru poziciju koju češke knjige po svojim tiražama imaju u našoj zemlji one realno nemaju neku veću i značajniju poziciju u globalnoj književnosti današnjice. Pojedine moje knjige su dostigle zavidnu tiražu od primjerice 250.000 prodanih primjeraka, druge su prodane u nekoliko desetina tisuća, ali je to objektivno vrlo malo u odnosu na književnost razvijenih svjetskih zemalja. U češkim razmjerama to je vrlo zapažen uspjeh.

Je li milijun prodanih knjiga opterećenje ili olakšanje u Vašem daljnjem spisateljskom radu?

U svakom slučaju je to velika stvar i zbilja godi, no to nosi i određenu obvezu prema čitateljima, posebice kada se radi o novim knjigama koje namjeravam još napisati. Opet, moram istaknuti kako su se i vremena promijenila. Nekada se moja knjiga prodala u četvrt milijuna primjeraka, a danas se te brojke kreću oko 10-15 tisuća. Suvremena tehnologija i ubrzani način življenja su uzeli maha i knjige su potisnute u drugi plan.

Koju biste knjigu izdvojili kao prekretnicu u Vašem literarnom usponu?

Pored brojnih romana koje sam napisao, ipak mi se čini kako je stvarnu prekretnicu u mom stvaranju izazvala moja bolest (puknuće aorte, prim. A.) i stanje u kome sam se potom našao, a autobiografsko djelo *Moj život poslije života* (2013.) u kome sam opisao svoje rekonvalescentske dane najbolje očitava ovu moju životnu prekretnicu.

Je li, s obzirom na temperament, Slavenima lakše biti duhoviti u odnosu na druge europske narode?

Smatram kako pripadnost određenom narodu istovremeno ne određuje i njegovu sklonost prema humoru. Jednako duhovitosti ima, primjerice, i kod Poljaka i Francuza. Istina, mi kao Slaveni zbilja imamo nešto specifično, što nas možda čini duhovitijima u odnosu na druge kroz djela **Hašeka** ili Hrabala, ali isto tako i drugi imaju svoje briljantne pisce koji su ujedno i odlični humoristi.

Oprobali ste se u nekoliko potpuno različitih književnih žanrova. U kojem se osobno najbolje osjećate?

Nažalost, nakon svoje bolesti imam problema s pamćenjem i trenutačno se najbolje osjećam u kraćoj literarnoj formi kakva je pripovijetka. Naravno, i dalje imam želju pisati romane, ali s obzirom na novonastale okolnosti, te činjenično stanje vremena u kojima živimo i gdje su kraće forme mnogo prihvatljivije, sada se držim pripovjedaka i uskoro bi trebala uslijediti moja nova zbirka.

Želite li svog čitatelja primarno zabaviti ili mu kroz svoje likove dati priliku da razmisli o svom životu?

Pisac se u svojim djelima treba prije svega baviti određenim temama i kroz svoje djelo tjerati čitatelja da razmišlja i promišlja o njima. Život je prije svega pun tragikomičnih situacija i nosi mnogo toga na svom putu, a na piscu je da piše i o veselim i o tužnim trenucima.

Je li Vaša odluka da živite u Sazavi a ne u Pragu povezana s upravo izrečenom životnom filozofijom jednog pisca?

U Sazavi živim ponajprije zbog sentimenta prema prošlosti i vremenu koje sam ovdje proveo tijekom svoje mladosti. Zato sam i kupio ovu parcelu, gdje sam izgradio kuću u kojoj živim, jer me upravo za ovaj kraj vežu lijepe uspomene iz mog djetinjstva i život koji sam ovdje skupa s mojom obitelji proživio.

Na koncu, nikako ne smijemo smetnuti jedan vrlo simpotatičan detalj koji se pojavljuje u nekoliko Vaših knjiških uspješnica. Detalj ljetovanja na hrvatskom primorju i emotivnost kojom opisujete morski doživljaj?

Sve je to zasluga mnogih lijepih putovanja na kojima sam skupa sa svojim roditeljima bio u mjestima na hrvatskom primorju. Voljeli su ići na Korčulu, a potom sam ja kao već odrastao počeo ići u Stari Grad na otoku Hvaru, gdje imam i dobrog prijatelja **Jakova**. Jednostavno, volim ići na hrvatsko primorje.

Dražen Prčić

Nova zbirka pjesama Jovane Gromović iz Monoštora

Stihovi ZAJAPURENE mladosti

Jovana Gromović iz Monoštora objavila je svoju drugu zbirku pjesama. Knjiga *Koraci* iz tiska je izašla dvije godine poslije objavljivanja njene prve zbirke pjesama *Kad budna sanjam*. I ovoga puta Jovana je ostala vjerna svom stilu uređenja knjige, pa i ovu zbirku pjesama prate fotografije, a ovoga puta osim **Marka Nađa** iz Monoštora su i fotografije **Vladimira Šifliša** iz Sombora.

Svoju prvu zbirku pjesama Jovana je objavila kao učenica osmog razreda monoštorske osnovne škole, a u ovoj novoj zbirci su pjesme koje je Jovana napisala kao gimnazijalka.

»Nadala sam se i ovoj drugoj zbirci pjesama, nisam prekidala pisanje, a poticaj za to sam dobila i u novoj školi, napose od svoje profesorice književnosti i srpskog jezika. Ova knjiga je puno ozbiljnija od prve, jer u prvoj zbirci ipak su pjesme koja sam pisala između petog i osmog razreda. Vidi se da sam sada zrelija, ali inspiracija su mi i u knjizi *Koraci* prijatelji, ljubav, priroda, jednostavno sve što me okružuje«, kazala je Jovana na promociji koja je održana u Monošturu.

»Snove je, kaže autorica, najlakše izraziti stihovima. Najlakše, a ujedno i najteže. U ovisnosti od težine i dubine misli, kao i od lakoće pjesničkog talenta, koji umije misao pretočiti u riječi, a Jovana Gromović to umije. Njeni stihovi su stihovi zajapurene i usplahirene mladosti, koju autorica odmjerava i premjerava snagom svojih koraka, kojima neustrašivo istražuje život u kome umije i da vidi, i da čuje, i da voli, i da čuti, a ponajviše da govori pogledom i kazuje tišinom, što je najveći dokaz da je riječ o pjesnikinji s iskustvom«, kazala je recezentica knjige dr. **Lidija Nerandžić Čanda**. Ona je istaknula da će svatko tko pročita pjesme iz zbirke *Koraci* prepoznati

u njima autentičnost i snagu poetske riječi koja je u usponu.

Jovana je članica KUDH-a *Bodrog* iz Monoštora, govori i šokačku ikavicu, ali su dosadašnje dvije zbirke pjesama objavljene na srpskom jeziku.

»Imam nekoliko pjesama pisanih na šokačkoj ikavici, ali nisam ih uvrstila u ovi zbirku, jer se nadam da ću uspjeti objaviti i jednu zbirku pjesama na ikavici«, kaže Jovana.

Z.V.

Susret hrvatske katoličke mladeži u Vukovaru

Krist, nada naša

Jubilarni, X. susret hrvatske katoličke mladeži održan je u Đakovačko-osječkoj nadbiskupiji, u Vukovaru. Susret je trajao dva dana, 29. i 30. travnja, a okupio je više od 30.000 mladih iz cijele Hrvatske i okolice, a iz Subotičke i Srijemske biskupije prisutno je bilo 120 mladih.

Mi na Susretu

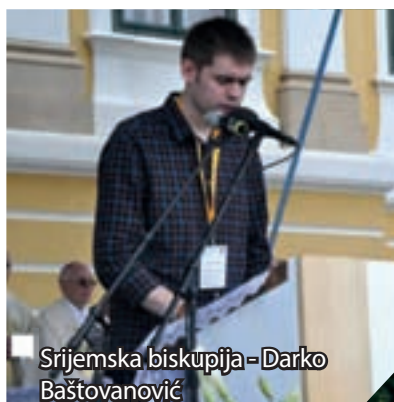
Iz Subotičke biskupije išlo je 80-tak mladih, a vodio ih je vlč. **Patrik Tvorek** uz pratnju vlč. **Marinka Stantića** i fra **Danijela Maljura**. Mladi su bili smješteni u Đakovu. Vlč. Tvorek kaže da je zadovoljan kako je susret prošao, a naročito je oduševljen mladima ove biskupije, koji su kako kaže »kvalitetna, aktivna i dobra djeca«. Ovo hodočašće mladih Subotičke biskupije najvećim dijelom je isfinancirao vlč. **Robert Erhard**.

Vlč. **Dušan Milekić** vodio je mlade Srijemske biskupije.

»Nas je išlo 40-tak, a bili smo smješteni u Nijemcima i Bapskoj. Susret je dobro organiziran i mi smo svi bili i više nego zadovoljni«, kaže vlč. Milekić.

Geslo ovogodišnjeg susreta bilo je *Krist, nada naša* (usp. 1 Tim 1,1). Himnu za susret napisala je **Josipa Dević** iz Subotice.

»Svaki susret mladih ima i natječaj za himnu koja mora odgovarati određenim propozicijama. U ovom slučaju pjesma je morala jednim dijelom dotaći se povijesti Vukovara. A kako svi znamo da je Vukovar kao grad imao iza sebe teških dana, bio je pravi izazov ukomponirati

Srijemska biskupija - Darko Baštovanović

Mladi Subotičke biskupije

takav tekst i glazbu u jednu pjesmu za mlade, ali smo uspjeli. Pjesma ima gradaciju, na početku se pjeva o povijesti, a poslije pjesma izrasta u osjećaj ponosa i mladalačkog slavlja. Kompoziciju i aranžman potpisuju **Adrijana Baković** iz Bizovca i **Viktor Kesler** iz Subotice», objašnjava Dević.

Josipa ima do sada 50-tak uglazbljenih duhovnih pjesama. Osim himne ovogodišnjeg susreta u Vukovaru, napisala je i pjesmu za SHKM 2014. u Dubrovniku (*Na slobodu pozvani*) i pjesmu za susret sa Svetim Ocem u Zagrebu 2011. godine (*Mreža ribara*).

Dević kaže da ju je posebno dirnula mladost koja je bila na Susretu u Vukovaru:

»Prečesto se ljudi žale na Hrvatsku i svašta im smeta, a pitanje je na koga se to žalimo, jer Hrvat-

ska smo svi mi. Mladi na Susretu su pokazali da su oni prava Hrvatska i da samo čekaju da se probude oni koji još nisu. To je poruka koja je poslana s tog, mogli bismo reći svetoga tla – ima nade!«

Sidro stabilnosti

Nedjeljni program započeo je molitvom na Memorijalnom groblju u Vukovaru odakle su se mladi u procesiji zaputili prema središtu grada, prostoru pored dvorca Eltz gdje je služena euharistija.

Euharistijsko slavlje predvodio je đakovačko-osječki nadbiskup i metropolit **Đuro Hranić** u zajedništvu s 25 drugih nad/biskupa iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srbije i drugih zemalja.

Nadbiskup je propovijedao o dvojici učenika koji

Memorijalno groblje

su bili na putu u Emaus i kojima uskrsli Isus Krist nije nudio praznu utjehu već drugačiji pogled na istu stvarnost i novu nadu, novu perspektivu: »Učenicima pomaže shvatiti da ih nije iznevjerio Bog i samo drugi ljudi, nego su ih iznevjerila i njihova očekivanja; i da nije krivnja na Bogu, ni samo u drugim ljudima, nego i u njihovu pogrešnom stavu.«

Nadbiskup je svjedočio i kako grad Vukovar pruža snažnu poruku, jer je u njemu hrvatski narod iskusio da Bog ne ostavlja svoje te da u životu ne smijemo gledati samo na ljudske mogućnosti i granice, već treba računati i na Boga.

»Kad se dogodio slom i kad je potpuno iscrpljeni Vukovar pao, kad su čitavu Hrvatsku zahvatili tuga, razočaranje i dodatni strah, čitava je Hrvatska tada bila 'moliteljica' – po crkvama, na ulicama i trgovima. Od Krista nam je tada dolazila nada i davala nam snagu«, rekao je nadbiskup te je ohrabrio cijelu naciju da nam je Krist sigurno sidro stabilnosti i opstanka.

Susret je održan u organizaciji Povjerenstva za pastoral mladih Đakovačko-osječke nadbiskupije i Ureda HBK za mlade.

Sljedeći susret bit će održan 2020. godine u Zagrebu.

J. Dulić Bako

Simbol i DUŠA ovdašnjeg NARODA

Neki su se srušili pod teretom vremena i nebrige, ali većina i dalje postoji

Čatalinčev križ

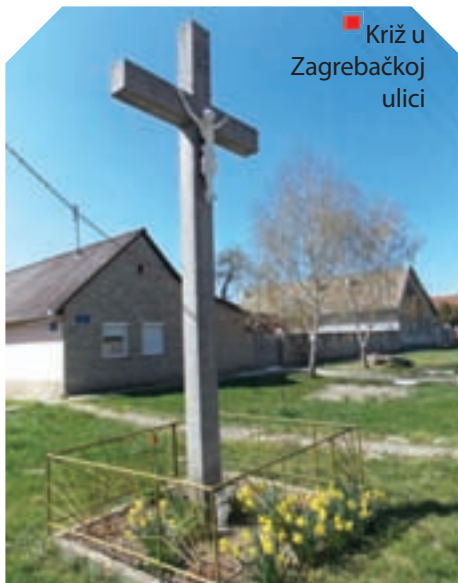
Križ na izlasku iz sela

Kip Svetog Ivana

Peltov križ

Križ u Zagrebačkoj ulici

Natpis na kapeli i kipu svetog Florijana

Križevi u atarima, kraj cesta, na raskrižjima odraz su vjere i pobožnosti naroda i podizali su ih pojedinci u znak zahvale Bogu. I dok se imena onih koji su ih podizali na nekima još daju iščitati imena graditelja uglavnom su ostala nepoznata. Ali oni su i dalje prepoznatljiv motiv bačke ravnice, bunjevačkih salaša, šokačkih sela. Neki su se srušili pod teretom vremena i nebrige, ali većina i dalje postoji. Postoji kao svjedožba pobožnosti hrvatskog naroda, koji je i na ovakav način iskazivao svoju privrženost vjeri. Jedno od takvih mjesta je Monoštor.

Već na samom ulasku u selo je kapelica svetog Florijana. Kape-

licu s kipom svetog Florijana je podigao **Martin Uhfolcz** 1932. godine, a kako se da iščitati na ploči obnovljen je 1978. i 2002. godine kada ga je obnovila **Eva Forgić**. Ostalo je zabilježeno da je Martin Uhfolcz bio predsjednik Dobrovoljne vatrogasne čete u Monošturu, pa otuda i ne čudi što je dao podići baš kapelicu svetog Florijana, koji je, među ostalim, i zaštitnik vatrogasaca. Na križanju Dolske ulice i Ulice Ivana Gorana Kovačića postavljen je kip svetog Ivana podignut 1897. godine, ali je ime onoga tko je dao podići ovaj kip nepoznato. Jedan od križeva na koji nailazimo je Peltov križ, koji Monoštorci i danas tako zovu. **Ma-**

rija Šeremešić, autorica knjige *Monoštor u povijesti* kaže da je Peltov križ bio mjesto gdje je često dolazio **Stipan Bešlin**, rano preminuli hrvatski pjesnik. Ne zna se koje je godine podignut, ali s obzirom na to da je Bešlin rođen 1920. godine i da je tu dolazio kao dječak križ je već postojao 20-tih godina prošlog stoljeća. Sljedeći križ na koji nailazimo je Čatalinčev, kažu ime je dobio po tome što je bio pored kuće Čatalinčevih. Stariji se sjećaju da je križ nekada bio bliže samom raskrižju, ali je pomjeren kada je 70-tih godina asfaltiran taj dio Monoštora. Kao i za Peltov križ, tako ni za Čatalinčev nema pouzdanih podataka o tome kada je podignut. Dalje nas put vodi do Zagrebačke ulice gdje također nailazimo na jedan od monoštorskih križeva. Ni za njega se ne zna tko ga je i kada podigao. Zato se sa sigurnošću zna da je križ ispred crkve svetog Petra i Pavla podigao 1928. godine **Lojza Karajkov**. Ispred crkve je i kip Presvetog Trojstva koji je 1859. godine podigla **Magdalena Antreder**. Na mjesto na kome je danas premješten je nakon Drugog svjetskog rata. Na povrtaku, na izlasku iz sela, nailazimo na još jedan križ. Po stilu gradnje skoro identičan kao Peltov i križ u Zagrebačkoj ulici, te su vjerojatno u istom razdoblju i podignuti. Na putu između Sombora i Monoštora nekada je bilo nekoliko križeva, ali je danas ostao samo jedan. Stilom gradnje uklapa se u križeve koje su podizale bunjevačke obitelji na *lenijama* i svojim salašima u okolini Sombora. Na jedva vidljivom natpisu da se iščitati da je križ podignut 1928. godine i da ga je podigao **Josip Francuz** i žena mu **Tonka**, rođena **Đanić**. Ostali križevi između Sombora i Monoštora davno su nestali i više ništa ni ne podsjećaju da su tu nekada potojali.

Z. V.

Nedjelja DOBROG PASTIRA

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Četvrta vazmena nedjelja je nedjelja Dobrog Pastira * Ona na poseban način slavi Božju ljubav i brigu za čovjeka

Isus govorom o dobrom pastiru i njegovom stadu želi na slikovit način izraziti svoj odnos prema čovjeku. Njegovim suvremenicima ova slika je bliska i razumljiva, pa je zato Isus i koristi.

Slika pastira i stada

U modernom svijetu ljudi teško mogu shvatiti odnos pastira i stada, jer se danas živi na potpuno drugačiji način, a i bogatstvo se drugačije mjeri i stječe nego prije dvije tisuće godina. Teško je uopće zamisliti život izvan okvira suvremenih tekovina kulture, u kojima stado i pastir nemaju svoje mjesto. No, u ne tako davnoj prošlosti, koju pamte naši djedovi i bake, stado je smatrano blagom, jer bogatstvo se mjerilo veličinom stada. Imati ovce i krave značilo je imati kapital. Oni koji su to posjedovali bili su lišeni brige za preživljavanje, imali su svoje meso, mlijeko; imali su što prodati kako bi mogli kupiti ono što sami ne proizvedu. U prošlosti to je smatrano lagodnim životom u izobilju, pa su ljudi osjećali zahvalnost Bogu, te su se odgovorno i s ljubavlju odnosili prema svome stadu. Poznavali su dobro svaku životinju, davali joj ime, te pazili da joj ništa ne zafali.

Isus ovom slikom progovara o sebi i svom poslanju. On je dobri pastir koji je spreman umrijeti za svoje stado, za razliku od najamnika koji to radi kako bi zaradio, te kada dođe opasnost prvenstveno misli na sebe. Ne želi se izlagati pogibelji zbog stada, za razliku od onoga kome stado pripada, njemu je svaka pojedina životinja bitna. Isus je pravi Dobri Pastir, a ne najamnik; on je onaj kome stado pripada, on živi za svoje »blago« i za njega polaže svoj život. To nije samo priča nego istina koja je svoje ostvarenje doživjela na križu. Da bi osigurao život svome stadu, dao se razapeti poput razbojnika. Rodio se kako bi umro da svojim donese život vječni. Tako je na najizvrsniji način pokazao kolika je njegova ljubav za stado koje mu je povjerio Otac: »Veće ljubavi nitko nema od ove: da tko život svoj položi za svoje prijatelje« (Iv 15,13). On koji umire za svoje stado postaje

život stada: »Ja dođoh da život imaju, u izobilju da ga imaju« (Iv 10,10).

Stado o kojem Isus govori i čiji je on pastir nije tamo neko, to smo mi. Ljubav do smrti na križu za život, to je ljubav za nas, svojom smrću nama je darovao život. Dakle, ljubav pastira prema svome stadu, Isusova ljubav je prema svakom od nas. Ovom slikom Isus se koristi kako bismo svi mi shvatili koliko smo mu važni i koliko nas ljubi.

Pastir poznaje stado

Druga važna poruka prisposode o dobrom pastiru je da pastir poznaje svaku svoju ovcu i zove je po imenu. Suvremenog čovjeka muči osamljenost. Iako su sredstva komunikacije doživjela svoju ekspanziju, te svakog možemo lako pronaći i stupiti s njim u kontakt, međuljudska komunikacija, koja se treba dogoditi uživo, bez posredovanja medija komuniciranja svedena je na minimum. Čovjek se nikada nije osjećao usamljenije nego danas, u dvadeset prvom stoljeću. Nema s kim razgovarati, s kim podijeliti svoje brige, probleme, radosti. U razvijenim zemljama Zapada svatko ima svog psihijatra s kojim razgovara i povjera mu se, jer nema prijatelja. Ljudi se slabo poznaju. U velikim gradovima često ne poznaju susjede koji žive do njihovog stana. U takvom svijetu otuđenosti i nepoznavanja Isus poručuje da nas on sve poznaje, po imenu. Ime je osoba, ime to smo mi. Kada nam on poručuje da nas zna po imenu, znači da nas zna u dušu, zna kakvi smo, što nas muči i raduje, što u sebi nosimo.

Za Isusa Dobrog Pastira ljudi nisu brojevi, nisu tek masa vjernika; svatko ima svoju vrijednost i važan mu je, svakog ponaosob ljubi i želi da mu je ta ljubav uzvraćena, o svakom zna sve i želi pomoći. On poziva i one koje su odlutale daleko od stada, želi da se vrate kako bi bili pod njegovom zaštitom, strpljivo traži i čeka da prepoznaju njegov glas.

Svi mi ponekad lutamo i ostavljamo svog Pastira. Teško nam je, osjećamo se usamljeno i napušteno, katkad mislimo i da nas je Bog napustio. Ove nedjelje Isus nam poručuje da nas nikad ne napušta, da njegova ljubav ide dalje od smrti za naš život, te da nas on traži i zove, čak i ako smo odlutali. Na kraju poručuje »Ja sam vrata. Kroza me tko uđe, spasit će se« (Iv 10,9). Naše je spasenje i sigurnost u Kristu.

Mini intervju:

Andrija Mihaljev iz Sonte

Prijeđenim cestama 112 puta bi opasao ZEMLJU

Dobročudni, uvijek nasmijani umirovljenik iz Sonte, šezdesetpetogodišnji **Andrija Mihaljev**, svoju mirovinu zaradio je na kočaćima. Za razliku od mnogih kolega, koji su odlaskom u mirovinu zauvijek pobjegli s ceste, Andrija i dalje sjeda za volane autobusa.

Mirovinu ste zaslužili za volanom. Koliko ste za to vrijeme prešli kilometara?

Autobuse sam profesionalno vozio dvije godine u Osijeku i 25 godina u somborskom *Severtransu*, a za volanima kamiona proveo sam pet godina. Godišnje sam, u prosjeku, prelazio oko 140 tisuća kilometara, odnosno za 32 godine vožnje negdje oko 4,5 milijuna kilometara. Kad bismo tu kilometražu ceste izravnali, mislim da bismo njom 112 puta obišli Zemlju po polutaru.

S putnicima ste uvijek bili u nekom poluprijateljskom odnosu. Kako ste to uspijevali?

Mislim da razlog leži u mojoj naravi. Oduvijek sam govorio da se svaki problem može riješiti razgovorom i osmijehom. Putnici,

osobito na dugim, međunarodnim linijama, najčešće su poprilično nervozni. Ukoliko je nervozan i vozač, to je već ozbiljan preduvjet za pojavu međusobne netrpeljivosti. E, upravo tada osmijeh i lijepa riječ prigodom smještaja prtljage i ulaska putnika u autobus naprave čudo. Takvim ponašanjem i odabirom glazbe po željama većine uvijek sam uspijevao stvoriti pozitivno ozračje. No, bilo je ponekada i nezadovoljnika, na sreću, ne puno. Pojedinci su, najviše u onim kriznim vremenima

početkom devedesetih, svoju egzistenciju pokušavali rješavati švercom robe koja se kod nas mogla dobro unovčiti. Nisam se htio upuštati u pomaganje takvima, pa su često znali svoje nezadovoljstvo garnirati riječima koje baš i nisu za tisasak.

Iako ste u mirovini, i dalje kućni proračun dopunjavate sjedanjem za volane autobusa. Zbog čega?

Razlog nije premala mirovina nego moja velika ljubav prema tom poslu, pa i želja da koliko-toliko pomognem sinu **Oliveru**. Na moju sreću, on je tu moju ljubav prema volanima naslijedio, pa i sam jede ovaj kruh sa sedam kora. Danas je vlasnik Poduzeća za prijevoz putnika *M-TOURS*, pa se često mjesto za volanom nađe i za mene. Po svojim godinama više nisam za duge linije, ali sam mu u velikoj pomoći u prijevozu sportaša i radnika na lokalnim linijama.

Do kada tako?

Ovoga ljeta moram na liječničke pretrage radi produljenja dozvole za rad i vozačke dozvole. Nadam se da ću pretrage proći uspješno, jer se osjećam odlično. To bi mi značilo još tri godine za volanom i mojoj sreći ne bi bilo kraja.

I. A.

KUŽIŠ?!

**Marijana Dulić, učenica
Kemijsko-tehnološke škole**

Marijana Dulić ima 17 godina i živi u Đurđinu s roditeljima, sestrama **Ružicom** i **Terezom** i braćom **Josipom**, **Martinom** i **Petrom**. Ide u drugi razred Kemijsko-tehnološke škole u Subotici, članica je HKC-a *Bunjevačko kolo*, a u slobodno vrijeme voli šiti sebi odjeću.

Osnovnoškolsku naobrazbu Marijana je završila u Đurđinu na hrvatskome jeziku, a s obzirom na to da je velika zaljubljenica u modu, nakon osmog razreda odlučila je upisati Kemijsko-tehnološku školu, smjer tehničar modelar odjeće.

»Jako volim modu i nisam se dvoumila što upisati nakon osnovne škole. Zadovoljna sam odabranom školom i smjerom. Iako sam tek drugi razred, naučila sam već puno stvari kako se kroji i šiva«, kaže Marijana koja je za dan škole, 8. ožujka, sa svojim kreacijama sudjelovala u modnoj reviji škole na temu *Crno-bijelo*.

Osim na praksi u školi, Marijana šije i kod kuće jer od nedavno ima i svoj šivaći stroj. Kako kaže, počela je s obrublivanjem maminih stolnjaka i šivenjem jastuka, a sada sama sebi pravi majice, haljine... Iako voli i šivati, kaže da joj je draže od toga dizajnirati, a najbolje je kad može uraditi i jedno i drugo sama. Najviše voli šivati elegantna odijela, napose haljine.

Marijana želi nakon srednje škole upisati Tekstilno-tehnološki fakultet u Zagrebu, smjer za modnu dizajnericu, a velika želja joj je da jednoga dana ima svoj brend i šije elegantne haljine.

Marijana se od malih nogu bavi folklorom. Prve plesne korake naučila je u HKPD-u *Đurđin*, gdje je bila aktivna članica cijele osnovne škole. Trenutačno pleše u HKC-u *Bunjevačko kolo*, u prvom ansamblu i jako je zadovoljna društvom i rukovoditeljicom **Senkom Horvat**. Marijana kaže da i s nestrpljenjem očekuje svoja prva folkloriška putovanja. Naravno, Marijana se voli oblačiti i u nošnju. Najdraži joj je bijeli šling koji su ona i sestre naslijedile od majke, a ima i svoju svilu, šivenu za sebe.

J. D. B.

Suba – *Sao Paulo Confessions*

MELANKOLIČNI nokturmo glazbenog GENIJA

SUBA
SÃO PAULO
CONFESSIONS

Premda uglavnom nepoznat široj ovdašnjoj javnosti, **Mitar Subotić Suba** (1961. – 1999.) jedan je od svjetski najpriznatijih glazbenika, ili bolje reći glazbenih umjetnika s ovih prostora. Rođeni Novosađanin, Suba je, djelujući kao glazbenik, skladatelj i producent ostavio veliki trag. Bio je glazbeno obrazovan, diplomirao je na novosadskoj Akademiji umjetnosti, na Odsjeku za kompoziciju i orkestraciju. U Radio Beogradu završio je tečaj elektroničke glazbe i smatra se pionikom te vrste glazbe u Jugoslaviji. Zanimao se uglavnom za alternativnije glazbene forme, ali u širokom rasponu od umjetničke do popularne glazbe. Praktički, u područje popularne glazbe uspješno je uveo elemente one umjetničke. Kako tvrde pojedini stručnjaci, imao je dar koji se rijetko viđa. Pritom, bio je svestran i izuzetno posvećen, zainteresiran ne samo za kreiranje glazbe već i za tehničke aspekte toga procesa.

Glazbenu karijeru započeo je početkom osamdesetih godina pod pseudonimom **Rex Ilusivii** (Kralj iluzija) u okviru kojega je autorski potpisao svoje možda najinspirativnije radove. Skladao je i glazbu za desetak kazališnih projekata u Novom Sadu i Subotici. Uspješno se bavio i produkcijom, kreirajući zvuk nekih od najpoznatijih ex-yu bendova i izvođača (*Ekatarina Velika*, *Haustor*, *La Strada*, **Marina Perazić**, *Oktobar 1864.*).

Za djelo *The Dreambird*, *In The Mooncage* 1988. godine nagrađen je UNESCO-ovom nagradom za promociju kulture. Nagrada se sastojala od stipendije za tromjesečno istraživanje afro-brazilskih ritmova u Brazilu. Subotić se kasnije i seli u tu latino-američku državu, gdje je ostvario uspješnu karijeru kao producent, radeći s mnogim svjetski priznatim glazbenicima. Teško je izdvojiti neki njegov album, s obzirom na to da mu je opus tako zanimljiv i raznovrstan. Ipak, za ovotjednu preporuku izdvojiti ću njegovo najpoznatije djelo – *Sao Paulo Confessions* objavljeno 1999. godine. Ovaj album se može

promatrati i kao Subina posveta Sao Paulu, tom velikom i dinamičnom gradu u kojem je pronašao svoj dom. Na ovom albumu surađivao je s poznatim glazbenicima iz Brazila, a ploča predstavlja njegovo čitanje tada aktualnog downtempo žanra u ključu brazilske glazbene tradicije. Na neki način, potvrda je to ideje o univerzalnosti glazbe odnosno spajanja različitih dijelova koji su samo naizgled nespojivi. Atmosfera na albumu je poput kakvog melankoličnog nokturna (na što sugerira i omot CD-a); eterična klavirska ili synth pozadina i uspavani ženski vokali čine zastupljenih 12 pjesama kao stvorenima za slušanje noću. Numere koje se izdvajaju su: *Tantos Desejos*, *Segredo*, *Felicidade*, *Voce Gosta*, *Sereia...* *Sao Paulo Confessions* je dobio dobre kritike, a u međuvremenu je stekao status temeljca nove brazilske glazbe (tzv. neo bossa nova). Inače, u Brazilu i danas čuvaju uspomenu na Subu kao glazbenu zvijezdu.

Mitra Subotića nije zaboravio ni rodni Novi Sad. Odužio mu se platoon koji se nalazi u Limanskom parku, a s vremena na vrijeme organizira se i poneki kulturni događaj (izložba, promocija glazbenog izdanja i sl.) kojim se želi ukazati na veličinu i značaj njegova stvaralaštva. Kada se govori o ovom novosadskom *geniju*, mnogi postavljaju pitanje kakve je još glazbene doprinose mogao dati da nije tragično izgubio život u 38. godini, ni manje-ni više nego spašavajući snimke iz požara u svojem studiju. Neki vole reći da je praktički umro za glazbu. A ako se pozabavite onim što je iza sebe ostavio, lako ćete se uvjeriti u suprotno – da je za glazbu živio!

Davor Bašić Palković

Idemo li večeras u kazalište (58)

Slobodan Sedlar s glumcima Hrvatske drame

Tragom čovjeka koji nije postojao

Priprema: Milovan Miković

Tražeći prostor za iskorak iz dobrano već iznošenih dramskih naslova od kojih se tijekom pedesetih uobičajeno sklapala repertoarska ponuda scenskog štiva – članovi Hrvatske drame subotičkog kazališta odlučili su se za suvremen domaći dramski tekst, djelo **Josipa Lešića** *Čovjek koji nije postojao*, u režijskoj postavci **Slobodana Sedlara**, u kojem uloge tumače **Bora Stojanović, Aleksandar Vojtov, Nikola Jovanović i Marijola Kraljević**, a scenografiju je osmislio arh. **Franjo De Negri**.

Tom prigodom su se na stranicama *Naše pozornice* oglasili redatelj Slobodan Sedlar i Bora Stojanović, tumač glavne uloge, iznoseći neka od vlastitih zapažanja i razmišljanja, što su postupno i neočekivano iskrnule tijekom rada na ovoj predstavi. Posebice kada Lešić otvara neke od temeljnih dvojbi koje se općenito nameću sa svakim činom izdaje, pa tako i u razdoblju *Rezolucije Informbiroa* (1948.), ispitujući je li ona interesno služenje neprijatelju ili je napuštanje jedne strane i prelazak na drugu i suprotstavljenu stranu, te uspostava čina izdaje i nastanka stanja izdajništva, kao daleko složeniji proces no što se u prvi mah čini; iza kojega se mnogo štošta dade skriti, a ne samo uzdrmani i narušeni interesi ili neispunjeni, iznevjereni dogovori, već i zanemarene, pa i odbačene emocije, pogazena prijateljstva, neuzvrćene ljubavi i dr.

Uvjerljivost likova u suvremenom tekstu

Premda su Pavlova braća ogorčena njegovim postupkom, redatelj se na kraju odlučio za postavku u kojoj izdajnika kažnjava napuštena i oboljela zaručnica, koja ga ubija iz osobnih motiva, onkraj svih ideoloških i patriotsko-moralnih dvojbi ili nekakve društvene osviještenosti. Nju ova pitanja zanimaju na deklarativnoj razini. Ona se odlučuje hicima namiriti vlastite razbijene iluzije i skršene nade, kažnjavajući odbjegla zaručnika što se nikada neće moći vratiti ni čist, ni plemenit, ni lijep...

Prema mišljenju redatelja Sedlara poseban problem u postavi djela predstavljali su likovi braće, budući da su bili poprilično plošni. Stoga su redatelj i glumci nastojali udahnuti im što više od živo-

ta, pružajući im prilike za dijalog, razgovor, razmišljanje, pa i žešća sučeljavanja, kako bi se u što većoj mjeri ostvarila vjerodostojnost njihovih karaktera. Iznimku predstavlja najmlađi među braćom koji se pita je li Pavle postao izdajnikom stjecajem okolnosti ili je njezino razorno sjeme, na neki način, već nosio u sebi?

U cilju što uvjerljivije izvedbe Lešićeva djela redatelj i glumci su naglašeno isticali njegove dramske kvalitete, u mahom znalački i efektno pisanim dijalozima, uz zavidno i suptilno prepoznavanje ljudskih osobina, vrlina i nedostataka. Ove su odlike djela opredijelile njegove protagoniste da ne odustanu od dojmive scenske postavke komada *Čovjeka koji nije postojao* i prikazu ga u što cjelovitijoj rasvjeti na subotičkoj pozornici unatoč i stanovitih nedostataka. Napose, ovom je postavkom kazalište kanilo gledateljstvu pružiti priliku da i ono sudjeluje u procjeni hrabrosti i vrijednosti tzv. domaćeg dramskog štiva, napose jer je ono nastalo bez odmak, na klizavu terenu, uvećavajući time rizik od moguće pogreške, služeći i drugima kao poticaj za nova ostvarenja [N. p. 1953./54., 2.].

Aktualna društvena previranja na sceni

Pripremajući pojedinosti svojega čitanja *Čovjeka koji nije postojao*, glumcu Bori Stojanoviću – od presudne je važnosti lik Pavla budući da je nezamjenjivi kontrapunkt svim ostalim sudionicima ovoga scenskoga zbivanja. Napose jedini vjerodostojniji tumač svih aspekata što vidljivih, što onih uzroka koji to nisu a spadaju među presudne čimbenike njegova moralna posrnuća. Pavle je, dakle, jedini koji može pružiti odgovor na pitanja radi čega je zapravo pokrenuta i kako je napajana njegova izdaja?

Stoga su se redatelj Sedlar i glumac Stojanović opredijelili – izgradit će lik takvoga Pavla koji ne bježi van zemlje iz pukih ideoloških razloga, već stoga što je osobno nezadovoljan mjestom što ga zauzimao u društvu i radi vlastite karijere koju smatra neuspješnom. Pavle očit o nije osoba koja je uvijek s obje noge na tlu, jer kada se hoće vratiti nailazi na prepreke s kojima on nije računao: nepomirljivu braću i zaručnicu koja je u međuvremenu shvatila kako on ni izbliza nije kakvim ga je vidjela i zamišljala. Pri tom redatelj i glumci prepuštaju gledateljima neka sami prosude jesu li u njezinu postupku prevagnuli patriotsko-moralni ili duboko intimni, osobni dakle, razlozi razočaranja i iznevjerene žene.

Sudeći prema onome što o njemu govore braća, Pavle nikada nije držao do patriotskih čuvstava, dok je njegova zaručnica Jasna isprve uvjerena u njegovo poštenje, pače plemenitost, i otuda nje-na očekivanja da će se Pavle promijeniti, popraviti, i ponovo biti onaj stari kojega je voljela.

Put do više manjih, alternativnih scena

Navedene zabilježke redatelja Slobodana Sedlara i glumca Bore Stojanovića u povodu postavljanje drame Josipa Lešića *Čovjek koji nije postojao* danas su nam utoliko zanimljive jer svjedoče o nastojanju da se i ovdašnje kazalište, napose njegova Hrvatska drama, odmakne od do tada vladajućeg manira crno-bijele podjele na dobre i loše momke i njihov neminovni sukob, te nužnu pobjedu dobrih nad onima koji to nisu.

Do tada su, naime, redatelji i glumci ne jednom morali prigušiti svoju potrebu za nesputanim govorom o različitim i drugačijim ljudskim sudbinama, a još više o složenim društvenim previranjima koja su prethodila II. svjetskom ratu i određujuće pridonijela ratnim zbivanjima i njegovom ishodu. Otuda se sve češće u kazalištu, pa tako i u subotičkom, čuju glasovi kako je neophodno osnovati nekoliko manjih, komornih scena na kojima bi se pisci, redatelji i glumci mogli iskušati u prostoru koji bi se zvao slobodna, odnosno alternativna pozornica.

Sa svadbe u Sonti

Dever i deveruša

Stari gospodin Đurkov, mladoženjin otac je bio dobrostojeći domaćin koji je bio u mogućnosti napraviti veliku svadbu svome najmlađem sinu

bio kraj djeverove zadaće. Uočljivo je da je djever odjeven u građansko odijelo kao i mladoženja. Na glavi je nosio crni šešir, a njegovo glavno obilježje je dugi svileni šal koji se proteže cijelom dužinom tijela, kako sprijeda tako i pozadi. Mogao je biti bijele ili svijetlo plave boje, negdje ispod struka spojen s *mašlijom* isto takve boje. Djever je kao i mladoženja obuven u cipele. Zanimljivo je da je djever u Sonti do danas zadržao ista obilježja. No, kako smo skloni zapadnjačkoj modi, u današnje vrijeme nekoliko nevjesta u Sonti je pred oltar vodio otac, a djever samo do crkve.

Fotografija je snimljena u Sonti u jesen 1947. godine na dan vjenčanja bračnoga para **Nikolić-Đurkov**. Na njoj su djever (*dever*) **Antun Krstin (Tuna Opančar 1927. – 1984.)**, djeveruša (*deveruša*) **Ana Đurkov (1927. – 1993.)**, nevjesta (*mlada*) **Marija Nikolić (1931. – 2010.)** i mladoženja (*đuvegija*) **Pavle Đurkov (1928. – 1990.)**. U poslijeratnim godinama rjeđe su se pravile veće svadbe kao što je bila ova, ali stari gospodin Đurkov, mladoženjin otac, je bio dobrostojeći domaćin koji je bio u mogućnosti napraviti veliku svadbu svome najmlađem sinu. Nevjestina, samohrana majka sa sedmero djece nije bila oduševljena ovakvom velikom svadbom, ali se prema lokalnim običajima povinivala volji budućega zeta i prijateljima (*preteljima*).

Običaj je bio da je svadbena povorka po mladu kretala iz mladoženjine kuće. Prva u povorci su išla djeca, mladoženja s djeverušom ruku pod ruku. Djeveruša je nosila buket cvijeća u ruci. Iza njih su kročili djever s jednom od rođakinja, kumovi, stari svat i stara svatica (pored kumova svjedoci na vjenčanju), bliži rođaci, daljnji rođaci, *enge* i banda (djevojke, momci, mlade žene i supruzi) koji su putem do mladine kuće pjevali i igrali uz pratnju tamburaša, *armunikaša* (harmonikaša) i *egedaša* (violinista).

Rukoljubi i poljupci

Šesnaestogodišnja mlada je stajala na ulaznim vratima *ganka* ljubeći u ruku budućega svekra i svekrvu, rukujući se s mladim muškarcima i ljubeći sve ženske osobe i djecu u obraz. Za rukoljube i poljupce je bila nagrađena važećom valutom. Poslije obilnoga, svečanoga ručka, svatovska povorka je kretala na vjenčanje, prvo u općinu, a onda u crkvu.

Sada su na čelu opet bila djeca, a za njima djever i mlada ruku pod ruku, to jest djever (obično *mladin* brat ili bliži rođak) je vodio mladu na vjenčanje sve do oltara u crkvi jer se smatralo da vjenčanje u općini nije potpuno sve dok crkva ne potvrdi. To je

Kukulj od uva do uva

Djeveruša je obično bila mladoženjina neudana sestra. Pošto ovaj mladoženja nije imao neudanu sestru, mjesto djeveruše je zauzela kći njegovoga strica (*čike*). Frizura je po tadašnjoj sončanskoj modi, zaglađena kosa unazad s punđom na potiljku koja se zvala *kukulj od uva do uva*. Na tjemenu nosi vjenčić (krunicu od uštirkane svile). Odjevena je u ruho od svijetlozelenoga kašmir štofa (*kašmarincko ruvo*) s krupnim ružama. Prsni dio bluze je od istog materijala ali tamnije podloge (*grumta*), identičnih ali mnogo sitnijih cvjetića. Ostali dijelovi bluze su isti kao i suknja. Preko bluze nosi mnogo cijenjeni i željeni kod djevojaka i mladih žena, *pršnjač* na *gledalca*. To je mali prsluk od ovčije kože, koji je desetak centimetara iznad struka, s umjetnutim ogledalcima i prišivenim kožnim ornamentalnim ukrasima. Opervažen je crnim krznom od janjeta. Pripasala je svileni *pregač*, orubljen čipkama i zlatnom ornamentalnom trakom koja se naziva *port*. Obuvena je u cipele.

Mlada je odjevena u šokačko bijelo ruho za mlade koje se sastoji od bluze, suknje i pregače. Na nogama nosi cipele. Sve nevjeste su imale *kukulj od uva do uva* na čijem je središnjem dijelu bio pričvršćen bijeli vjenčić, znak nevinosti.

Djeveruša je s *đuvegijom* kroz selo išla u paru iza mlade i djevera. Njena zadaća je bila da nosi *mladin šlajer* (veo) koji je bio dugačak po nekoliko metara. Dolaskom u crkvu njena »misija« je bila završena. Slavlje je nastavila s ostalim engama. Buket cvijeća je poslije svadbe nosila doma. Stavljao se na zid u *pridnje* sobe. Djeverov šal se čuvao u sanducima s ostalim vrijednim stvarima, dijelovima narodnih nošnji. Dokle god je šal bio u dobrom stanju, posuđivao se drugim djeverima za neka nova vjenčanja.

Ruža Silađev

Bogatstvo različitosti u Tavankutu

V. Likovno-literarno-novinarski natječaj

Osnovna škola *Matija Gubec* iz Tavankuta organizirala je od 27. do 29. svibnja V. međunarodni nagradni literarni, novinarski i likovni natječaj *Bogatstvo različitosti* za učenike osnovnih i srednjih škola iz Srbije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Makedonije kojim se želi potaknuti djecu na raspravu o temama suživota s drugima i drugačijima, te razvijati

solidarnost i povezivanje s vršnjacima iz različitih krajeva. Ove se godine održava peti puta. Nagrađena djeca u dvodnevnom boravku su sudjelovali u nekoliko radionica s djecom vršnjacima iz Tavankuta.

Svečani program dodjele priznanja nagrađenim učenicima održana je 28. travnja. Ravnateljica **Stanislava Stantić-Prčić** pozdravila je skup naglasivši kako jednu školu ne čini jedan nastavnik, jedan učenik i ravnatelj nego zajedništvo svih.

Na ovogodišnji natječaj se prijavilo 57 škola iz četiri države, a nagrađeni su sljedeći učenici.

Za najbolju pjesmu :

1. **Vega Valentina Vukić**, 5. razred OŠ *Škurinje*, Rijeka, Hrvatska
2. **Adrijana Kikić**, 8. razred, OŠ *Ivana fra Frane Jukića*, Usora, BiH
3. **Kristijan Barić**, 8. razred OŠ *Stjepan Radić*, Božjakovina Dugo Selo, Hrvatska;

Za najbolji sastav:

1. **Martina Kovačić**, 8. razred OŠ *Matije Gupca*, Gornja Stubica, Hrvatska
2. **Mina Mičić**, 6. razred OŠ *Ivan Goran Kovačić*, Subotica
3. **Elena Kutlić**, 7. razred OŠ *Đuro Pila*, Slavonski Brod, Hrvatska

Za najbolji novinarski rad:

1. **Stella Pivac**, 8. razred, OŠ *Jesenice*, Dugi Rat, Hrvatska

pohvale:

Nikolina Vekić, 3. razred, III. Osnovna škola, Bjelovar, Hrvatska
Samanta Šimunović, 5. razred, OŠ **Nikola Tesla**, Rijeka, Hrvatska
Maja Stanić, 7. razred OŠ *Vežica*, Rijeka, Hrvatska
Sonja Prebeg, 8. razred, OŠ *Josipa Kozarca*, Slatina, Hrvatska
Ana Mihaljević, 8.razred, OŠ *Vežica*, Rijeka, Hrvatska

Gaia Banko, 8. razred, Talijanska OŠ-Scuola Elementare italiana *Bernardo Benussi*, Rovinj, Hrvatska

Damir Pocrnja, 8. razred, OŠ *Jesenice*, Dugi Rat, Hrvatska

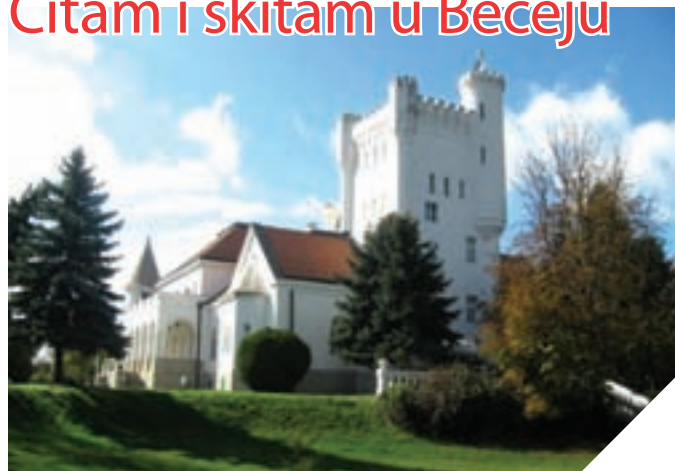
Nikolina Brkan, 8. razred OŠ *Jesenice*, Dugi Rat, Hrvatska

Likovni radovi *Bogatstvo različitosti* – nagrađeni:

1. **Ana Hrvoj**, 8. razred. OŠ *Mate Lovraka*, Zagreb, Hrvatska
2. **Regina Matić**, 6. razred, OŠ *Mate Lovraka*, Zagreb, Hrvatska
3. **Bojana Knežević**, 3. razred, OŠ *Matija Gubec*, Tavankut
4. **Emanuela Kovačević**, **Ana-Marija Marinković**, **Ana Marković**, **Danijela Kalanjoš** Centar za pružanje usluga u zajednici *Klasje*, Osijek, Hrvatska.

I. D.

Čitam i skitam u Bečeju

Informacija za dobitnike nagradnog izleta u okviru IX. kviza *Čitam i skitam*: na put se kreće 16. svibnja, a destinacija je Bečej. Organizatori obećavaju bogat program i dobru zabavu, a mi očekujemo izvješće.

SUNČANA AKCIJA

-10%

SUBOTICA 024/ 551 045

Završeno natjecanje Čitanjem do
zvijezda za srednjoškolce

PRVO mjesto za Suboticu

Emanuela Bošnjak, učenica 2. f razreda Gimnazije *Svetozar Marković* iz Subotice osvojila je prvo mjesto na nacionalnoj razini natjecanja *Čitanjem do zvijezda* u kategoriji multimedijskog uratka.

Nakon pilot projekta prošle godine, Gradska knjižnica Subotica se ove školske 2016./17. godine skupa s Hrvatskim nacionalnim vijećem priključila provedbi kviza znanja i kreativnosti *Čitanjem do zvijezda* i u osnovnim i u srednjim školama gdje se nastava odvija na hrvatskom jeziku. U natjecanju srednjoškolaca sudjelovalo je sedam učenika Gimnazije *Svetozar Marković*. **Ana Vuković** je izradila multimedijški uradak, **Petar Huska**, **Daniel Kujundžić**, **Branka Moravčić** i **Luka Temunović** su rješavali test znanja dok je **Emanuela Bošnjak** sudjelovala u obje kategorije. Za razliku od osnovnoškolske razine, za srednjoškolce su natjecanja bila online i istodobna za sve sudionike kako u Hrvatskoj tako i u Subotici, a rezultati se ostvaruju individualno a ne grupno. Iako je ovo bila prva godina sudjelovanja, prezadovoljni smo ostvarenim plasmanom. Iz testa znanja plasirali smo se do druge, županijske razine dok smo u kategoriji multimedijskog uratka briljirali osvojivši prvo mjesto s maksimalnim brojem bodova. Za to je zaslužna Emanuela Bošnjak koja je izradila fantastičan video inspiriran knjigom *Patnje mladog Werthera* **Johanna Wolfganga von Goethea**. Čestitamo!

Danas se u Čakovcu održava nacionalna razina natjecanja *Čitanjem do zvijezda* za učenike osnovnih škola u kojem sudjeluju i učenice OŠ *Vladimir Nazor* iz Đurđina: **Josipa Dulić**, **Lucija Horvacki** i **Josipa Stantić** u kategoriji kviza znanja dok će plakat predstaviti **Josipa Horvacki**. Želimo im uspješan nastup.

Lektira nije bauk

INTERAKTIVNA obrada lektire

Da lektira nije bauk i *smaranje* nego da može biti veoma interesantna i zabavna potvrdili su učenici 2. c i 3. c razreda OŠ *Ivan Milutinović* iz Subotice koji su 27. travnja bili u Gradskoj knjižnici Subotica na satu lektire. Za tu prigodu pročitali su knjige *Bijeli jelen* **Vladimira Nazora** i *Pinocchio* **Carla Collodija**, a informatorica im je pripremila interaktivne zadatke koje su rješavali na *smart* (pametnoj) ploči. Oduševljeni đaci obećali su da će ponovno doći čim prije pročitaju nove naslove.

Pčelarstvo Sudarević

Vam nudi prirodni vrcani med.

Od davnina poznat kao lijek, nezaobilazan dodatak toplim napitcima,
aktivni učesnik zdrave ishrane, najbolji prijatelj naše kože i kose -
njegovo veličanstvo, MED

BAGREM MED - CVETNI MED - MED SA MATIČNIM MLEČOM
MED SA POLENOM I MATIČNIM MLEČOM - PROPOLIS - POLEN

Kontakt:

Sudarević Kalman: 064/21 31 871

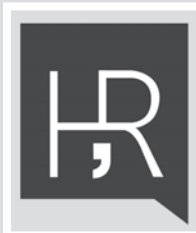
Sudarević Ivan: 060/036 82 27

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com	Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 meteri po jutru. Tel.: 064 305 14 88	Izdajem apartman Silver u Zadru za 2 (+1) osobe s opremljenom kuhinjom i kupaonicom, klimatiziran, TV, Wi-fi. Na raspolaganju je vrt sa sjedećom garniturom i roštiljem. Osiguran parking. Mogućnost dodatnog ležaja ili kunic. Udaljeno 5 min autom od plaže (Borik) te 10 min od centra grada. U neposrednoj blizini nalazi se nekoliko većih shopping centara. Cijena apartmana iznosi 40 eura/dan. Kontakt HR: Juraj 00385955110573, e-mail: phohnjec.ph@gmail.com, Kontakt SRB: Andrej 0641583637
Prodaje se apartman od 36 m ² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.	Povoljno prodajem protočni bojler sa 4 grejača od 24 kilovata i limene radijatore s 200 rebara različitih dimenzija. Tel.: 062 8687964.	Prodaje se kuća u Bačkom Bregu na 11 ari placa, održavana s nusprostorijama, uknjižena, bez tereta. Tel.: 064 1535064, 025 809156.
Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetskom krevetnom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.	Prodaje se veći i manji (skoro nekoristišten) trajno žareći štednjak. Tel.: 024 528682.	PRODAJEM sitno rađene neuramljene vilerove goblene: Dan-noć i Monaliza, kao i kompletan materijal za Pastirsku idilu. Tel.: 024-730-270 ili 063-713-1828.
Prodajem stroj šivanje marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.	Prodajem lijepu komfornu kuću s etažnim grijanjem na čvrsto gorivo na placu od 2 motike i 5 motika bagremove šume u produžetku placa. Treba pogledati. Može i zamjena za dvosoban stan uz dogovor. Tel.: 064 1759512.	Prodajem crjepanu kaljavu peč, braon boje 136/82 cm i šivaći stroj bagat <i>singeric</i> . Tel.: 024 4527499, mob.: 064 1839591.
Prodajem ručno štrikaći stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal. 025 5742 136.	Hitno trebam majstore za regips kod renoviranja moje dvije kuće na Jadranskom moru u Hrvatskoj – Zadar, s hrvatskom ili mađarskom putovnicom. Tel.: 063 7668808 Nikola – nikola.vujic933@yahoo.com	Tražim kupca za vikendicu u Vrbovskoj, otok Hvar, prizemnica pod pločom, 52 m ² , suvlasništvo parcele 500 m ² prilaznog puta 105 m ² . Papiri uredni. Cijena: 65.000 eura. Tel./viber: 063 7139337, e-mail: meridijan12@gmail.com.
Izdajem garsonjeru u Zemunu. Povoljno za dva člaka ili studenta. Lokacija Zemun Tel.: 011 3077036.	Žena sa iskustvom prima čišćenje kuća-stanova može i kuhanje i čuvanje starih osoba. Tel.: 062 1941729.	Ozbiljna žena 50-tih godina primila bih na dvorbu stariju osobu za plaću. Može i u Hrvatskoj. Tel.: 064 0730793.
Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.	Na Radanovcu prodajem peterosobnu kuću na placu od 2 motike, etažno grijanje, gradski vodovod, telefon, autobusno stajalište udaljeno 500 m. Plus 5 motika bagremove šume. Može zamjena za poljoprivredno zemljište u Hrvatskoj ili okoliči Subotice. Tel.: 064 1759512.	Ozbiljna žena, Hrvatica 50 godina želi upoznati muškarca do 65 godina. Može i iz Hrvatske. Samo ozbiljni. Tel.: 064 0730793.
Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.	Naprodaj IMT sijačica za žito 23 reda i OLT sijačica GAMA-18 s lulama širine 2,25 m, sadilica za kukuruz OLT sa 4 reda, dvobrazni plug LEOPARD 12 coli u vrlo dobrom stanju i prikolica čutaka. Tel.: 532-570 ili 528-682.	Prodajem razna bunjevačka ruva od paje, sukna, sefiri, rojtoš, peržijan, plišane i druge marame, muške cizme, čakšire i šubar, kaput s peržijanom i slično. Naprodaj pregače ponjave, astal i stolice, tepisi i slično. Kalajsane kačice za mast i mesnate svinje. Tel.: 024 528682.
Tražim ozbiljnu žensku osobu za dvorbu bračnog para u Svetozar Miletiću za nekretninu. Tel.: 00385 32832310	Odijelo za prvu pričest, haljine za maturske svečanoosti i vjenčanica od čipke iz uvoza na prodaju. Tel.: 060 1554743.	Prodaje se kuhinja, aspirator, štednjak »končar«, televizor »orion«. Tel.: 061-561-2690.
U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.	Prodaje se stan na Radijalcu od 52 m ² . Tel.: 069 2887213.	
Starija kuća (4 sobe, ručiona, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za Zagreb (stan ili kuća) – centar. Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.	Prodaje se dvosobna kuća u nizu kod Šibenika 65m ² , cijena 50.000. Kontakt telefon 064-11-31-287.	
Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.		

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* VAŽI DO 16.5.2017.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

CROART
Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

5G

internat

već od
649 din

TIPPNET
SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

Miran Kujundžić, odbojkaš *Vojvodine NS seme*

USPJEHE ne prati popularnost

»Selektor **Nikola Grbić** me je stavio na širi spisak za seniorsku reprezentaciju, što mi je velika čast.«

Komentirajući odbojku u Srbiji, Kujundžić kaže da se po organizaciji i finansijskom stanju ističu OK *Vojvodina* i OK *Crvena zvezda*. Kaže da je odbojka u Srbiji podzastupljen sport i u sjeni nogometa i košarke.

»Ako pogledamo unazad odbojkaši i odbojkašice prave velike rezultate na natjecanjima i s obzirom na to, popularnost baš nije velika, ali, možda se i to jednoga dana promijeni.«

Poput drugih odbojkaša Miran svoju sportsku karijeru želi graditi negdje vani, ne u Srbiji. Kaže da je uvijek sportiste kratak i iako trenutačno može živjeti od odbojke, uz ovakva primanja ne može si osigurati budućnost.

Odbojka je u Srbiji podzastupljen sport i u sjeni nogometa i košarke * Planovi su mi, kao i svakom drugom odbojkašu u Srbiji, da odem van gdje bih osigurao sebi egzistenciju za daljnji život

Nakon dugo godina odbojkaški klub *Vojvodina NS seme* postao je prvak Srbije pobijedivši *Crvenu zvezdu*. Ovu, 14. titulu državnog prvaka *Vojvodini* su prošloga tjedna u maloj dvorani SPC *Vojvodina* u Novom Sadu donijeli, kako ih mnogi zovu, »neki novi klinci«, među kojima je i subotičanin **Miran Kujundžić**.

Komentirajući utakmicu, Kujundžić kaže da je osvajanje titule prvaka Srbije najveći uspjeh i za njega i za ostale suigrače u dosadašnjoj sportskoj karijeri s obzirom na to da su svi vrlo mladi i da je očekivano bilo i s jedne i s druge strane da se do pobjede neće doći lako:

»Uzeti titulu za klub nakon deset godina je jako veliki uspjeh za sve nas i nadamo se da neće biti i jedini. Mi smo generacija od koje se to nije očekivalo već sada, jer smo svi mladi. Nismo ni mi ni igrači *Crvene zvezde* očekivali da će netko lako pobijediti u tri utakmice. Znali smo da je konkurencija jaka i da će peta utakmica presuditi. Tako je i bilo. S početka smo imali zaostatak 1:0, pa 2:1 u setovima, ali smo se na sreću digli i odigrali najkvalitetnije kad je trebalo te smo okrenuli rezultat u našu korist na 3:2.«

Ovu, do kraja neizvjesnu utakmicu, pratila je brojna publika:

»Možemo se pohvaliti da smo nakon dugo vremena napunili malu dvoranu *Spensa*. Ljudi su stajali u gornjem redu i kažu nam iz organizacije da je davno tako bila posjećena neka utakmica«, kaže Kujundžić.

Kandidat za reprezentaciju

Kujundžić je trenutačno član juniorske reprezentacije, a kako kaže, ako Bog da – možda bude i član seniorske reprezentacije:

»Planovi su mi, kao i svakom drugom odbojkašu u Srbiji, da odem van gdje bih osigurao sebi egzistenciju za daljnji život, jer u Srbiji to nije moguće. Hoću li otići nakon završetka ugovora s *Vojvodinom*, za dvije godine, ili možda čak i ranije to još nitko ne zna, ali definitivno mi je u planu da igram u nekom stranom velikom klubu.«

Po uzoru na brata

Kujundžić je u *Vojvodinu* došao prije tri godine, na mjesto primača servisa.

»Poziv iz OK *Vojvodine* sam dobio u drugom razredu srednje škole, tako da sam se iz mog prvog kluba OK *Spartaka* prebacio u trećem razredu. U *Spartaku* sam igrao na mjestu korektora, a u *Vojvodini* sam prešao na primača servisa i može se reći da je to bila dobra odluka.«

Prve odbojkaške korake Kujundžić je naučio na sekciji u petom razredu osnovne škole da bi se nakon dvije godine upisao u *Spartak*. Ondje je najprije igrao u drugom timu, kao junior, a ubrzo je prešao i u prvi.

Veliku ulogu u Kujundžićevom bavljenju odbojkom ima njegov stariji brat **Vedran**, također odbojkaš: »Logično je da se uvijek ugledamo na starije. Na sreću, tako sam se i ja ugledao na brata Vedrana. Gledao sam njegove utakmice i vjerojatno mi se preko njega usadila ljubav prema odbojci. Danas, iako je on napustio ovaj sport, mogu mu zahvaliti što zbog njega treniram odbojku.«

J. Dulić Bako

MOK Spartak načinio je tijekom travnja pravi podvig

NA PUTU do Super lige IZBACILI Partizan

Odbojkaši *Spartaka* iz Subotice napravili su tijekom travnja pravi podvig. Nakon što su natjecanje u Prvoj ligi Srbije završili na drugom mjestu, iza *Mladog radnika* iz Požarevca, momčad iz Subotice čekao je baraž za ulazak u viši rang. Na putu do Super lige ispriječila im se ekipa *Partizana*, daleko poznatiji tim, koji u svojoj povijesti nikada nije ispao iz elite državnih prvenstava. No, za sve postoji prvi put, pa tako i za ispadanje crno-bijelih.

Spartak je odigrao tri odlične utakmice. U prvoj su na gostovanju napravili pravo iznenađenje: pobijedili su s 3:0, a onda je uslijedila prava drama. U drugom meču u Subotici *Spartak* bilježi pobjedu od 3:2, tek nakon preokreta, a po tom scenariju je odigran i treći meč, opet u Beogradu.

Prije početka sezone bilo je mnogo nepoznanica, a bilo je teško naglasiti ambicije kod ekipe koja je bila u formiranju. Ipak, mladi trener **Igor Žakić** zasukao je svoje rukave, a na koncu se ispostavilo da je pojačan rad zaista i donio ovakav rezultat.

Jak ritam rada

»Bilo je mnogo nepoznanica oko sastava, počeli smo sve nekako na brzinu, što se kaže, na vrat – na nos, a pripreme smo počeli relativno kasno. Nametnuli smo jak ritam rada, nismo bili sigurni hoće li momci izdržati, ali kada je počela sezona sve je bilo nekako jasnije. Mi jesmo vjerovali u ovakav rezultat od početka, ali je ipak moralo proći dosta vremena da krenemo i da pričamo o tome«, ističe Žakić.

Uspjeh je stigao nakon sezone u kojoj je *Spartak* s, reklo bi se, jačom postavom na terenu, ostao na korak do plasmana u Super ligi. Kako ističu u Subotici, prošle godine je kvaliteta bila neupitna, ali je nedostajalo »timskog duha«. Ove godine je, čini se, bilo obrnuto: timska igra u kojoj je svatko znao svoje mjesto donijela je veliki uspjeh.

U analizi detalja koji su donijeli presudu o konačnom skorogolubova ne može se izbjeći jedan poraz. Ma kako to čudno zvučalo,

neočekivani poraz od *Smedereva* ujedinio je momčad kao nikada prije.

»Sezonu smo počeli serijom pobjeda protiv lakših rivala. Vjerojatno smo se malo opustili i onda je stigla kazna. Očekivali smo pobjedu u Smederevu, a dogodilo se suprotno. No, dogodilo se još nešto. Taj poraz nas je trgao. Vratili smo se u Suboticu, sjeli svi zajedno, pričali više od dva sata o toj utakmici... svako je rekao svoje. Nekako je od narednog treninga sve izgledalo drugačije. Vjerujem da smo zbog te utakmice ušli u Super ligu«, kaže Žakić.

Preokret

Vraćajući se na baraž seriju, Žakić ne može a da ne spomene ponovo treći meč, koji je donio pravu dramu:

»To je bio pravi meč koji nam je do kraja potrošio sve živce, ali i donio veliku radost. Dobili smo prvi set i svi smo očekivali da je priča gotova, da će igrači *Partizana* igrati dalje s manje motiva. No, dogodilo se suprotno. Naš rival zaista ima sjajan tim, ali veoma mlad. Uspjeli su napraviti preokret, utakmica je ušla u peti set, drama je kulminirala, ali smo uspjeli izvući posljednje atome snage. Jednostavno, moralo je tako. Plasman u viši rang nije nešto što se lako ostvaruje.«

Muški odbojkaški klub *Spartak* se tako vratio u Super ligu, elitni rang domaće odbojke, gdje je Subotičanima uostalom i mjesto. Podsjetimo, *Spartak* ima bogatu povijest uspjeha u muškoj odbojci, a u klubu se posebno diče rezultatima iz sredine 80-tih godina 20. stoljeća. *Spartak* je dva puta bio viceprvak nekadašnje Jugoslavije, prvak države 1975. godine, a 1976. godine trećeplasirana ekipa Kupa prvaka Europe.

D. Vuković

Momčad

Za *Spartak* su tijekom sezone nastupali: **Miljan Milović** (1994. godište), **Nemanja Jungić** (1995.), **Dario Peić** (1997.), **Mario Medan** (1986.), **Vanja Eremić** (1995.), **Nemanja Đurđević** (1999.), **Ivan Konkolić** (1989.), **Ljuk Kristaj** (1998.), **Uroš Kecman** (1988.), **Milan Pualić** (1995.), **Nikola Pavlović** (1996.), **Igor Savić** (1999.), **Milan Ljuboja** (1998.), **Aleksandar Tumbas** (1998.) i **Ivan Lozić** (1995.).

Pogled na tablicu 1. HNL daje, čini se, posve jasnu sliku i nekoliko kola prije kraja (ukoliko naravno ne bude nekih senzacionalnih obrata) moglo bi se reći kako je novi prvak već poznat. *Rijeka* ima velikih osam bodova prednosti nad prvim pratiteljem *Dinamom*, a momčad s Kantride odnosno Rujevice (dok traju radovi na obnovi stadiona) još uvijek nije osjetila gorčinu poraza (24 pobjede i 7 remija), te je zbilja minimalno vjerojatno da bi u posljednjim kolima mogla prosuti zlatno mlijeko prvoga šampionskog naslova.

Nema što, zavrjedili su Riječani predvođeni slovenskim stručnjakom **Kekom**, ovaj naslov sezone 2016-17, jer trenutačno igraju najbolji i najljepši nogomet u Hrvatskoj. S druge strane, na drugoj poziciji *Dinamo* će nakon jedanaest godina suverene vlasti ovo ljeto dočekati kao viceprvak i skupa s *Hajdukom* i *Osijekom* zaigrati u kvalifikacijama za Ligu Europe.

Na koncu HNL raporta još jedna mala zanimljivost: dva najbolja strijelca bijele momčadi u proteklih nekoliko sezona (**Kramarić** i **Andrijašević**) svojevremeno su bili odbačeni od svojih matičnih klubova (*Dinamo* i *Hajduk*), ali su baš na Kantridi uspjeli pokazati i dokazati svoj talent. Njihovi golovi zasigurno su mogli koristiti momčadima koje danas gledaju u leđa šampionima iz Rijeke. O unosnim transferima da i ne govorimo (*Kramarić* – *Leicester* – *Hoffenheim*, *Andrijašević* – ?).

Kad smo već kod transfera, sve više se govori o desecima milijuna eura koji su velike europske momčadi spremne ponuditi za hrvatski dvojac iz *Intera* (**Perišić**, **Brozović**). Za prvog se naprosto otimaju Englezi i Španjolci, a čiju će majicu nositi iduće godine uskoro ćemo saznati.

Hrvatska je ponovno velika nogometna sila, ma što to drugi mislili. **Modrić** (*Real*) i **Rakitić** (*Barca*) su na korak do naslova u Španjolskoj, **Mandžukić** (*Juventus*) ga već ima u Italiji, **Subašić** (*Monaco*) je blizu i tako dalje.

Konačno, Hrvatska je vodeća u svojoj skupini kvalifikacija za SP 2018 u Rusiji.

M. D.

Opstanak gotovo siguran

TAVANKUT – U 23. kolu Vojvođanske lige Sjever *Tavankut* je na svojem travnjaku zabilježio sigurnu pobjedu od 3:0 (2:0) protiv susjeda na tablici, ekipe *Mladost APA* iz Apatina. U prvih pola sata igre gosti su imali blagu, ali jalovu inicijativu. Domaćini su potom sve konce preuzeli u svoje ruke i zgodicima **Skenderovića** u 31. i 42. minuti ostvarili pristojnu prednost. U nastavku su Tavankučani igrali vrlo dopadljivo, a točku na »i« stavio je **Poljaković** zgoditkom u 85. minuti. U 24. kolu Tavankučani su na teškom gostovanju u Pačiru protiv susjeda na tablici, *Bačke*, odigrali neodlučno 1:1, a već u nedjelju, u 25. kolu, na svojem će travnjaku dočekati ekipu *Srbobrana*.

I. A.

Sončani stopostotno uspješni u Baču

BAČ – Na tradicionalnom, 12. Uskrsnom turniru u Baču, održanom dan prije Uskrsa u sportskoj dvorani *Bačka tvrđava*, u organizaciji KK *Bačka tvrđava* uz potporu Šotokan karate saveza Srbije, nastupilo je oko 400 natjecatelja iz 29 klubova iz Srbije i Rumunjske. Na turniru je, sa stopostotnim uspjehom, sudjelovalo i jedanaestero čla-

nova KK *Kumite* iz Sonte. Zlatna odličja osvojili su **Tomislav Matin**, **Andrea Majstorović** i **Jovan Macanović**, srebrna **Marija Macanović**, **Lazar Romanić** i **Stefan Simić**, a brončana **Milan Simić**, **Reka Rižanji**, **Petar Lazić**, **Darko Pavlović** i **Matija Zablocki**.

»Presretan sam zbog ovakvog uspjeha kluba, to je samo potvrda onoga što stalno govorim i ovoj djeci i njihovim roditeljima. Dobre rezultate donose jedino rad, red i stega. I osobno sam zadovoljan svojim uspjehom, pokazao sam suparnicima da, unatoč godinama, još nisam za staro željezo«, rekao je predsjednik i glavni trener KK *Kumite*, majstor crnog pojasa 4. dan Tomislav Matin.

I. A.

Vratar sačuvao bodove

SUBOTICA – Nogometaši *Spartak Ždrepčeva krv* stigli su do nove pobjede pred domaćim gledateljima u play-out skupini Super lige Srbije. S 2:1 (2:0) svladali su *Novi Pazar*, te su na taj način gostujuću momčad udaljili od mogućnosti da ostanu članovi Super lige i naredne sezone.

Spartak je dobro počeo utakmicu, a poveo je već u 11. minutu. **Ivanović** i **Krefl** su uradili veliki dio posla, a neodlučnost obrane gostiju koristi Savković da donese vodstvo domaćima. **Golubovi** su udvostručili prednost u 38. minutu, na asistenciju **Glavčića**, **Mudrinski** postiže jedan od najljepših zgoditaka u Subotici ove sezone. U međuvremenu do gola su mogli i gosti, pogodili su vratnicu, dok je vratar domaćih **Ostojić** dva puta odlično reagirao.

Spartak je bio na mukama od 56. minute: tada je zbog drugog žutog kartona isključen Glavčić. Gosti su stigli do gola u 80. minuti golom **Plavšića**, a da bodovi ostanu u Subotici pobrinuo se ponovo vratar domaće momčadi koji je i u drugih 45 minuta imao nekoliko odličnih obrana.

U subotu, 6. svibnja, *Spartak* je ponovo domaćin, a u Subotici gostuje *Rad* iz Beograda. Utakmica počinje u 17 sati.

Prva superligaška pobjeda

SUBOTICA – U Super ligi za košarkaše odigrani su mečevi trećeg kola, a momčad *Spartaka* iz Subotice stigla je do prve pobjede. Sa 75:68 (11:12, 19:15, 13:16, 32:25) *Golubovi* su savladali *Borac* iz Čačka. Do prvog trijumfa domaći su stigli sjajnim košgeterskim izdajanjem u posljednjoj četvrtini u kojoj su postigli čak 32 poena. Junak u uspjehu bio je **Dorđe Tresač**, meč je završio s 24 poena, od toga je čak 19 dao u odlučujućoj četvrtini. Valja spomenuti i učinak **Igora Kesara** koji je, uz 10 poena, kontrolirao skok pod oba obruča.

Golubovi su u srijedu, 3. svibnja, odigrali susret protiv *Partizana* u Subotici, a danas, 5. svibnja, gostuju FMP-u.

Tradicionalni Trimbi

SUBOTICA – Na relaciji između Subotice i Palića održana je tradicionalna sportsko-rekreativna manifestacija *Trimbi*. Bilo je ovo 42. izdanje *Trimbija* koji se održava 1. svibnja. Sudionici su rutu mogli prevalidati na tri načina: biciklama, rolerima ili pješice, a prema podacima iz Gradskog saveza *Sport za sve*, to je učinilo blizu 250 Subotičana.

Najsretniji su darovani brojnim nagradama, a najvrjednije – bicikle, dobili su **Zora Tuco**, **Ognjen Berkeš** i **Andrej Toronji**.

D. Vuković

U NEKOLIKO SLIKA

Odmor 1. svibnja

Iz Ivković šora

Sićanja...

piše: Branko Ivković

Eto, što je čovik stariji sve se više tog sića, kontam ja to tako dok se naslađivam s kafom na pripeki ode pod zabatom s mojim pajdašima Josom i Perišom. Tu nam se i mačak Đuro mota oko noga i gata kako bi nam ukro jel izmolio komad kolača od nedilje zaostalog. Baš nam već dojadila ova zimoća, još malo da je potrajala borme bi već došle na red i tačke iz ogrede, toliko se već položilo. Ko nam kriv kad smo se tako gospocki i olako odrekli našeg starovinskog ogriva i parasnički pečivi, pa prišli na ova varoška grijanja, a za nji brez uglja i dobri suvi drva ništa. »Mani ti kad smo mi kadgod turili dva košara čukanjica u peć«, veli Joso, žalec za stari lipi vrimenima. Jeste to, al sad ga niko cigurno ne bi natiro da ide po njivi i kupi i istresa čukanjice od zemlje. Gledimo okolo po zelenilu što smo ga jedva dočekali, nije zdravo nasradalo od ovog sniga jel srića pa nije pao i mraz s njim. Tako dok se sićamo ne možemo s tugom da ne pogledamo ovu našu zadrugu, kako smo je kadgod složno i lipo s prolića sređivali, kosili travu i kresali ogradu a sad sirota se ni pripoznat ne mož. Staza, di je bila na glavni ulaz se već ne zna ni di je bila, drva se obisila do zemlje neokresana. Dolaze tu nika čeljad koje niko u našem selu ni ne pozna, tiraju traktore tamo i vamo, ne zna se ni ko pije ni ko plaća, al se zna da su naplatile rabadžije i njeva dica, jel nisu dobili ni dinar od te kobajage privatizacije. Zemlja se polagano, vele upućeni, smanjiva i pripisiva kojikako, ni sam Bog ne bi znao, lipa gvozdена ograda se guli i rđa... Bože moj, kad se sitimo skoro da smo zaplakali sva trojca u glas. Pa kadgod su tu radila čeljad, po sela je kruz zarađivalo, a sad stoji prazno i napuštano kugod tuđe. Doduše, divane upućeni da su za našu zadrugu zainteresirani čak i oni što jaše na devama po pisku, al svitu nije virovat, začas od komarca opravi magarca. Samo, čeljadi moja, ode u Ivković šoru svit je zdravo bisan, a i pravo ima, ta to je zemlja oduzeta od naši dida a sad se s njom hasnira svako ko stigne bliže vatri i politici. Možete vi bit bisni na Branišin divan koliko očete, možete me i ružit i divanit o meni šta očete, al ja se više opšte ne srdim na ovu dicu što lipo spakuju bućur i odu napolje tražit sriću. Još, kako čujem, i praviće se nike lipe kuće za ove što se svađaje i tuku po našim dosad mirnim sokakima, da siroti imadu mista u našoj mirnoj varoši. Samo, ja vas pitam šta ovi odozgor misle s nama, ko će nama opravit kuće kad ove propadnu? Jel mi nismo vridni ni umazat krečom makar ono što se kadgod opravilo u ta, kako viču, neslobodna vrimena? Hm, sad smo puni slobode a ne smimo otić u komšisko selo brez propusnice. Eto, prid Božić komšija tio donet ovcu iz Bajmaka pa bio samo tako zafrkavan jel nema niku veterinarovu potvrdu. O svitu ni ne smim divanit... Pitaje te za sve di si, kad si i zašto si rođen za ma kaku artiju. Ostala nam samo sićanja... Zbogom.

Bać Ivin štodir

Ni gladni ni žedni a nezadovoljni

piše: Ivan Andrašić

Bać Iva se prenijo ka čo pitlove. Ko da mu baš i ni sve kako triba. Okrene se, ispruži ruku, al misto nuž njega prazno. Oma mu došlo u glavu, njegova juče ošla u Švapcku, ostaće tamo dva miseca. Da je tu, sad bi se digo, potpalijo i skuvo jim kafu. Još malo ćutijo po dunjom, štodira se, eto došo i taj Prvi maj. Zvalo ga više nji na Dunov, al mu srce ni iskalo it brež njegove. Nikomu ni voljijo bit peti točak. Pomalo mu se i steškalo, pa se rešijo ostat doma. Ni dugo ležo, navuko se i ošo u stražnji dvor. Naranijo marvu i živinu, pa malo sijo u gank. Mačak mu se oma usegenčijo u krilo. Sto ga gladit po leđi, al ga vaj samo gleda oči i nikako tugaljivo mauče. Ko da i njemu niko fali. Eto, misli se i on je živo biće i on imade dušu, možda veću neg puno čeljadi. Digo se sa stolčica, do mu jist, al mačak samo pomeriso i ošo u kujnu, pa ope sto maukat. Taksa ni ni dolazijo naprid, ne mož ga ni čut ni vidit o ciloga jutra. Unišo i bać Iva u kujnu, metnijo čaj, veli neće ni pit kafu dok njegova ne dojde natrag. Pripravijo i fruštuk, obarijo malo šangarepe, skuvo jajce i uzo komatić crnoga kruva i dva mlada luka. Samo što sijo, Taksa sto lajat da se pokida. Za poštaša još rano, kuršmita već dugo nemu u selu, a i Prvi maj je, znade se da državne službe ne radu. Va država ispoštuje sve svece. I državne i crkvene i stare i nove, u poslidnje vrime slavu i ne što se slavili još u vrime ka se kurtalisalo Turčina. Istina, ne baš va, u to vrime se tako zvala, al bila puno manja, vamo di bać Iva živi, iz te države se moglo dojt samo čamcim i to kradom. Taksa tako bisno laje još jedino na kuma Tunu, vada mu nikada neće zaboravit naj šljokac još dok bijo štene. Tako i bilo, kum u velike žurbe prošo kroz gank i unišo u kujnu. Oma sijo zastal. Bać Iva mu naljo polučak rakije i metnijo prid njega olbicu pogačica što ji njegova spekla pri puta. »Bome, kume, neće bit dobro, viš ti koliko se ve balavčadi okuplja i to što dalje, u sve više varoši. Ne znam šta bi oni i tili? Mladi su i pusti. Nit su gladni, nit su žedni, a ope jim ne valja! Do bi ja njima motiku u šake, pa da vidu kako se zaradi kruv!«, veli kum Tuna, izdune polučak, pa oma sam nallje drugi. »Bome, kume, ja to baš i ne bi tako tolmačijo. Šta tu motiku nisi do tvojima, ka ji već nisi poslo na škole? Lipo ji sve poudešo u državnu službu, a vrimenom došli i do koikaki diploma ko i ti i tvoja, a škole niste ni vidli! Eto, zoto što nam država puna taki, zovu dicu ni nema boljega sutra! Zoto i mlado i staro mora u svit, jal ti i tvoji pajtaši ne znate koliko vam dosta, a naj čiji dada ni u partije u koje bi tribo bit, nek uči škole kakegod oće, u ve države posla dobit neće! A rabadžijama za najgorje poslove gazde daju nadnice kad oće i koliko oće, pa i oni bižu!« veli bać Iva i odnese rakiju sastala u stelažiju. »E, kume, sad si baš stvarno pritiro! Ne kažu moji džabe da imaš jezik ko krava rep! Bolje se malo pripazi, nikada ne znaš ko ti sluša!« veli kum Tuna i u žurbe otide doma. Jedino još Taksa dugo lajo za njim.

MISLI

Nelson Mandela: Izgleda nemoguće, dokle god se ne završi.**Hegel:** Hrabrost koja se bori bolja je od slabosti koja traje.**Jim Rohn:** Ili Vi pokrećete dan ili dan pokreće Vas.

KVIZ

Bratoljub Klaić

Tko je bio Bratoljub Klaić?

Gdje i kada je rođen?

U kojim se državama stručno usavršavao?

Koje je godine doktorirao i na koju temu?

Gdje je sve predavao kao profesor?

Koje je njegovo najpoznatije djelo?

Čime se, uz izučavanje jezika, stručno bavio?

Kada je i gdje umro?

Glasoviti hrvatski jezikoslovac.
U Bizovcu, 1909. godine.
Poljska i Češka.
1941. godine na temu *Bizovačko narječje*.
Vukovaru, Osijeku, Prijedoru i Zagrebu.
Rječnik stranih riječi (1951.).
Teorijom književnosti.
1983. godine u Zagrebu.

VICEVI

Kako programer izjavljuje sućut?

Primi moju tehničku potporu...

Dolazi žena kod bakice na tržnicu kupiti svježi sir:

– Skup Vam je ovaj sir bako!

– Nije skup sir, nego si se ti loše udala!

FOTO KUTAK

Jorgovan i leptir

**PETAK
5.5.2017.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:07 Imam problem
09:30 Gorski liječnik, serija
10:17 Pod otvorenim nebom: Kostarika, dokumentarna serija
11:12 Riječ i život
11:42 Cesarica - hit godine
12:00 Dnevnik 1
12:25 Voli me zauvijek
13:10 Skica za portret
13:21 Hrvatsko podmorje: Priče iz dubina - Rat u Jadranu, dokumentarna serija
13:53 Bonton: Javljanje na tuđi mobitel
14:00 Kod doktora, talk-show
14:45 Normalan život
15:30 Znanstveni krugovi
16:00 Hanna, slušaj svoje srce
17:01 Vijesti u 17
18:05 Bonton: Kad se netko sam pozove
18:12 Manjinski mozaik
18:31 Moj HRT
19:01 Dnevnik 2
19:46 Tema dana
20:05 Ljeta u Indiji, serija
21:50 Otkrivamo Hrvatsku: Štrigova, dokumentarna serija
22:20 Dnevnik 3
22:55 Cesarica - hit godine
23:00 Sedam psihopata, britanski film
00:45 Svakodnevica, britanski film
02:10 Agora, španjolski film
04:10 Gorski liječnik, serija
04:55 Voli me zauvijek

05:53 Regionalni dnevnik
06:35 Pipi duga čarapa
07:00 Juhuhu
08:30 Jurica Urica
08:56 Prijatelji iz divljine
09:02 Ubojice između polova
09:30 Školski sat: Slatke zadruge
10:00 Arpadovići u hrvatskih zemljama: Hungariae, Dalmatiae, Croatiae Rex
10:30 Gem, set, meč - serija
11:05 Paul O'Grady i ljubav prema psima, dokumentarna serija

11:30 Ubojstvo, napisala je
12:25 Veliki snovi, a malo prostora dok. serija
13:40 Tajna dvorišne rasprodaje: Kriva dok se ne dokaže suprotno, kanadski film
15:10 George Clarke - Čudesne zamisli
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Od pola do pola s Michaelom Palinom: Ravnice, brodovi i vlakovi, dokumentarna serija
17:37 Nogomet, EL - sažeci
18:17 Sve će biti dobro, serija
19:02 Ljubav u zaleđu, serija
20:05 Umrorstva u Midsomeru
21:47 Vera, serija
23:17 #nemoj nikome reći
23:54 Serum istine, američki film
01:49 Tajna dvorišne rasprodaje: Kriva dok se ne dokaže suprotno, kanadski film
03:19 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
6.5.2017.**

05:52 Klasika mundi
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:07 U sjeni vješala, američki film - ciklus klasičnog vesterna
10:36 Uvijek otvoreni, serija
11:08 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:14 Duhovni izazovi
13:48 Prizma
14:36 Afganistan 1979. - Rat koji je promijenio svijet, dokumentarni film
15:38 Gradionica vrtova: Vrtić
16:08 Zdrav život
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kulturna baština
17:42 Lijepom našom: Belišće
19:00 Dnevnik 2
19:45 Tema dana
20:00 LOTO 7/39
20:05 A strana, zabavno-glazbena emisija
21:40 Dnevnik 3
22:17 Opasna šifra, film
00:12 U sjeni vješala, američki film - ciklus klasičnog vesterna
01:42 Sretna obitelj, serija
03:22 Reprizni program
04:55 Afganistan 1979. - Rat koji je promijenio svijet

05:50 Veterani mira
06:35 Prizma

05:53 Regionalni dnevnik
06:35 Pipi duga čarapa
07:03 Juhuhu
08:30 Jurica Urica
08:56 Prijatelji iz divljine
09:02 Ubojice između polova
09:30 4Teens, serija za mlade
10:20 Hestonova nemoguća misija
11:15 Vrtlarica
11:50 Vrtni snovi: Vrt La Louve u Provansu, dokumentarna serija
12:50 Luka i prijatelji
13:15 Sjedni, odličan
14:20 Umrorstva u Midsomeru, serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:25 Cesarica - hit godine
16:30 Vukovar: Sinjska alka, prijenos
19:25 Garaža: Vatra
20:00 Bijes pod kontrolom, američki film
21:40 Cesarica - hit godine
21:45 Iza kulisa Boljšoj teatra, dokumentarni film
23:15 Motel Bates, serija
00:05 Cesarica - hit godine
00:07 Ludnica u Clevelandu, humoristična serija
00:27 Uvijek je sunčano u Philadelphiji, humoristična serija
00:57 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
7.5.2017.**

07:40 Kucaj na bilo koja vrata, američki film - Zlatna kinoteka
09:20 Pozitivno
09:50 Biblija
10:00 Split: Sv. Duje - procesija i misa, prijenos
12:30 Dnevnik 1
13:00 Plodovi zemlje
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:48 Bečki dječaci - Mladost u višeglasju, dokumentarni film
17:00 Vijesti u 17
17:14 Sve zbog jednog dječaka, serija
17:56 Cesarica - hit godine
18:00 Superbogašići i mi, dokumentarni film
19:00 Dnevnik 2

19:47 Tema dana
20:00 LOTO 6/45
20:10 Kiklop, hrvatski film
21:45 Dnevnik 3
22:15 Cesarica - hit godine
22:20 Osuda, američki film
00:10 Nedjeljom u dva
01:10 Sretna obitelj, serija
02:50 Kucaj na bilo koja vrata, američki film - Zlatna kinoteka
04:25 Reprizni program
05:15 Plodovi zemlje

06:08 Regionalni dnevnik
06:35 Pipi duga čarapa
07:00 Juhuhu
08:30 Čudesni siročići iz prirode, serija
10:05 Detektiv Murdoch
10:55 Ciglu po ciglu - Bryk preuređuje, dok. serija
11:17 Vrtlarica
11:50 Dobar, bolji, najbolji... kroz ušicu igle (3/6)
12:50 Cesarica - hit godine
12:55 Anything For Love, američki film
14:25 Lidijina kuhinja: Svestrane rajčice na talijanski način, dokumentarna serija
14:50 (Re)kreativac
15:20 Magazin Lige prvaka
15:55 Rukomet, Challenge kup - finale: Lokomotiva - Hoor, prijenos
17:40 Rukomet, LP (Ž) - final four, prijenos
19:30 Stolni tenis: ITTF turnir Zagreb, reportaža
20:00 Zajedno protiv zločina
21:00 Volim nevolje, američki film - Filmovi s 5 zvjezdica
23:00 Svjedoci, serija
23:55 Cesarica - hit godine
23:57 Detektiv Murdoch
01:37 Anything For Love, američki film
03:07 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
8.5.2017.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:05 Imam problem
09:27 Gorski liječnik, serija
10:20 Plodovi zemlje
11:15 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:20 Voli me zauvijek
13:12 Informativka

13:21 Hrvatsko podmorje: Priče iz dubina - Tajne odaje, dokumentarna serija
13:53 Bonton: Kad se netko sam pozove
14:00 Kod doktora, talk-show
14:45 Društvena mreža - medicina
15:58 Hanna, slušaj svoje srce - telenovela
17:00 Vijesti u 17
17:20 Hrvatska uživo
18:05 Bonton
18:08 Cesarica - hit godine
18:11 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Labirint
20:40 Škrinja: Stepinac, dokumentarni film
21:45 Otvoreno
22:37 Dnevnik 3
23:06 Cesarica - hit godine
23:12 Mali noćni razgovori
23:57 Istrage gospođice Fisher, serija
00:52 Zakon i red: Odjel za žrtve
01:37 Boja strasti, telenovela
02:22 Boja strasti, telenovela
03:07 Gorski liječnik, serija
03:57 Reprizni program
05:05 Otvoreno
05:50 Voli me zauvijek

06:03 Riječ i život
06:35 U vrtu pod zvijezdama
07:00 Juhuhu
08:30 Jurica Urica
08:56 Prijatelji iz divljine
09:02 Ubojice između polova
10:00 Sedam vrhova: Mount Kenya - snijeg na ekvadoru
10:30 Gem, set, meč - serija
11:05 Sjedni, odličan
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:25 Veliki preporod britanskog vrta
13:40 Love on the Sidelines, američki film
15:10 George Clarke - Čudesne zamisli
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Punom parom naprijed, dok.serija
17:35 Dobre namjere, serija
18:20 Sve će biti dobro, serija
19:05 Ljubav u zaleđu, serija
20:00 Stadion
21:00 TV Bingo
21:45 Rocky 3, američki film
23:25 Seks i grad, serija
23:55 Završni udarac, serija
00:40 Love on the Sidelines, američki film

UTORAK 9.5.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:05 Imam problem
09:27 Gorski liječnik, serija
10:20 Pod otvorenim nebom: Južna Koreja
11:17 Glas domovine
12:00 Dnevnik 1
12:20 Voli me zauvijek
13:12 Informativka: Hrvatski dizajn
13:21 Hrvatsko podmorje: Priče iz dubina - Kamera u moru, dokumentarna serija
14:00 Kod doktora, talk-show
14:45 Društvena mreža
15:58 Hanna, slušaj svoje srce
17:00 Vijesti u 17
17:20 Hrvatska uživo
18:11 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Global
21:00 Eurosong 2017. - 1. polufinalna večer, prijenos

23:17 Dnevnik 3
23:52 Pod otvorenim nebom: Južna Koreja
00:47 Istrage gospođice Fisher, serija
01:42 Zakon i red: Odjel za žrtve
02:27 Boja strasti, telenovela
03:57 Gorski liječnik, serija
04:47 Reprizni program
05:05 Otvoreno
05:50 Voli me zauvijek

05:53 Regionalni dnevnik
06:35 U vrtu pod zvijezdama
07:00 Juhuhu
09:02 Ubojice između polova
09:30 Školski sat: Meridijani i paralele
10:00 Ciak junior: Moj pehar
10:15 Notica: Truba
10:30 Gem, set, meč - serija
11:05 (Re)kreativac
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:25 Veliki preporod britanskog vrta
13:40 Knjižara krimića: Hej, maleni - američki film
15:10 George Clarke - Čudesne zamisli
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Stadion
17:42 Dobre namjere, serija
18:25 Sve će biti dobro, serija
19:10 Ljubav u zaleđu, serija
20:03 Žene, povjerljivo!
21:00 Vjenčanje, film
23:25 Seks i grad, serija
23:55 Završni udarac, serija
00:40 Knjižara krimića: Hej, maleni - američki film (R)

SRIJEDA 10.5.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:05 Imam problem
09:27 Gorski liječnik, serija
10:20 Na polinezijskom nebu, dokumentarni film
11:17 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:20 Voli me zauvijek
13:12 Informativka: Nematerijalna kulturna baština
13:21 Hrvatsko podmorje:

Boje život Jadrana
14:00 Kod doktora, talk-show
14:45 Društvena mreža
15:58 Hanna, slušaj svoje srce
17:00 Vijesti u 17
17:20 Hrvatska uživo
18:11 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 LOTO 7/39
20:05 Potrošački kod
20:40 Pola ure kulture
21:15 Iza zavjese, politički talk show
22:00 Otvoreno
22:52 Dnevnik 3
23:27 Na polinezijskom nebu, dok. film
00:22 Istrage gospođice Fisher, serija
01:17 Zakon i red: Odjel za žrtve
02:02 Boja strasti, telenovela
03:32 Gorski liječnik, serija
04:22 Reprizni program
05:05 Otvoreno
05:50 Voli me zauvijek

05:53 Regionalni dnevnik
06:35 U vrtu pod zvijezdama
07:00 Juhuhu
09:02 Ubojice između polova
09:30 Školski sat: Oprašivanje i rasprostranjivanje
10:00 Ton i ton: Kombinirana tehnika i glazbeni šok
10:15 Navrh jezika: Hvala
10:30 Gem, set, meč - serija
11:05 Luka i prijatelji
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:25 Veliki preporod britanskog vrt
13:40 Convenient Groom, američki film
15:10 George Clarke

- Čudesne zamisli
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Od pola do pola s Michaelom Palinom: Zlokobna sjena
17:37 Dobre namjere, serija
18:17 Sve će biti dobro, serija
19:02 Ljubav u zaleđu, serija
20:35 Nogomet, LP - prijenos polufinalne utakmice
22:35 Nogomet, LP - emisija
22:55 Pripravnici, dok.serija
23:55 Cesarica - hit godine
23:57 Seks i grad, serija
00:27 Završni udarac, serija
01:10 Convenient Groom

ČETVRTAK 11.5.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:05 Imam problem
09:27 Gorski liječnik, serija
10:20 Sydney, pacifički grad - dokumentarni film
11:15 Pisme, bande, ljudi: U Mijanama i svatovima, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:20 Voli me zauvijek
13:15 Hrvatsko podmorje: Igra skrivača, dok. serija
13:51 Kod doktora, talk-show
14:35 Jezik za svakoga
14:45 Društvena mreža
15:35 Prometej
15:58 Hanna, slušaj svoje srce
17:00 Vijesti u 17
17:20 Hrvatska uživo
18:11 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Šifra, kviz

21:00 Eurosong 2017. - 2. polufinalna večer
23:17 Dnevnik 3
23:52 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:37 Istrage gospođice Fisher, serija
01:32 Zakon i red: Odjel za žrtve
02:17 Boja strasti, telenovela
03:47 Gorski liječnik, serija
04:37 Reprizni program
05:05 Otvoreno
05:50 Voli me zauvijek

05:53 Regionalni dnevnik
06:35 U vrtu pod zvijezdama
07:00 Juhuhu
08:56 Prijatelji iz divljine
09:02 Ubojice između polova
09:30 Školski sat: Usmena književnost
10:30 Gem, set, meč
11:05 Pozitivno
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:25 Veliki preporod britanskog vrta
13:40 Sealed With a Kiss, američki film
15:10 George Clarke - Čudesne zamisli
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Od pola do pola s Michaelom Palinom: Do samog kraja
18:17 Sve će biti dobro, serija
19:02 Ljubav u zaleđu, serija
19:47 Glazbeni spotovi
20:00 Planet Zemlja II
23:00 Nogomet, EL - sažeci
23:20 Seks i grad, serija
23:50 Cesarica - hit godine
23:52 Završni udarac, serija
00:35 Sealed With a Kiss, film
02:00 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svjetonik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretna informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija. Pomoću nove multimedijске usluge HRTi u stvarnome se vremenu u cijelome svijetu može gledati i cjelokupni Četvrti program HTV-a. Taj se televizijski program sve više profilira kao program namijenjen međunarodnoj javnosti i Hrvatima izvan Hrvatske.

PIJESAK ZLATA vrijedan

ma nešto u priči o Subotičkoj pješčari što je sebično čuva za planinare i rijetke poznavaoce pravih kutaka prirode. Nedovoljno marketinški ispraćena, kao da joj je učinjena usluga jer manji posjeti naprave i manju zagađenost. Ipak, riječ je o raskošnoj ljepotici. I ako niste do sada, vrijeme je da je posjetite.

Subotička pješčara je najveća cjelina Subotičko-horgoške pješčare i nalazi se na samom sjeveru Bačke, tik iznad grada Subotice. Zauzima površinu od oko 150 četvornih kilometara i proteže se od istočne obale Kelebijskog jezera na zapadu, do rječice Kireš na istoku. Južnim dijelom se naslanja na jezera Paličko, Krvavo, Ludoško, dok se na sjeveru, preko granice, prostire u pravcu Kiskunhalas i Kecskemét.

Kroz Subotičku pješčaru postoji uređena pješačka staza duga 30 kilometara. Staza počinje kod *Majkinog salaša* na Paliću i prostire se do kelebijske granice. Cijelom dužinom obilježena je oznakom zeleno srce u žutom krugu. Na stazi je šest raskrižja od kojih, prateći oznaku zeleni pijesak u žutom krugu, stazom možete doći do okretne gradskih autobusnih linija. Pješačenje je moguće započeti s nekih od tih okretne, ukoliko ne želite pješačiti cijelu turu ili se opredijelite da cijelu pješačku stazu osvojite iz nekoliko etapa. Staza je tako kreirana da od okretne do okretne ima 10 kilometara, pa je to ujedno i fina mala šetnja za najmanju etapu. Najvećim svojim dijelom obilježja vode kroz pošumljeni dio Subotičke pješčare i riječ je o pješčanoj podlozi koja izuzetno godi nogama. Uz Planinarski klub *Spartak* u realizaciji pješačke staze kroz Subotičku pješčaru sudjeluju i JP Palić – Ludaš i JP Vojvodinašume.

Jezero Majdan, jezero Tresetište i stari Šistak samo su neki od interesantnih lokacija Subotičke pješčare, koja predstavlja predio izuzetnih odlika, a čije stanište obiluje brojnim biljnim i životinjskim vrstama. Kad se odvažite na dan u ovom staništu, pijesak ćete gledati s njegove raskošnije strane, a priroda će vam biti najbolje društvo.

Sljedećeg vikenda, u nedjelju, 14. svibnja, će Subotička pješčara biti mjesto na kom će se ukrstiti kolo Vojvođanske treking lige i Treking lige Srbije. Ukoliko nemate hrabrosti ili ambicije sami osvajati nepoznatice subotičke pješčane ljepotice, ovo će biti idealna prilika jer će njene markirane staze prelaziti planinari, trkači i ostali zaljubljenici u prirodu. Sudionicima će na raspolaganju biti mala (16 km), srednja (26 km) i velika (42,5 km) staza. Prijava sudionika je od 8 sati kod Mjesne zajednice *Makova sedmica*, gdje će biti i start trekinga. Ovo je prilika koju bi zaljubljenici u prirodu trebali iskoristiti.

Cezar salata

Kada je tema obrok u prirodi, obično prva asocijacija budu kotlić ili roštilj, a svakako posljednja salata jer se one tretiraju kao nešto što je propratno i ima ulogu dodatka obroku. Međutim, neke od salata su smišljene da sadrže namirnice koje i po okusu i po kalorijskim vrijednostima mogu parirati ozbiljnom obroku. A kad tome dodamo da su praktične i za pripremu i za transport, salate dopijevaju na listu obroka idealnih za boravak u prirodi. Zato ovom prilikom predstavljamo *Cezar salatu* za čiju pripremu ima nekoliko receptura.

Potrebno za jednu salatu:

150 g pilećeg bijelog mesa / 100 g dimljene slanine / nekoliko listova zelene salate / 30 g parmezana / 2 cherry rajčice / šnit kruha ili pripremljeni krutoni

Za dresing: pola žličice senfa, pola žličice soli, žličica limunovog soka, žlica maslinovog ulja, žlica vrhnja i dvije žlice majoneze i jedan čen češnjaka.

Postupak:

Dimljenu slaninu usitniti, pa propržiti u tavi bez dodavanja ulja. Iz tave izvaditi slaninu i u njoj propržiti pileće bijelo meso koje ste izrezali na štapiće. Nakon toga izvaditi iz tave bijelo meso, a u tavu dodati ulje i u njemu propržiti sitno izrezan čen češnjaka, pa tome dodati šnit kruha usitnjenu na kockice i pržiti dok kruh ne postane hrskav i rumen.

U činiju staviti pripremljene krutone, usitnjene listove zelene salate i preliti dresingom, pa lagano promiješati. Preko toga staviti pripremljenu piletinu, parčiće slanine, usitnjene komadiće cherry rajčice i posuti parmezanom. Salatu upakirati u neku plastičnu posudu pogodnu za transport ili pratiti trend i spakirati salatu u staklenu teglu.

Napomena: U originalni dresing za *Cezar salatu*, umjesto vrhnja i majoneze ide jedan žutanjak, ali je zbog boravka u prirodi i nemogućnosti čuvanja na hladnom preporučljivi je dresing praviti po prikazanoj recepturi.

Ne zaboravite ponijeti vilicu, jer ćete u suprotnom salatu jesti prstima ili štapićima iz prirode. Što bi svakako moglo biti zanimljivo.

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

**MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

Iskoristi svoje pravo

– obrazuj se na hrvatskome!

Poštovani članovi i simpatizeri Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini,
građani hrvatske nacionalnosti!

Dragi roditelji, vrijeme je upisa u prve razrede osnovnih škola. Od školske 2002./03. godine u prosvjetnom sustavu Srbije odvija se nastava i na hrvatskom jeziku. Pravo na obrazovanje na vlastitom jeziku država garantira Ustavom, a dodatno je uređeno zakonima. Dakle, nastava na hrvatskome legalna je u punom kapacitetu.

Dragi roditelji, upisom svoje djece u nastavu na hrvatskome ostvarujemo naša prava.

Upisom djece u nastavu na hrvatskome svjedočimo da nam je stalo do našega imena i nacionalnog identiteta.

Upisom djece u nastavu na hrvatskome očitujemo odgovornost kada je u pitanju naša budućnost.

Upisom djece u nastavu na hrvatskome vodimo brigu o budućnosti vlastite djece.

Školske 2017./18. godine proslavit ćemo 15. obljetnicu nastave na hrvatskome, kvalitetne nastave čiji učenici osvajaju prestižne nagrade na svim natjecanjima, kvalitetne nastave koju izvide stručni i pozivu posvećeni nastavnici, kvalitetne nastave koju prate brojni dodatni izvannastavni sadržaji, kvalitetne nastave koja odrastanje vašeg djeteta čini lijepim i ugodnim, kvalitetne nastave koju je do sada već upisalo više od 1000 djece.

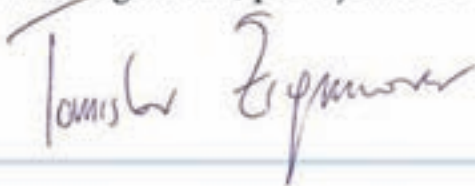
Poštovani članovi i simpatizeri Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, građani hrvatske nacionalnosti, upišimo svoju djecu u nastavu na hrvatskome. Potičimo i ohrabrujmo i druge. Pokažimo tako zauzetost za svoja prava.

Upisom djece u nastavu na hrvatskom pokažimo interes za našu budućnost!

Aktivno i angažirano potičimo, ohrabrujmo i pratimo našu djecu!

U takvoj vjeri,

Tomislav Žigmanov, predsjednik DSHV-a

DEMOKRATSKI SAVEZ
HRVATA U VOJVODINI